

HRVATSKI
HRVATSKI

7-8 • 1995
SRPANJ
KOLOVOZ

PLANINAR

ČASOPIS HRVATSKOG PLANINARSKOG SAVEZA JOURNAL OF THE CROATIAN MOUNTAINEERING ASSOCIATION

Godište 87
Volume 87

Srpanj-kolovoz 1995
July-August 1995

Broj 7-8
Number 7-8

SADRŽAJ

XVIII. redovna skupština Hrvatskog planinarskog saveza	193
Smilja Petričević: Put Vile Mosorske	204
Vlatko Oštrić: Ponovno otočka planinarska kuća na hrvatskom Jadranu	206
Slavko Tomerlin: Čudni doživljaji	209
Tomislav Jagačić: Planinarski ormarići	210
Milivoj Uroić: Posjet jami Rašpor u Istri (-361 m)	212
Ivica Hrmo: Bilogorom i Podravinom	214
R. Eržišnik: Na planincah... ..	215
Nikola Aleksić: Proslava je završena	216
Čedomil Gros: Simboli za planinarske djelatnosti	218
Alan Čaplar: Pronašli smo pravi put	220
Krešimir Vidović: U Visokim Tatrama	223
Obljetnice	226
Orijentacijski sport	227
Novim i nepoznatim stazama	228
Tko je tko u hrvatskom planinarstvu	229
In memoriam	230
Zaštita prirode	231
Gorska služba spašavanja	233
Speleologija	233
Planinarstvo u tisku	234
Vijesti	235

Slika na naslovnoj stranici:
Planinarsko sklonište na Velikom Alanu (Velebit)

Foto: Nino Marcutti

GLAVNI I ODGOVORNI UREDNIK: prof. dr. Željko Poljak, HR-41000 Zagreb, A. Cesarca 5

UREDNIČKI ODBOR: Nikola Aleksić, dr. Borislav Aleraj, Darko Berljak, dr. Srećko Božičević, ing. Vlado Božić, Željko Gobec, Jakša Kopic, dr. Milivoj Kovačić, prof. Krunoslav Milas i Tomislav Pavlin

Pretplata za 1995. godinu 65 kuna (za inozemstvo 35 DEM), poštanskom uplatnicom na žiro račun Hrvatskog planinarskog saveza broj 30102-678-5535. Devizne uplate na broj: SWIFT-ZABA-HR XX 25731-3253236. UPOZORENJE! Na uplatnici bezuvjetno unijeti u rubriku "Poziv na broj" u mali prozorčić broju 02, a u veću svoj pretplatnički broj koji se nalazi uz adresu na omoju svakoga dostavljenog časopisa. Bez toga broja pretplata se gubi (banka dostavlja samo podatak o pretplatničkom broju). Novi pretplatnici trebaju taj broj tražiti od Saveza (pismeno u Kozarčevoj 22, telefonom 448-774) ili Savezu poslati fotokopiju uplatnice.

IZDAVAČ I REDAKCIJA: Hrvatski planinarski savez, HR-41000 Zagreb, Kozarčeva 22, tel. i fax 01/448-774 (8-14 sati). Izlazi u 12 brojeva godišnje. Prvi broj izašao 1898. godine kao glasilo Hrvatskog planinarskog društva. Časopis nije izlazio od 1915. do 1921. i od 1945. do 1948. Od 1949. do travnja 1991. izlazio pod naslovom "Naše planine"

TISAK: Štamparija "Spiridon Brusina", VI. Danica i Ante Pelivan, Lomnica D., Velika Gorica

Tiskanje časopisa omogućuje donacijama Tvornica boja "Chromos" Samobor

Na ovaj časopis ne plaća se osnovni porez na promet na temelju mišljenja Ministarstva prosvjete (612-10/92-01 187 ur. br. 532-03-1/7-92/9201 od 16. 3. 1992)

XVIII. redovna skupština Hrvatskog planinarskog saveza

Skraćeni zapisnik

Skupština je sazvana za subotu, 20. svibnja 1995. u 11 sati, u kino dvorani u Samoboru, a započela je u 11,30 sati. Otvorio ju je zamjenik predsjednika **Darko Berljak**. Trenutkom šutnje odana je počast preminulom predsjedniku prof. dr. **Marijanu Hanžekoviću** i drugim pokojnim planinarskim djelatnicima, poimence dr. **Anti Rukavini**, ing. **Ozrenu Lukiću**, **Želimiru Kanturi**, **Antunu Kralju** i **Dragi Belačiću** te predsjedniku **UIAA Pietru Segantiniju**.

Točka 1. Izbor radnog predsjedništva

D. Berljak predlaže radno predsjedništvo u sastavu: **Krunoslav Hornung** (HPD Belišće), **Branko Šeparović** (PDS Velebit, Zagreb) i **Ivica Piljić** (ŠPK Marulianus, Split), što je nakon kraće diskusije usvojeno s 9 glasova protiv i jednim suzdržanim.

Točka 2. Izbor radnih tijela

U Verifikacijsku komisiju izabrani su **Karlo Petrečija** (HPD Risnjak, Zagreb), **Ivica Richter** (PD Kamenjak, Rijeka) i **Andelko Ivančić** (HPD Višnjevica, Ravna Gora) s 1 glasom protiv. Za zapisničara je jednoglasno izabran **Željko Poljak** (PD KBC Maksimir, Zagreb) i **Nikolaj Levičnik** (HPD Grafičar, Zagreb). U Kandidacijsku komisiju jednoglasno su izabrani **Emir Hodžić** (HPD Zagreb Matica), **Tomislav Čanić** (HPD Visočica, Gospić) i **Alojz Kranjc** (HPD Gradina, Konjščina). U Izbornu komisiju izabrani su jednoglasno: **Branko Jakupek**, HPD Naftaplin, **Žarko Milić** (HPD Kamenar, Šibenik) i **Zdravko Ceraj** (Planinarski savez Zagreba).

Verifikacijska komisija izvješćuje: u radu Skupštine može sudjelovati s pravom glasa 111 predstavnika društava i 7 predstavnika regionalnih saveza, ukupno 118. Punomoći je predalo 76 predstavnika, što znači da je prisutna natpolovična većina i da ona može donositi pravaovaljane zaključke.

Nakon poduže rasprave, jednoglasno je usvojeno da se u predloženoj dnevnom redu pod točkom 8 raspravlja o tri predstavke Skupštini umjesto o Financijskom planu za 1995. godinu te

da se na kraju dnevnog reda doda točka 13 (Razno).

Točka 3. Usvajanje Poslovnika o radu skupštine

Na predloženi Poslovnik iznesen je niz prigovora. Najviše je amandmana predložio **Ivan Parlov** (HPD Kapela, Zagreb). Na taj način preinačeni Poslovnik, zajedno s predloženim amandmanima, jednoglasno je usvojen.

Točka 4. Izvješće o radu HPS od 1991. do 1995. godine

D. Berljak iznosi sažetak Izvješća jer su ga predstavnici društava dobili s pozivom za skupštinu (str. 196).

U osvrtu na izvješće **Roko Nikolić** (HPD Sisak) prigovara da su društva postala servis Savezu umjesto da je obratno, što ilustrira činjenicom da Savez nije dovoljno pomogao njegovu društvu 1992. g. kad je to ono zatražilo. Smatra da članske markice ne bi smjele Savezu donositi više od 50% prihoda, da je Glavni odbor nestatutarno izabrao D. Berljaka za zamjenika predsjednika Saveza, da u financijskom izvješću nisu prikazani prihodi od sponzora, prihodi i rashodi poduzeća Everest što ga je osnovao Savez te troškovi Saveza na Športskom velesajmu i na Turističkom sajmu u Trstu. **Berljak** odgovara: Markice daju Savezu manje od 50% prihoda; Savez je dobio na Velesajmu besplatno prostor vrijedan nekoliko desetaka tisuća kuna; novac za sajam u Trstu nabavio je predsjednik Hanžeković kao ministar financija; sponzori ne daju Savezu gotov novac nego opremu; poduzeće Everest još uopće nije počelo poslovati; Savez više od polovinu novčanih sredstava sam nabavlja; Gospodarska komisija pomaže društvima prema svojim financijskim mogućnostima; u članku 5 i 41 Statuta jasno stoji da predsjednika Saveza može zamjenjivati i predsjednik Izvršnog odbora.

Nakon toga je izvješće jednoglasno usvojeno.

Točka 5. Financijsko izvješće

Na pismeno izvješće, koje je dostavljeno s ostalim skupštinskim materijalima, **R. Nikolić**

primjećuje da nedostaje višak prihoda od 23.813 kuna u 1992. g. te da nisu jasni prihodi i rashodi "Hrvatskog planinara". Knjigovotkinja HPS **Jelena Pili** objašnjava: Višak prihoda je po važećim propisima prenesen u poslovni fond. **D. Berljak**: "Hrvatski planinar" je u minusu, jer su neki troškovi izdavanja prikazani u drugim stavkama. **Ante Starčević** (član Nadzornog odbora): U financijskom poslovanju Saveza nije bilo negativnosti. **Mladen Rogošić** (HPD Susedgrad, Podsused): U buduću treba u izvješćima prikazati prihode i rashode pojedinih tijela i komisija Saveza; u izvješćima nema ni riječi o problematici društava, npr. o deložacijama i oduzimanju objekata. Skupština prihvaća izvješće s 1 glasom protiv i 1 uzdržanim, a također većinom glasova (1 protiv) zaključak da se ubuduće izvještava i o financijskom poslovanju komisija.

Točka 6. Izvješće Nadzornog odbora

Budući da neka društva nisu unaprijed dobila ovo izvješće, čita ga u cijelosti član Nadzornog odbora **Ante Starčević** (str. 200). Izvješće se sastoji od dva dijela, financijskog, na koji nije bilo primjedbi, i dijela u kojem se spominje "nestatutarna odluka Glavnog odbora da se za zamjenika predsjednika Saveza imenuje predsjednik Izvršnog odbora D. Berljak umjesto potpredsjednik Saveza Zoran Gomzi". Taj je dio izazvao dugotrajnu, na trenutke oštru raspravu, zbog različitog tumačenja čl. 5 i 41 Statuta u kojima stoji da predsjednika Saveza zamjenjuje "potpredsjednik Saveza ili predsjednik Izvršnog odbora". **D. Berljak**: Veznik "ili" u Statutu nikome ne daje prednost, a ako daje, zašto Nadzorni odbor reagira tek poslije 9 mjeseci? **I. Parlov**: Ne može jedna osoba imati i zakonodavnu i izvršnu vlast. **D. Berljak**: Tako je u većini športskih saveza, a tako je bilo u HPD-u od osnutka. **Zoran Gomzi** (potpredsjednik HPS): Dvojnost je korisna. Nije točno da sam čekao 9 mjeseci nego sam odmah prigovorio. Nisam smetao Berljaku, a on je mene paušalno negativno ocijenio. Takva osoba i takav način rada nisu dobri za budućnost Saveza. **L. Hornung**: Izvješće je kontradiktorno. **Mirko Vrdoljak** i **Josip Mucko**: Odluka Glavnog odbora bila je u skladu sa čl. 5 i 41 Statuta. **R. Nikolić**: Članak 41. Statuta isključuje mogućnost da Berljak zamjenjuje predsjednika dok postoji potpredsjednik. **Đorđe Balić** (HPD Zanatlija, Osijek): Glasajmo sada za dio izvješća o financijskom poslovanju, a odluku o drugom dijelu odgodimo poslije izvješća Suda časti i rješavanja predstavka Skupštini, kojima je namijenjena posebna točka dnevnog reda. Skupština prihvaća Balićev prijedlog s 9 glasova protiv. Financijski dio izvješća

prihvaćen je sa 6 glasova protiv i jednim suzdržanim.

Točka 7. Izvješće Suda časti

Predsjednik Suda časti **Zlatko Smerke** (HPD Ravna gora, Varaždin) izvještava: Pristigla je pritužba Josipa Šintića protiv D. Berljaka i žalba D. Berljaka. Po Statutu Sud časti ne može rješavati predstavke pojedinih osoba. Poslije su stigle te iste predstavke potpisane od njihovih društava, ali prekasno da bi mogle biti rješavane prije Skupštine. Skupština je prihvatila ovo izvješće s 5 glasa protiv i 1 suzdržanim.

Točka 8. Razvoj planinarske organizacije u Hrvatskoj do 2000. g. i program rada za razdoblje od 1995. do 2000. g.

U raspravi o materijalu priloženom za ovu točku (str. 201) sudjelovalo je 14 predstavnika. **Drago Trošelj** (HPD Krndija, Našice) izlaže sažetak prijedloga Slavenskog planinarskog saveza koji je predstavnicima dostavljen sa skupštinskim materijalima. Poziva sve planinare u Jankovac na Dan hrvatskih planinara kojim se obilježava stoljetnica slavenskog planinarstva. **Rene Korper** (HPD Runolist, Zagreb): Sadašnje planinarske škole u obliku tečajeva valja zamijeniti boravkom u prirodi 7-14 dana; u program nastave javnih škola treba uvesti sat o planinarstvu, a mi moramo pri tom dati pomoć. **D. Berljak** iznosi prijedlog u 15 točaka (str. 203). **Ivo Bedalov** (HPD Ante Bedalov, Kaštel Kambelovac) iznosi kao primjer rad svoga društva. **Ivan Stošić** (pročelnik Komisije za zaštitu prirode): Društva bi trebala surađivati s Komisijom; preko Komisije društva se mogu uključiti i u financijske programe za zaštitu prirode; markacije u nacionalnim parkovima treba uskladiti s propisom parka; edukativne su i korisne poučno-ekološke staze. **R. Korper**: Kod doma "Željezničar" Na Sljemenu valja postaviti spremnik za smeće koji će djelovati kao izazov i poticaj. **Đorđe Balić**: U planinarstvu su neminovni tržišni odnosi, sufinanciranje planinarstva je prošlost. **Tomislav Zoričić** (HPD Željezničar, Zagreb): Uspostaviti veze s planinarima srednje Europe; planinarski educirati već u dječjem vrtiću; obnoviti fond planinskih objekata u pet godina; unificirati natpisne table na domovima; markiranje staviti pod kontrolu Saveza; uvesti višerazredne članarine. **Ivica Richter** (PD Kamenjak, Rijeka): Planinarska organizacija u Rijeci u teškom je stanju zbog raskoraka između društava i Općinskog planinarskog saveza; u buduću Nadzorni odbor izabрати ljude koji će pravodobno djelovati; u vodstvo HPS birati samo educirane planinare; educirati

šire članstvo, posebno vodiče. **M. Rogošić:** S planinarstvom prodrijeti u osnovne škole; solidarnost prema društvima koja imaju teškoće s planinarskim objektima; oduprijeti se komercijalnosti u planinarstvu i sačuvati duh jedinstva. **Josip Sakoman** (HPD Željezničar, Zagreb): Osigurati da dom na Poklonu (Učka) bude stalno otvoren. **Tomislav Čanić** (HPD Visočica, Gospić): Planinari u Gospiću dobro rade i uskoro će tiskati časopis "Lički planinar". Pismeno su svoje prijedloge podnijela tri člana. **Josip Majnarić** (HPD Zanatlija, Zagreb): Regulirati članstvo jedne osobe u više društava na taj način da jedno bude matično. **Josip Mucko** (HPD Jelengrad, Kutina): Planinarske su markacije nužne; ne profesionalizirati organizaciju niti je partikularistički preustrojivati kako predlaže Slavonski planinarski savez; Zagreb nije previše zastupljen u organima Saveza jer je 42,5% članova u tom gradu. **Anton Filipčić** (PD Glas Istre, Pula): Spriječiti loše i nekontrolirano markiranje Istarskog planinarskog puta (natpisi sa slovima od 1 metra). Ova je točka zaključena prijedlogom da budući organi Saveza usvoje korisne sugestije iznesene u raspravi te da ih operacionalizira Izvršni odbor.

Točka 9. Rješavanje predstavki

Skupštini su na vrijeme upućene tri predstavke. U predstavci HPD Kapela iz Zagreba, koju čita **I. Parlov**, osporava se statutarnost odluke Glavnog odbora donesene 7. srpnja 1994. kojom je predsjednik Izvršnog odbora Saveza Darko Berljak imenovan zamjenikom predsjednika Saveza i kritiziraju se Berljakovi postupci i način rada te se zaključuje da Berljak zbog svojih postupaka nije prihvatljiv za visoke dužnosti u HPS-u. HPD Višnjevica iz Ravne Gore svojom se predstavkom, koju iznosi **Andelko Ivančić**, pridružuje negativnoj ocjeni D. Berljaka i dodaje da je on ignorirao proslavu 60-godišnjice toga društva. U trećoj predstavi **Berljak** poriče osnovanost iznesenih optužbi jer su dijelom neistinite, dijelom izokrenute činjenice te su zapravo zlonamjerne insinucije. Četvrta predstavka, kojom bivši član Izvršnog odbora **Rudolf Starić** obrazlaže svoju ostavku, nije razmatrana jer je stigla prekasno (dostavljena je nakon utvrđivanja sadržaja dnevnog reda).

Suočena s protuslovljem između odluke Glavnog odbora i Izvješća Nadzornog odbora o nepravilnom postavljanju D. Berljaka za zamjenika predsjednika HPS, skupština prihvaća kao ispravnu odluku Glavnog odbora s 8 glasova protiv i 1 suzdržanim, čime je ustanovljena neutemeljenost prvih dviju predstavki.

Točka 10. Razrješnica dosadašnjim organima HPS

Skupština daje svim dosadašnjim organima razrješnicu (s 3 glasa protiv).

Točka 11. Izbor organa HPS

Radno predsjedništvo na temelju prijedloga pristiglih prije Skupštine utvrđuje da su kandidirani: za predsjednika HPS **Krešimir Mikolčić** (HPD Vihor, Zagreb), **Ivica Piljić** (ŠPK Marulianus, Split) i **Željko Poljak** (PD KBC Maksimir, Zagreb); za potpredsjednika **Drago Trošelj** (HPD Krndija, Našice) i **Stanislav Gilić** (PD Kastav, Rijeka); za predsjednika Izvršnog odbora **Darko Berljak** (PDS Velebit, Zagreb); za Nadzorni odbor: **Miroslav Ivanišević** (HPD Vihor, Zagreb), **Vesna Kahle** (Planinarski klub Hrvatskog liječničkog zbora, Zagreb), **Roko Nikolić** (HPD Sisak), **Josip Rukavina** (HPD Lipa, Sešvete) i **Ante Starčević** (HPD Martinšćak, Karlovac); za Sud časti: **Tomislav Jagačić** (HPD Ravna gora, Varaždin), **Nenad Vadić** (HPD Novi Zagreb) i **Veljko Vlahović** (HPD Grafičar, Zagreb). **D. Berljak**, kao kandidat za predsjednika Izvršnog odbora, predlaže za taj odbor ovu listu: **Željko Poljak** (Planinarski klub Hrvatskog liječničkog zbora, Zagreb), **Ivica Piljić** (ŠPK Marulianus, Split), **Borislav Aleraj** (PDS Velebit, Zagreb), **Miroslav Mesić** (HPD Klikun, Pleternica), **Vlado Novak** (HPD Japetić, Samobor), **Senaid Srdarević** (PD INA-OKI, Zagreb), **Vladimir Sor** (HPD Grafičar, Zagreb), **Ana Sutlović** (PDS Velebit, Zagreb), **Zoran Šikić** (Nacionalni park Paklenica, Starigrad), **Jagoda Borčić** (HPD Kapela, Zagreb), **Alojz Kranjc** (HPD Gradina, Konjščina), s napomenom da nudi 11 umjesto Statutom predviđenih 10 članova za slučaj ako bi netko s njegove liste bio izabran za predsjednika Saveza. Za Izvršni odbor izvan liste koje nude kandidati za predsjednika Izvršnog odbora (po članku 35. Statuta) kandidati su: **Vladimir Mlinarić** (HPD Runolist, Zagreb) i **Milivoj Rihtarić** (HPD Dugi vrh, Varaždin).

Slijedi rasprava. Najprije **Ž. Poljak** povlači svoju kandidaturu s obrazloženjem da se nakon njega kandidirao I. Piljić kojeg smatra boljim rješenjem. Zatim se skupštini predstavlja predsjednički kandidat **Krešimir Mikolčić**, a **Mladen Pahernik** (HPD Vihor, Zagreb) čita njegov životopis. Čitanjem svojeg životopisa predstavlja se **Ivica Piljić**, s napomenom da svoj program rada osniva na odlukama Glavnog odbora od srpnja prošle godine. Članovi Skupštine dopunjuju popis kandidata ovim imenima: za Nadzorni odbor **Mijo Gorski** (HPD Stanko Kempny,

Zagreb), **Josip Sakoman** (HPD Željezničar, Zagreb), **Slavko Sohr** (HPD Petrov vrh, Daruvar), **Ivan Novotni** (HPD Orahovica), **Josip Colnar** (PD Kamenjak, Rijeka), **Boško Mrđen** (PDS Velebit, Zagreb) i **Bruno Šibl** (HPD Zagreb Matica) te za Sud časti **Željko Brkljačić** (HPD Visočica, Gospić). Član Kandidacijske komisije **Emir Hodžić** zahvaljuje se na članstvu u toj komisiji jer je velik dio njezinog posla obavilo radno predsjedništvo Skupštine izravnim kandidiranjem pojedinih dužnosnika na samoj Skupštini.

Nakon rasprave obavljeno je tajno glasovanje na ovaj način: članovi skupštine su svoje kartone za glasanje, što su ih dobili na temelju punomoći, zamijenili za glasačke listiće. Od 76 članova, glasačke je listiće na taj način podignulo njih 70, čime je osiguran kvorum nužan za pravovaljan izbor (6 članova nije podiglo glasačke listiće, jer su se ispričali što ne mogu ostatu do kraja rada i već prije te točke dnevnog reda napustili Skupštinu). Nakon glasovanja, Izborna komisija proglašava da je glasovalo 70 članova Skupštine i to tako da su izabrani:

- za predsjednika **IVICA PILJIĆ** s 36 glasova (K. Mikočić je dobio 33 glasa, a 1 je glas bio nevažeći)

- za potpredsjednika **DRAGO TROŠELJ** s 51 glasom (S. Gilić je dobio 18 glasova, a 1 je bio nevažeći)

- za predsjednika Izvršnog odbora **DARKO BERLJAK** sa 49 glasova i 21 glasom protiv

- u Nadzorni odbor **VESNA KAHLE** (61

glas), **JOSIP COLNAR** (55), **ROKO NIKOLIĆ** (49); **MIROSLAV IVANIŠEVIĆ** (47) i **BOŠKO MRĐEN** (40)

- za njihove zamjenike **BRUNO ŠIBL** (26), **JOSIP SAKOMAN** (23), **JOSIP RUKAVINA** (22), **ANTE STARČEVIĆ** (14) i **SLAVKO SOHR** (12)

- Sud časti **TOMISLAV JAGAČIĆ** (65), **ŽELJKO BRKLJAČIĆ** (54) i **MIJO GORSKI** (52)

- za njihove zamjenike **IVAN NOVOTNI** (15), **NENAD VADIĆ** (13) i **VELJKO VLAHOVIĆ** (6).

12. točka. Verifikacija članova Glavnog odbora

Tajnik HPS **Nikola Aleksić** izvještava da prema Statutu Glavni odbor sačinjavaju predsjednik i potpredsjednik HPS, 11 članova Izvršnog odbora, 14 pročelnika komisija HPS i 18 predstavnika regionalnih odbora i saveza, ukupno 45 članova.

12. Razno

Budući da za ovu točku nije bilo prijedloga, Skupština je u 18,30 sati završila radom. Nakon toga su članovi Skupštine prisustvovali otvorenju planinarske izložbe u Samoborskom gradskom muzeju prigodom 120. obljetnice prvoga organiziranog izleta u povijesti hrvatskog planinarstva.

Zapisničar: **Željko Poljak**
Ovjerovatelji: **Damir Lasić**
i **Nikolaj Levičnik**

Hrvatski planinarski savez od 1991. do 1995. godine (izvješće za XVIII. skupštinu)

Četverogodišnje razdoblje od XVI. skupštine Hrvatskog planinarskog saveza održane 13. travnja 1991. do danas, vremenski je razmak u kojem je bilo mnogo promjena i događaja. Nije to bio samo odraz novih odnosa u mladoj hrvatskoj državi, nego i prevladavanje teškoća što su se sa svih strana nadvile nad njen opstanak i na sve djelatnosti u njoj uključujući i našu. Bilo je to razdoblje kada je u složenim uvjetima, ne bez poteškoća i velikih napora, trebalo izgraditi temelje nove, suvremene planinarske organizacije, što je bilo osnovni preduvjet razvoja dostojnog naše planinarske povijesti i vremena koje dolazi.

Prezahtevno bi bilo tvrditi, zbog još prekratke vremenske razlike, da je ovo četverogodišnje razdoblje izuzetno i posebno u našem planinarstvu u njegovoj stoidvadesetjodnoj godini

postojanja, ali je nesumnjivo, da će neka od tih događanja ostatu trajno zabilježena u povijesti hrvatskog planinarstva.

Imenujmo samo nekoliko bitnih odluka i postupaka što ih je od prošle Skupštine ostvarila hrvatska planinarska organizacija:

1. Uz promjenu znaka HPS i imena Saveza u Hrvatski planinarski savez, te povratka na stari naziv našeg glasila "Hrvatski planinar", naša se organizacija u ljetu 1991. g. među prvim sportskim savezima u Hrvatskoj potpuno razdružila od Planinarskog saveza Jugoslavije i povukla sve hrvatske predsjednike i predstavnike iz koordinacijskih komisija i organa PSJ.

2. Istovremeno je, uz velike poteškoće, ali s izuzetnim angažiranjem i svakodnevnim pritiskom, Opća skupština UIAA bila gotovo primora-

na da u Budimpešti 28. rujna 1991. primi Hrvatski planinarski savez u svoje članstvo, kao prvu sportsku organizaciju iz Hrvatske koja je uključena u neko svjetsko udruženje, čak prije međunarodnog priznanja hrvatske države. Nakon toga, bila je jedna od imperativnih djelatnosti kontinuirana i kvalitetna prisutnost HPS i njegovih dužnosnika u svim međunarodnim događanjima povezanim s planinarstvom.

3. Agresiju koja je uslijedila na Hrvatsku, naša je organizacija dočekala s već pripremljenim popisima ljudstva, specijalnosti i posebne opreme, te se krajem ljeta 1991. oko dvjesto naših najboljih instruktora i specijalista planinarskih disciplina (alpinista, speleologa, orijentacista, vodiča, skijaša i spašavatelja) uključilo u Zbor narodne garde, a nakon osnivanja Hrvatske vojske početkom 1992. i u borbene instruktorske postrojbe, koje djeluju i danas.

4. Pažljivim praćenjem svih promjena proisteklih iz donošenja Zakona o športu i prestankom postojanja Hrvatskog športskog saveza, HPS je od 1. 1. 1993. postao punopravnim članom Hrvatskog olimpijskog odbora, gdje ima svojeg predstavnika, te u tom udruženju ostvaruje svoja prava i obveze.

5. Posljednje je, a za obavljanje naše djelatnosti i najvažnije, da je Savez u nepovoljnim uvjetima, kada su izostale nekadašnje redovne godišnje dotacije, potpuno promijenio svoju financijsku politiku i, oslanjajući se isključivo na vlastite snage, osigurao sredstva za nesmetan rad, a u posljednje tri godine čak i nekoliko puta povećao svoje prihode.

Težak gubitak doživjela je naša organizacija 22. rujna 1993, kada je nakon duge i teške bolesti umro u 78. godini života naš predsjednik prof. dr. Marijan Hanžeković. U kratkom vremenu od dvije i pol godine, koliko je bio predsjednikom Hrvatskog planinarskog saveza, prof. Hanžeković je ostavio neizbrisiv trag kao čovjek koji je u prijelomnim trenucima stvaranja Hrvatske države, uz sve ostale dužnosti kao prvi hrvatski ministar financija, smogao snage i vremena da stane na čelo naše organizacije. Gubitak je to teži što je stekao opće simpatije svih planinara svojom srdačnošću i pristupačnošću.

Osim predsjednika, HPS je u prošlom razdoblju izgubio još nekoliko dugogodišnjih članova i dužnosnika koji su dali nemjerljiv doprinos hrvatskom planinarstvu, od dr. Ante Rukavine, Želimira Kanture, ing. Ozrena Lukića i Dragutina Belačića do Antuna Kralja.

BROJ ČLANSTVA I PLANINARSKIH DRUŠTAVA, kao i u svim sličnim djelatnostima,

bio je pod izravnim utjecajem ratnog i poratnog stanja, društvenih uvjeta i standarda. Tako je u

1991. g. bilo 20.809 članova (seniora 11.278, mladeži i umirovljenika 9.531),

1992. g. bilo 14.332 člana (seniora 6.558, mladeži i umirovljenika 7.774),

1993. g. bilo 10.532 člana (seniora 4.603, mladeži i umirovljenika 5.929),

1994. g. bilo 13.902 člana (seniora 6.202, mladeži i umirovljenika 7.700).

Planinarskih društava bilo je u 1991. g. 141, u 1992. g. 105, u 1993. g. 96 i u 1994. g. 115.

FINANCIJE, o kojima je riječ u posebnom izvješću za Skupštinu, Savez je svaku godinu od prošle Skupštine okončao pozitivno, uvijek sačuvaao i razboritu pričuvu za sljedeću godinu, uredno ispunjavao sve financijske obveze i izvan naše organizacije, tako da nije bilo značajnih primjedbi stručnih komisija o rasporedu dodjele sredstava. Najbolji je pokazatelj financijske uspješnosti, a i jamstvo da će se taj trend najvjerojatnije nastaviti u idućim razdobljima, visina prihoda u posljednje tri godine (vrijednosti su izračunane u DM, jer su se u međuvremenu mijenjale valute i tečajevi): u 1992. g. 12.175 DM, u 1993. g. 37.723 DM i u 1994. g. 97.183 DM.

NA SKUPŠTINI HPS održanoj 30. siječnja 1993. g. donesene su statutarne odredbe o preobrazbi HPS, a Statut izmijenjen, dopunjen i usklađen sa Zakonom o športu i Pravilima HOO.

GLAVNI ODBOR HPS održao je od 1991. do 1994. g. četiri sjednice, na kojima su donešeni godišnji planovi Saveza i stručnih komisija, potvrđeni izbori pročelnika komisija i obavljeni ostali poslovi iz programa rada tog odbora. Od brojnih odluka Glavnog odbora treba izdvojiti onu od 9. srpnja 1994. na kojoj je s 24 glasa (s jednim protiv i jednim suzdržanim) donešena odluka da do izborne Skupštine HPS, u skladu sa Statutom, predsjednika Saveza zamjenjuje predsjednik Izvršnog odbora, zbog složenog i ambicioznog plana rada HPS do sljedeće skupštine, kao i radi legitimnosti i odgovornosti koju želi preuzeti za njegovo ostvarenje.

IZVRŠNI ODBOR sastao se od 13. travnja 1991. do pisanja ovog izvješća 30 puta. Osim operativnih i izvršnih planova određenih Statutom, bio je inicijator i ostvaritelj brojnih odluka i postupaka što ih je zahtijevalo vrijeme i okruženje u kojem smo se nalazili.

Osmišljena je nova iskaznica HPS, preustrojeno Uredništvo "Hrvatskog planinara", u ljeto 1991. svim je članovima planinarske organizacije upućeno pismo o nadolazećoj opasnosti i agresiji što se spremala na Hrvatsku, s pozivom na obranu njenih planina, malo poslije pismo još dra-

matičnijeg sadržaja poslano je svim planinarskim organizacijama u svijetu (s mnogo odgovora podrške i razumijevanja za pravednu borbu protiv agresora), sazvani su predsjednici svih zagrebačkih planinarskih društava i predsjednici stručnih komisija radi osnivanja planinarskih postrojbi, koordinirano je prikupljanje pomoći za prognane i izbjegle planinare, odlučeno je da oni bez naknade primaju sav članski materijal i koriste se prostorijama Saveza za svoje sastanke, šestorica članova Izvršnog odbora dobrovoljno su pristupili u specijalne postrojbe ZNG i MUP-a, ostvaren je Dan hrvatskih planinara u Ravnoj Gori i Štirovači, organizirana proslava 120. obljetnice u Ogulinu i Samoboru, postignuto visoko pokroviteljstvo predsjednika Republike dr. Franje Tuđmana nad proslavom, realiziran vrlo uspješan nastup i organizacija izložbenog prostora na Sajmu planinarstva u Trstu i tri puta na Sajmu sporta na Zagrebačkom velesajmu, nabavljen kvalitetan računar i prilagođena obrada planinarskih podataka na njemu, sklopljen povoljan sponzorski i donatorski ugovor s tvrtkama "Chromos" i "MEA", sudjelovali smo u organizaciji simpozija o NP "Paklenica", ishodili dozvolu jednokratnog i promotivnog otvaranja tog Parka za penjače iz Hrvatske i Europe, organizirali izložbu slikarstva u prostorijama Saveza. Ponudili smo Glavnom odboru osiguranje dodatnih sredstava za stručne komisije, provedbu rasprave o razvoju planinarske organizacije, popisivanje sve imovine HPS i planinarskih društava, angažiranje odvjetničkog ureda za rješavanje pravnih odnosa, reguliranje odnosa sa Samoborskim muzejom, emisiju o planinarstvu na HTV, predlaganje naših članova za Trofej HOO, osnivanje poduzeća HPS, izradu popisa predavača planinarskih tema, osnivanje videoteka s planinarskim sadržajima, izdavanje "Hrvatskog planinara" svaki mjesec itd. Sa zadovoljstvom se može reći da je gotovo sve od toga i ostvareno, a ono malo što nije, bit će ostvareno u najskorije vrijeme.

Članovima Izvršnog odbora podijeljena su zaduženja o raznim vrstama poslova, planinarskim specijalnostima, područjima i planinarskim društvima. Predugo bi bilo nabrojavanje svih ostalih odluka i poslova što su ih u ne baš jednostavnim uvjetima obavili članovi Izvršnog odbora. Osnovni princip rada nisu bile maratonske sjednice, već realna mogućnost obavljanja svake predložene zadaće. Zbog što uspješnijeg rada primijenjene su i statutarne mogućnosti za zamjenu pojedinih članova Izvršnog odbora.

MEĐUNARODNA DJELATNOST, kako je već bilo spomenuto, imala je u uvjetima novonas-

tale države širi značaj i važnost od samog planinarstva. Osim primitka našeg Saveza u UIAA, primljeni su u međunarodna udruženja naši orientacisti (IOF) i Gorska služba spašavanja (IKAR), pojedini naši dužnosnici postali su članovi Vijeća UIAA i Opće skupštine UIAA, predsjednik i predstavnik Hrvatske (dvije osobe) su u čelništvu Svjetske penjačke federacije, aktivna je suradnja naše Komisije za zaštitu prirode na međunarodnom planu, a mnoge akcije i sudjelovanja predstavnika i natjecatelja u inozemstvu pronijeli su ime Hrvatske i hrvatskih planinara diljem svijeta.

Posebno treba naglasiti naše izvanredne i prijateljske odnose s Planinskom zvezom Slovenije, redovitost naših bilateralnih sastanaka svake godine te potpisane ugovore o reciprocitetu i suradnji.

RAD REGIONALNIH ODBORA, SAVEZA, PLANINARSKIH DRUŠTAVA I POJEDINACA bio je, uz teškoće što smo ih svi osjećali, prepun hvalevrijednih rezultata i nemoguće ih je sve nabrojiti u ovom kratkom prikazu. Dokaz tome su priznanja što su ih pojedinci primili od svojih društava i regionalnih saveza, naše Komisije za odlikovanja, zatim godišnje nagrade Izvršnog odbora i priznanja izvan naše organizacije (dr. Željko Poljak dobio je Trofej Međunarodnog olimpijskog odbora iz ruku J. A. Samarancha, a Zdravko Ceraj od Hrvatskog olimpijskog odbora).

Sve komisije Saveza radile su u prošlom razdoblju u skladu sa svojim mogućnostima, mnoge od njih čak i iznad toga. Navodimo samo najosnovnije.

SPELEOLOGIJA. Komisija koordinira rad osam speleo-odsjeka u Hrvatskoj. Organizirala je i sudjelovala na pet speleoloških skupova u Hrvatskoj i inozemstvu. Održano je 10 speleoloških škola i organizirana su dežurstva u spilji Veternici. Godine 1993. i 1994. istraživana je Lukina jama na Velebitu gdje su postignuti izvanredni rezultati: dubina od -1392 m, osmo mjesto po dubini na svijetu, ronjenje na drugoj najvećoj dubini i prvo mjesto na svijetu po vertikali, pronalazak nove životinjske vrste (Hrvatski škrjavac).

SPORTSKO PENJANJE objedinjuje desetak pododsjeka i klubova u Hrvatskoj. Na predolimpijskom natjecanju u Chamberyju održanom u siječnju 1992., po prvi put je, koliko znamo, neka reprezentacija iz Hrvatske nastupila službeno s imenom i zastavom u svečanom mimohodu. Nastupali smo na Svjetskom kupu, Europskom prvenstvu, održali prvenstva Hrvatske i Kup natjecanja, a vrlo uspješno se taj sport predstavljao na posljednja tri Zagrebačka proljetna vele-

sajma. Ivica Piljić, osim što je predsjednik CEC UIAA, sudio je na nekoliko natjecanja u inozemstvu, a u CEC-u Hrvatska ima svog predstavnika (Tihomir Kancijanić).

PLANINARSKI PUTEVI I OZNAČAVANJA. Uz organizaciju svog ustroja, ta je Komisija registrirala i školovala markaciste, koordinirala markacijski rad planinarskih društava po određenim područjima, popisala postojeće obilaznice, uređivala velebitske puteve i sudjelovala u dogovorima s PZS o međudržavnim planinarskim prijelazima između Hrvatske i Slovenije.

GOSPODARSKA KOMISIJA se izravno brinula za objekte na Zavižanu, V. Alanu i Radlovcu, nabavljala inventar za njih, te za još desetak planinarskih kuća. U izradi je "Pregled planinarskih objekata u Hrvatskoj" koji će sadržavati sve važne podatke o njima.

ALPINIZAM. Osim redovnih škola, održani su ledenjački tečajevi u Austriji, penjali smo se u svim alpskim državama, a najveći su uspjesi usponi Stipe Božića na drugi i treći vrh svijeta (K2 i Kangchendzengu).

GORSKA SLUŽBA SPAŠAVANJA broji 225 članova (147 spašavatelja i 78 pripravnika, od toga 8 aktivnih liječnika i 14 instruktora) u 13 stanica u Hrvatskoj. Od 1991. do danas obavljene su 164 akcije spašavanja. Izdane su stručne publikacije, snimljeni video zapisi, a nakon primanja u IKAR Komisija je bila na svim njezinim sastancima. Ustrajno se radi na poboljšanju društvenog položaja i afirmaciji GSS u Hrvatskoj.

ORIJENTACIJA je sredila svoj status i redovno financiranje kroz kategorizaciju hrvatskih sportaša. Izrađivani su zemljovidni za orijentacijsko trčanje, održane trke za Kup Hrvatske, pojedinačna i štafetna prvenstva, na međunarodnim natjecanjima zabilježene su i prve pobjede (Alpe-Adria), sudjelovali smo na juniorskom prvenstvu svijeta u Italiji i seniorskom u SAD-u.

VODIČI. Organizirane su vodičke škole, seminari, tečajevi i ispiti. Vodio se po našim i stranim planinama, a predstavnici Komisije bili su na sastanku Europske vodičke organizacije u Švicarskoj.

PROPAGANDA I IZDAVAČKA DJELATNOST. Uređivane su "Vijesti HPS", što je nastavljeno u "Hrvatskom planinaru" kao mjesečniku. Komisija je pomagala prilikom Sajma planinarstva u Trstu i pri sudjelovanju HPS na tri Zagrebačka velesajma, davala mišljenja i prijedloge za sav tiskani i vizuelni materijal HPS. Izdane su tri knjige: Dodiri Neba, Hrvatska planinarska književnost i Hrvatske planine u slikarstvu te niz propagandnih letaka, obavijesti i sl.

ŠKOLOVANJE. Komisija je pratila sistem školovanja u svim specijalnostima i pripremala izradu instruktorskih licencija. U prošlom razdoblju već je četvrta generacija završila školovanje iz alpinizma, orijentacije, speleologije i vodiča, tako da se u svom općem dijelu obavlja na Fakultetu za fizičku kulturu, čime polaznici stječu status saveznih instruktora (trenera).

PADOBRANSKO JEDRENJE. Uz svoju osnovnu djelatnost, ova je novoosnovana Komisija rješavala svoj ustroj, način rada i prilagođavanje zakonskim propisima u letenju.

KOMISIJA ZA POVIJEST PLANINARSTVA preselila je i postavila proširenu alpinističku zbirku na drugom katu ogulinske tvrđave, a daljnji joj je rad usmjeren na rješavanje statusa planinarske zbirke u muzeju u Samoboru.

KOMISIJA ZA DODJELU PRIZNANJA obavljala je uredno svoje poslove prema prijedlozima planinarskih društava.

KOMISIJA ZA STATUTARNU, KADROVSKU I NORMATIVNU DJELATNOST pripremala je za Izvršni i Glavni odbor statute planinarskih društava prilikom registracije u HPS, pravilnike stručnih komisija, te ostale akte potrebne za pravovaljan rad organa Saveza.

"HRVATSKI PLANINAR" usmjerio je svoje napore da uistinu bude glasilo naše planinarske organizacije i svih njenih članova. Raznorodnost naših djelatnosti zahtijeva određenu trpeljivost čitatelja i nije jednostavno zadovoljiti sve ukuse. On je već zamalo cijelo stoljeće ogledalo planinarske organizacije i dokument o njezinim usponima i padovima. Drastično smanjenje broja pretplatnika uzrokovano ratom i poratnom oskudicom postavilo je pred Izvršni i Urednički odbor gotovo nepremostivu prepreku ekonomske opravdanosti redovitog izlaženja. Ne samo da je to uspješno prevladano, već je "Hrvatski planinar" postao mjesečnikom, s novim i bogatijim sadržajima, koji svakog mjeseca redovito odlazi do svojih čitatelja.

ADMINISTRATIVNO-STRUČNA SLUŽBA SAVEZA obavljala je svoje poslove uredno i bez većih zamjerki, nerijetko radeći i izvan radnog vremena. Bez pomoći stalnog knjigovodje i uz obilje svakodnevnih poslovnih događaja, nije bilo jednostavno voditi tu vrstu posla, posebno u uvjetima stalnih promjena tečajeva i vrijednosti valute, što je imalo najizravniiji utjecaj na pitanje hoće li Savez uspješno poslovati ili će inflacija poništiti sve dospjele prihode. Treba napomenuti da sadašnji broj profesionalnih djelatnika u HPS (tajnik i tehnički tajnik), u uvjetima povećanog opsega posla (sada smo nacionalni savez) i prihoda koje većinom moramo ostvariti vlastitom

djelatnošću, nije dostatan i treba pronaći način za brojčano i kvalitetno ekipiranje naše administrativno-stručne službe.

Izvješća Nadzornog odbora HPS i Suda časti navedena su u posebnom prilogu.

ZAKLJUČAK

Odluke, stavovi i zaključci posljednje Izborne XVI. skupštine Hrvatskog planinarskog saveza nisu ni približno mogli pretpostaviti sva dramatična događanja koja su u prošle četiri godine zadesila našu Državu, a time i planinarsku organizaciju.

Osnovni i najvažniji cilj koji je bio iznad naše djelatnosti, sloboda za Hrvatsku i njene planine, ostvaren je s dostojnim udjelom nas planinara i naše planinarske organizacije. Nadajmo se da će onaj, za sada još privremeno zaposjednuti dio Države i naših gora, ubrzo ponovno biti mjesto gdje će odzvanjati zvuk planinarskih cipela umjesto neprijateljskih vojničkih čizama. Sigurni smo da ćemo i mi planinari dati značajan udjel u povratku svake stope svete hrvatske zemlje.

Imamo svoju, hrvatsku planinarsku organizaciju, priznatu u svijetu i danas opet ravnopravnu s onih nekoliko organizacija koje su stvarane kada i naša u prošlom stoljeću, te s mnogim ostalima utemeljenima mnogo poslije naše.

Savez i sve njene članice ustrojeni su kao čvrsta organizacija koja može i zna što hoće. Nismo pošteđeni od problema, nesporazuma, sukoba mišljenja, nezadovoljstva pojedinih društava i pojedinaca, ali bili bismo zabrinuti tek kada toga ne bi bilo. U složenoj i velikoj organizaciji kao što je naša to je normalno, jer samo pokazuje brigu svih nas da budemo još bolji i korisniji, da radimo na boljitak planinarstva i hrvatske planinarske organizacije.

Svi članovi Hrvatskog planinarskog saveza mogu biti ponosni na svoj rad i uspjehe u prošle četiri godine.

Po odluci GO zamjenik predsjednika:
Darko Berljak

Izvješće Nadzornog odbora

Na XVI. skupštini Hrvatskog planinarskog saveza održanoj 13. travnja 1991. g. izabran je Nadzorni odbor u sljedećem sastavu: Mladen Briški, Želimir Kantura, Đuro Makšan, Ante Rukavina i Ante Starčević, a za zamjenike Ante Breljak, Željko Hajtok, Nevenka Mioč, Tomislav Merlić i Krešimir Ormanec. Na žalost, Želimir Kantura, Ante Rukavina i Tomislav Merlić su preminuli, a Mladen Briški iz Rijeke nikada se nije odazvao.

Nadzorni odbor je s jednim ili više članova bio prisutan na svim sjednicama Izvršnog odbora i Glavnog odbora HPS i aktivno sudjelovao. U svom četverogodišnjem mandatu svake je godine i to 6. travnja 1992, 10. svibnja 1993, 1. lipnja 1994. i 18. travnja 1995. g. pregledao materijalno-financijsko i administrativno poslovanje HPS, te utvrdio sljedeće.

Administrativno-financijska dokumentacija uredno je vođena. Za sve sjednice Izvršnog odbora i Glavnog odbora uredno su vođeni zapisnici, a na sjednice su bili uredno pozivani svi članovi IO i NO.

Financijska dokumentacija je vođena prema zakonskim propisima, a isplate i knjiženja izvršena su na temelju dokumentacije. Svake go-

dine uredno je izrađena godišnja bilanca HPS, te pravovremeno podnešena nadležnim organima. Niti na jednu bilancu nije bilo prigovora nadležnih organa.

Nadzorni odbor je razmatrao poštivanje statutarne, normativne i kadrovske djelatnosti.

Nadzorni odbor je primio žalbu potpredsjednika HPS dr. Zorana Gomzija zbog povrede Statuta HPS u članku 41. time što je poslije ispražnjenog mjesta predsjednika HPS pokojnog dr. Marijana Hanžekovića preuzeo ovu funkciju predsjednik Izvršnog odbora g. Darko Berljak. Nadzorni odbor izvršio je uvid u važeći Statut HPS i u zapisnik Glavnog odbora od 7. srpnja 1994. g. U rješavanju ovog pitanja NO je održao dvije sjednice i to 18. travnja 1995. i 27. travnja 1995. g. Na ovoj zadnjoj sjednici bili su prisutni osim članova NO i članovi Suda časti i Komisije za statutarnu, kadrovsku i normativnu djelatnost, zatim prof. dr. Željko Poljak, prof. dr. Zoran Gomzi, Darko Berljak, prof. Josip Šintić i tajnik HPS Nikola Aleksić.

Statut Saveza u člancima 5, stav 3, i čl. 41, stav 2, propisuje da predsjednika HPS zamjenjuje potpredsjednik Saveza ili predsjednik IO Saveza, koji su na svoje funkcije izabrani na Izbornoj

skupštini Saveza s mandatom od 4 godine. Glavni odbor HPS je na svojoj sjednici od 9. srpnja 1994. g. s 24 glasa (1 protiv i 1 suzdržan) donio odluku da do kraja mandata (1995. g.) funkciju predsjednika HPS obavlja Darko Berljak.

Nadzorni odbor misli da je nestatutarna odluka Glavnog odbora HPS da predsjednika HPS zamjenjuje predsjednik IO Darko Berljak umjesto legalno izabrani potpredsjednik Dr. Zoran Gomi.

Predstavku prof. Josipa Šintića protiv predsjednika IO HPS Darka Berljaka NO nije rješavao, već rješenje prepušta Sudu časti kojemu je predstavka i upućena.

Predlažemo Skupštini da dade razrješnicu svim organima HPS izabranim na Skupštini 13. travnja 1991. g.

Predsjednik: **Đuro Makšan**
Članovi: **Dr. Ante Starčević**
i **Krešimir Ormanec**

Razvoj planinarske organizacije u Hrvatskoj do 2000. godine

Glavni odbor HPS, raspravljajući na sjednici 9. srpnja 1994. o budućim zadacima i ciljevima, otvorio je javnu raspravu pod gornjim naslovom. U raspravu se uključio priličan broj planinara i dostavio u pisanom obliku svoje prijedloge i mišljenja.

Najviše je truda uložio Slavonski planinarski savez (SPP), koji je 8. siječnja 1995. održao i posebnu proširenu sjednicu, te na njoj izradio dokumente sa zaključcima. Na toj su sjednici dali priloge (u diskusiji i u pisanom obliku): **Đorđe Balić** (Osijek), **Zlatko Brkić** (Feričanci), **Milan Ivanović** (Osijek), **Antun Lovrić** (Požega), **Miroslav Mesić** (Pleternica), **Ivan Novotni** (Orahovica), **Vlado Obad** (Osijek) i **Slavko Žagar** (Našice). Na temelju rasprave i spomenutih priloga izrađen je dokument s potpisom predsjednika SPS, **Drage Trošeljca**. Taj dokument, zbog vrijednosti i dokumentiranosti, donosimo ovdje u cijelosti.

Druga skupina priloga nastala je kao reakcija na članak **Željka Poljaka** u Hrvatskom planinaru broj 2, 1995 (str. 33) pod naslovom "Današnje planinarstvo pred korjenitim promjenama". Taj članak upozorava da se i naše planinarstvo mora pripremiti na promjene koje se zbivaju u svjetskom planinarstvu pod utjecajem prodora ekološke svijesti, a to su: 1. obuzdavanje gradnje kuća u visinskom području, 2. smanjenje komfora u postojećim kućama, 3. obuzdavanje masovnih pohoda neobrazovanog mnoštva u planinu, 4. ne usmjeravati markacijama i obilaznicama nekontrolirane posjetitelje u osjetljiva planinska područja, 5. pooštriti režim i disciplinu u planinarskim kućama, 6. status planinara priznati (statutarnim odredbama) samo provjerenim ljubiteljima prirode, 7. nositi svoje smeće s planine sa sobom.

Zaključci toga članka, prema kojima su u planinarstvu neminovne drastične restrikcije, prilično je podijelio čitatelje.

Miljenko Pavešić (Rijeka) slaže se s promjenama, ali misli da bitne markacije valja i dalje održavati. Broj kuća treba svesti na razumnu mjeru, ali na Oštarijama (Velebit) ipak treba sagraditi dom.

Branko Lončar (Rijeka) uglavnom se protivi navedenim promjenama s obrazloženjem da su na štetu planinara. Smatra da pravi planinari nisu opasnost prirodi.

Darko Popović (Rijeka) zaključuje da se u visinskom području mogu graditi samo skloništa, te da su markacije nužne dok god nemamo dobrih zemljoviđa i vodiča.

Darko Berljak u svom članku "Umjetnost srednjeg puta" (HP broj 4, str. 97) pokušava se, kako to i naslov kaže, prikloniti umjerenim promjenama, pa zaključuje: 1. ne kočiti omasovljenje planinarske organizacije, ali iz nje isključiti negativne pojedince, 2. razgraničiti planinare od izletnika i ugostiteljske objekte od planinarskih kuća, 3. i dalje markirati staze jer je to čimbenik sigurnosti, 4. ne podlegnuti ekološkoj modi koja se iskrivljenim argumentima protivi napretku planinarstva, 5. brinuti se za školovanje planinara.

Uz gore navedene, u raspravi su sudjelovala još četiri planinara. **Anton Filipčić** (Pula), uspoređujući prošlost i sadašnjost, zaključuje da planinarsku organizaciju u svakom slučaju očekuje stagnacija, i u slučaju opće bijede (jer ljudi ne bi imali sredstava za nadgradnju) i u slučaju općeg blagostanja (planinarske beneficije postale bi tada suvišne).

Marijan Wilhelm (Zagreb), zalaže se za osnivanje "Planinarske tribine" u Zagrebu s predavanjima uz dijapozitive i filmove na osnovi

vlastitih iskustava (od 1981. je održao 860 predavanja, sastavio popis od 20 predavača i na TV prikazao više od tisuću svojih dijapozitiva).

Vlado Gmaz (Zagreb) upozorava na nedostatak brige za podmladak, školovanje planinara i izdavačku djelatnost, pa predlaže da se u komisiji za mladež organiziraju potkomisije za pojedine uzraste, da se organiziraju planinarske škole ali i da se nakon završetka škole spriječi

osipanje polaznika, da se tiskaju detaljne karte svih naših planina, jedan planinarski atlas i prijevodi stranih stručnih knjiga potrebnih za školovanje i odgoj planinara.

Vladimir Jagarić (Zagreb) pod naslovom "Kako sačuvati planinarsku arhivsku građu" (HP broj 3, str. 78) upozorava na opasnost od njezina propadanja i predlaže načine očuvanja.

Izvjestitelj: **Željko Poljak**

Sažetak rasprave koju je organizirao Slavonski planinarski savez

Na sjednici Upravnog odbora SPS-a održanoj 30. rujna 1994. g. u Osijeku, donešena je odluka da se uključi u javnu raspravu koju je inicirao Glavni odbor HPS-a o temi "Razvoj planinarske organizacije u Hrvatskoj do 2000. godine".

Temeljna rasprava održana je u Velikoj 8. siječnja 1995. g. na proširenoj sjednici Upravnog odbora. Slijedi sažetak rasprave.

Općenito možemo konstatirati visok stupanj podudarnosti stava svih sudionika u raspravi o nekoliko osnovnih bitnih odrednica: uključivanje planinarske organizacije u tržišne odnose u društvu, potreba za temeljitom promjenom odnosa prema školovanju članstva i kadrova, apsolutnu okrenutost prema djeci i mladeži, realizacija programa iz oblasti zaštite prirode, uključivanje planinarstva u turističku ponudu, te afirmacija alternativnih aktivnosti u planini (biciklizam, zmajarenje, padobranstvo i sl.). Praktično istovjetan pristup svih sudionika u raspravi o daljnjem razvoju planinarstva u Hrvatskoj veseli nas, jer predstavlja solidan temelj za djelovanje u narednom razdoblju.

U razradi slavonskih promišljanja o budućnosti planinarstva prvo ističemo da se moramo izboriti za to da planinarstvo, zaštita prirode i prirodne ljepote postanu državni interes. Promjene koje su obuhvatile cijelo društvo, a koje se trebaju odraziti i kroz transformaciju planinarske organizacije iz "budžetske društvene organizacije" u udruženje građana u uvjetima tržišne privrede i građanskog društva, tzv. vrijeme tranzicije, trajat će do 2005. g. U tom razdoblju planinarska se organizacija treba globalno razviti u dva pravca: komercijalnoj i neprofitabilnoj djelatnosti.

Pod komercijalnim djelatnostima podrazumijeva se izletništvo koje i okuplja najveći dio članstva, a može okupiti i nečlanove. Neprofitabilne djelatnosti su alpinizam, speleologija, ori-

jentacija i neke alternativne aktivnosti (slobodno penjanje, turno skijanje, zmajarenje, planinarsko padobranstvo, brdski biciklizam i dr.). Komercijalne djelatnosti moraju biti na samofinanciranju, odnosno trebaju osiguravati i dio sredstava za neprofitabilne djelatnosti. Valja barem pokušati iznaći sredstva u okviru proračuna na raznim razinama društveno-političke organiziranosti, te iz marketinških djelatnosti i iz poduzeća u vlasništvu planinarskih asocijacija ili društava.

U okviru komercijalne djelatnosti mogu se "prodavati" dva osnovna stupa postojeće planinarske strukture i to: vodička služba i planinarski objekti. Ovi elementi planinarstva, objedinjeni u sistemu planinarskih poduzeća, podrazumijevaju uključivanje još tri segmenta postojeće planinarske organizacije, a to su Gorska služba spašavanja, Služba za označavanje i održavanje planinarskih puteva i Čuvari prirode. Ostvarivanje takvog projekta zahtijeva poluprofesionalni i profesionalni rad u planinarstvu.

Poseban naglasak treba dati na školovanje planinarskog članstva i kadrova. Školovanje treba biti najveća stavka među troškovima planinarske organizacije u idućem razdoblju, jer izravno utječe na opstojnost planinarske organizacije.

Programski gledano, u idućem razdoblju trebamo se usmjeriti ka zaštiti prirode, djelatnostima s djecom i mladeži, uključivanju planinarske ponude u turističku privredu, razvoju pješništva i prije nabrojenim alternativnim aktivnostima.

S obzirom na zajednički interes i na stanje planinarskih objekata (iako su u vlasništvu ili pod upravom raznih subjekata), posebice glede saniranja ratnih oštećenja, mislimo da se valja izboriti za generalno rješenje na razini države.

Specijalizirane djelatnosti (alpinizam, speleologija, visokogorsko planinarenje i sl.) trebale bi se organizirati i financirati na razini višoj od planinarskog društva, tj. na regionalnoj (županjskoj) ili republičkoj.

Ovakav ili sličan koncept djelovanja sigurno će tražiti i drugačiju organizaciju HPS. Načelna je primjedba na neravnomjernu zastupljenost u organima HPS, praktično cijele Hrvatske u odnosu na grad Zagreb. Nadalje, terminološki, ali i suštinski, predlažu se varijante izmjenjene naziva i to HPD Zagreb umjesto HPS, a slijedom toga regionalni (županijski) odbori i podružnice (sada društva). Ostanemo li pri nazivu HPS, imat ćemo regionalne (županijske) podsaveze i društva, ali bez nadjevka "hrvatski", jer u samostalnoj i suverenoj Hrvatskoj i ne može biti drugo do li hrvatsko.

Poseban je interes iskazan za zaštitu i aktiviranje Velebita, te revitalizaciju planinarstva u Slavanskom gorju.

Istaknuta je potreba bolje suradnje s lovačkom organizacijom, "Hrvatskim šumama" i turističkom privredom.

Ovaj sažetak služi samo kao "sadržaj" jer smatramo da treba obratiti pozornost na izvornike izlaganja.

Vjerujući u ovaj koncept, SPS je poduzeo i konkretne djelatnosti, tako da je registrirao i poduzeće "Planinar" d.o.o. Osijek u svom vlasništvu.

Predsjednik: **Drago Trošelj**

Program rada i razvoja do 2000. godine

1. Ne ograničavati pristup novih članova u našu organizaciju, jer se zbog domovinskog rata i gospodarskih prilika znatno smanjio njihov broj, ali preporučiti društvima da svaki novi član završi neku od škola ili tečajeva u planinarskoj organizaciji.

2. Odrediti gdje je u Republici Hrvatskoj izletnički, gdje planinarski, a gdje visokogorski prostor s posebnim režimom posjeta i zaštite. Isto tako kategorizirati sve planinarske objekte.

3. Markacije po postojećim putevima obavljati na stručan i standardiziran način; nova područja otvarati i eventualno markirati nakon precizne analize i rasprave u planinarskoj organizaciji. Izraditi popis planinskih područja u kojima se u dogledno vrijeme neće obavljati nikakvo označavanje i prema tome odrediti način i režim posjeta, ne olakšavajući, kao dosad, pristup neplaninarima.

4. Provoditi zaštitu planinske prirode na sveobuhvatan način, putem tečajeva i bar jednog predavanja godišnje o toj temi u svakom planinarskom društvu u Hrvatskoj. Trajno surađivati sa svim institucijama povezanima s planinskim područjima i odmah reagirati na svaku devastaciju kod nadležnih organa. Provesti posebno rigorozne mjere protiv pojedinaca ili organizacija unutar HPS koje se s dužnom pozornošću ne odnose prema zaštiti planinske prirode.

5. Nekoliko puta godišnje anketirati na temelju standardnog uzorka na najfrekventnijim planinarskim putevima i domovima s pitanjima: članstvo u HPS, dobna struktura, spol i učestalost posjeta planinskoj prirodi. Na temelju ankete objediniti analizu za cijeli teritorij Hrvatske i donositi odgovarajuće zaključke.

6. Organizirati koordinacijska tijela ili saveze i odbore planinarskih organizacija s pojedinih područja, uvažavajući i ocjenjujući sadašnji ustroj ili ga prilagođavati prema županijama.

7. Nastaviti kvalitetne odnose s MUP-om i HV-om, te nakon oslobođenja svih privremeno zaposjednutih područja preuzeti brigu nad mnogim novim kvalitetno izgrađenim skloništim i manjim objektima u hrvatskim planinama, poglavito na južnom Velebitu.

8. Održavanje postojećih planinarskih objekata (od kojih je većina dala značajan doprinos u domovinskom ratu izravno) uključiti u državni proračun, a isto tako i redovno financiranje Gorske službe spašavanja koja pruža svoje usluge planinarima, ali i svim građanima Hrvatske.

9. HPS treba osigurati troškove predavača s postojećeg popisa planinarskih predavanja (preko 200 raznih tema) i upućivati ih na zahtjev planinarskih društava koja nemaju tradiciju takvih sadržaja na svojim sastancima.

10. Snimiti s našim kadrovima i tehnikom video-film od 60 minuta o povijesti naše organizacije, načinu njenog rada, stručnim djelatnostima i najkvalitetnijim akcijama, umnožiti ga i besplatno dati svakom planinarskom društvu u Hrvatskoj i, osobito, svakom novo registriranom društvu.

11. Do kraja razraditi i staviti u funkciju računalo HPS-a i uključiti ga u svjetsku računalnu mrežu INTERNET preko CARNeta; koristiti se elektronskom poštom za korespondenciju i primati i upućivati u svijet sve relevantne podatke iz naše planinarske organizacije.

12. Kroz poduzeće "Everest" stvoriti dugoročnu mogućnost zapošljavanja bar još dva dje-

latnika koji će, osim poslova u tom poduzeću, obavljati i one poslove izravno vezane za planinarsku organizaciju, koje sadašnja postava djelatnika zbog obima poslova ne može obavljati. Kroz poduzeće ostvarivati dodatne prihode za HPS i usmjeravati ih na školovanje, zaštitu prirode i najkvalitetnije akcije.

13. Pojačati podršku i pomoć svim stručnim djelatnostima HPS, voditi brigu o budućnosti reprezentacija Hrvatske u športskom penjanju i orijentaciji, jer one svojim nastupima po svijetu obavljaju značajnu promičbu naše države i naše planinarske organizacije. Isto tako dati podršku

najkvalitetnijim speleološkim i alpinističkim ekspedicijama.

14. Intenzivirati odnose s UIAA te nastojati da se u njegove komisije za medicinu, za zaštitu prirode, za mlade i za ekspedicije uključe i naši dužnosnici.

15. Uključiti se s planinarskim sadržajima u školske športske klubove koji se osnivaju u posljednje vrijeme, te se dogovoriti sa sveučilištima o kvalitetnijem pristupu prema obveznim studentskim planinarskim izletima.

Darko Berljak

Put Vile Mosorske

SMILJA PETRIČEVIĆ, Split

Žrnovnica - mosorska ljepotica. Zabijena u same grudi Mosora koji je štiti sa svih strana. Toga zimskog jutra nigdje nikoga, a da je i bilo nekoga, nitko ne bi obraćao pažnju na nas, šarolike bukavce koji svake nedjelje umarširamo u sive gudure mosorske. Tu i tamo bi zalajao neki pas, ali bi i njega mrzilo zatvarati i otvarati zube, pa bi se samo okrenuo da nas ne vidi. Znam da bi u svom pešcem mozgu pomislio: "Ma tko vas šiša, budale; umjesto da stojite doma i grijete se, vi mlatarate po ovoj hladnoći."

Zašli smo u gustiš koji nas je uz jutarnji mraz štipao i grizao po licu. Pećine. Ognjište. Tu se obično odmaraju planinari, kuhaju, a speleolozi se spremaju za obližnju jamu.

- Barbari - reče Ita, videći kako je netko posjekao stari hrastić u tom pitomom dvorištu, koji nam je davao ugodan hlad za ljetnih vrućih dana. Bilo je prerano za kuhanje i jelo, pa smo krenuli dalje i izbili na predivan proplanak. Kao da sam negdje iznad Ivinih vodica u svom Velebitu i kao da se krećem prema Sv. brdu. Krenuli smo desno te naišli na smrznuti potočić i kamen s natpisom "Put Vile Mosorske".

Pričaju ljudi da su nekada vile dolazile svakog jutra na potočić da se umivaju, a svake noći, za mjesecine, da plešu i igraju kolo. Legenda kaže da se jedna od njih zaljubila u nekog momka pastira koji je slučajno tu bio zalutao, ali kako je bila nevidljiva, on je nije mogao vidjeti niti joj

uzvratiti ljubav. Pričala mi je jedna baka koju sam na našem pazaru pitala za Vilu Mosorsku: - Ne znam zapravo, ali sam čula priču svoje bake da se i danas za punog mjeseca može čuti vilin tihi glas, pjesma tužbalica, beskrajna i daleka, koja se gubi u beskrajnu nebu i zemlje, provlači se kroz mosorske gudure, tih i nježan jecaj pun čežnje i boli.

- I na vrhu Mosora ima jedan izvor gdje se skupljaju vile - dodala je druga baka na pazaru.

- Slično kao i naša legenda o babi Garini, i Crnoj kraljici s velebitskog Svetog brda - pomislila sam.

Stigosmo na kameni put, širok, ograđen, nekada glavnu vezu Žrnovnice sa zaledem, put kakav možemo sresti diljem Mosora. Takve su staze gradili nomadi stočari, a poslije njih su tu prolazile trgovačke karavane, jer je Žrnovnica bila dio Poljičke republike. Dolje ispod nas pružio se Mosor u svojoj ljepoti. I opet visoravan. Ita nam tumači svaki vrh, svaku stijenu, poznaje ih kao svoju vlastitu kuću. Kretali smo se kroz mladu hrastovu šumu, zatim kroz nekakav škakljiv prolaz. Samo jedan krivi korak i eto ti duše pred rajska vrata. Kada smo stigli na iduću visoravan, dočekale su me moje drage prijateljice - krave.

- Muu, zamukala sam, a sve one digoše glave da pogledaju koja im to prinova stiže.

Stari brijest. Mrtav kao i svi brijestovi

diljem Europe, pružao je svoje gole grane prema plavom nebu, kao da moli za život, ali života više nema. Uništile ga kisele kiše, ljudski nemar. Stajala sam dugo, dugo gledajući ga kako umire uspravan i ponosan. Ispod brijesta jezerce, malo dalje lovci nešto peku. Obično se tu i planinari odmaraju, peku meso ili kuhaju kavicu jer ima vode da se vatra ugasi. I dok su veselo titrali plameni jezici, u mojim su se mislima pojavljivali dragi likovi iz neke druge planine, uvijek prisutni u mojem srcu i mojim mislima.

Djeca su već odavno odjurila za loptom, jer je tu i prekrasno nogometno igralište. Ova je visoravan kao stvorena za odmor i rekreaciju, samo što malo tko ima smisla za to. Sada mi biva polako i jasno zašto mnogi splitski planinari ne vole baš puno dom Malačku na Kozjaku, kamo se može kolima. Oni bi radije diljem Mosora nekoliko planinarskih skloništa, daleko od kojekakve "mokre braće". Šteta da im to nije uspjelo. Uostalom, slično je bilo i s našim Velebitom. Da nije bilo Tatekove upornosti i tvrdoglavosti, nikada ne bi bilo one njegove kolibice na Stapu. A za vrijeme ovoga domovinskog rata i te kako je bila dobro došla našim hrabrim momcima. Čak su je nazvali hotelčićem, a na štednjaku su napisali "Kotlovnica". Kamo sreće da je tamo bio sagrađen pravi dom, kako je bio Tatek predlagao, ali je tadašnja "vojna hunta" u Zadru bila gluha na to.

- Zamisli - reče Anđelko - tranzverzalu od Labina pa preko Kozjaka, Mosora, Omiša i Biokova sa skloništima svakih nekoliko sati! Bila bi to prava dalmatinska tranzverzala.

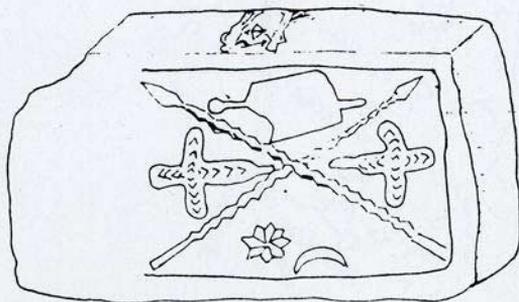
- Hm, sve bi to vrug brzo odnio, jer seljaci sve popljačkaju - reko, ali se odmah sjetih drugoga sličnog razgovora jednoč davno i u jednom drugom gradu... "Vojna hunta" je govorila da će nam seljaci opljačkati kolibicu na Stapu, da će je srušiti, ali od svega toga ne bi ništa. Jest da je poneki put nestalo šoljice za kavu, drugi put tanjur, ali zato bi tu ostalo kapule, slanine, krompira, a jednom smo našli i papir na kojem je pisalo: "Ja bija, meso izija, vino popija, a gradele vam ostavija". Znam, Malačku su opljačkali, pljačkaju je i danas, i to na naše vlastite oči. Gledam kako joj rastaču drveni krov i raznose, a mi sjedimo gore i bespomoćno gledamo. Ipak nisu svi seljaci lješinari, trebali bismo razgovarati s njima i zajedno s njima graditi skloništa, ali daleko od cesta i puteva.

- Kao ono na Rašeljki - što su ga lovci sagradili - upadne mi Ita u riječ.

- Znete - reko, nama planinarima je potreban dom. Mir. Tišina. Dom gdje ćemo moći sami sebi pripremiti jelo, gdje ćemo se moći odmoriti i ujutro rano ustajati. Ovaj vaš dom na Mosoru, to nije dom, nego krčma. Tu je uvijek veselo, tu je mladost i tu je domar koji želi što više zaraditi, pa mu se fučka za mir i disciplinu. Što možemo? Ništa! Moramo jesti ono što nam domar spremi, a za to nemamo svi para. A ni na Putalju nije ništa bolje - reko, sjetivši se domaćina, jednog Kaštelana, koji mi nije dao čak ni da kobasicu ispečem na njegovoj vatri. I u Sloveniji kuhinju vode domari, a disciplina je proporcionalna s visinom planine. Ako je dom na manjoj visini i dostupan svakome, to nije dom već krčma; ako je na velikoj visini, to je dom sa svim sadržajima jednog planinarskog doma.

- Samo, mi nismo Slovenija - reče Ita - i ja sam za to da se diljem Mosora sagrade skloništa poput onog što su ga sagradili lovci na Rašeljki. Odvesti ću te jednom tamo, a sada dosta diskutuje, kava je gotova.

Pridružili su nam se i lovci sa svojim mršavim psima. Vatra je pucketala, kava se pijuckala, a djeca su dolje na livadi ganjala loptu. Dan bijaše lijep, vedar, zimski i hladan, ali ugodan na mosorskoj visoravni.

Ukrasi na stecku poljičkog groblja u Trmbusima

Ponovno otočka planinarska kuća na hrvatskom Jadranu

VLATKO OŠTRIĆ, Zagreb

Riječ je o planinarskoj kući "Sv. Gaudent" na lošinjskoj gori Osoršćici. Otvorena je uoči ovogodišnjeg Dana državnosti, 28. svibnja. Kuću uređuje (radovi će se nastaviti) HPD "Osoršćica" iz Malog Lošinja. Društvo je izradilo dobro smišljen program i privuklo više stotina planinara. Ta vrijedna akcija lošinjskih planinara ima višestruko značenje.

1. U hrvatskom reljefu ističu se brdski i planinski nizovi kojima je more podnožje - s jedne strane, s više strana ili sa svih strana. *Otočni niz* takvih brda i planina protegnuo se od Kvarnera do dubrovačkih voda.

Taj, otočni, niz privlačio je pažnju planinara u prvom redu zbog bliske sveze krševitog reljefa i mora.

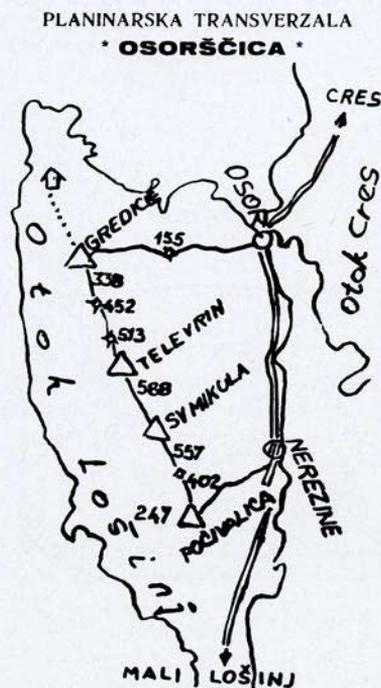
Dio su tog interesa i planinarski objekti na otocima (služim se podacima Ž. Poljaka u knjizi "Hrvatsko planinarstvo", 1975.). "Club Alpino Fiumano" otvorio je 12. travnja 1885. (u godini svog osnutka) vidikovac na Krku, kod Omišlja. PD "Liburnia" iz Zadra uredilo je 1907. planinarsku postaju na Pašmanu (u nekadanjem samostanu benediktinaca kod Tkona, na brdu Čokovcu), a 1908. kaštel Sv. Mihovila na vrhu Ugljana (zanim i obližnji franjevački samostan). Vidova gora na Braču imala je dvaput planinarsku kuću splitskog "Mosora": prviput je otvorena 18. listopada 1936. Obnovljena je 1955, a 1958. je nazvana po alpinistu Branku Lukšiću, Bračaninu, ali je 1972. porušena zbog gradnje TV-tornja.

Nakon toga na hrvatskim otocima nije bilo planinarske kuće - do akcije na Osoršćici. Ipak treba spomenuti jedan objekt drugačije vrste. Seniori PD "Zagreb - Matica" upravljali su niz godina (do promjene imovinskopravnog statusa te kuće) odmaralištem u Nerezinama.

2. Lošinjska kuća nalazi se na koti Ridifuntana (274 m), južno od rta Osor - krajnje sjeverne točke Lošinja. Nekoć je bila talijanska vojarna (Lošinj je do 1943. u vlasti Italije), ravnog je krova, ima više prostorija (mogla je primiti, procjenjujem, 2-3 desetine vojnika), imala je napaknu površinu za cisternu (s dva bazenčića za napajanje mazgi). Zgrada je čvrsta i napuštenost poslije Drugog svjetskog rata nije je pretvorila u ruševinu (obišao sam je više puta za vrijeme nezinskih ljetovanja).

Lošinjski planinari su je iznutra manje-više očistili i snabdjeli vratima i prozorima. Drugi materijal i inventar, rekoše mi, skupljaju u Nerezinama i nadaju se da će ga prebaciti vojnim helikopterom.

Na samotnom je položaju, okružena kršem i grmljem. Na jugu se hrbat otoka lagano uzdiže (vrh Mali Kalik, 457 m, u smjeru vrha Televrin, 588 m), a sav ostali vidokrug (preko 300°) posve je slobodan. More je, naoko, na dohvat ruke. Naokolo Cres, manji lošinjski otoci, obala Istre. More i obale, otočni i istarski reljef, primorsko raslinje, tvore skladan vidokrug.

Nova planinarska kuća je u lijevom gornjem kutu

Nova planinarska kuća na otoku Lošinju

Foto: V. Strašek

Do kuće se može doći iz Osora, za sat i pol do dva sata. Put je markiran od kampa "Preko mosta". Hoda se 20-ak minuta starom poljskom cestom (u najnovije vrijeme proširena i nasuta - njena sadašnja trasa zasad završava ni u čemu), a zatim, srećom, netaknutim poljskim stazama. U blizini je napušteno (ali ne i ruinirano) selo Tržić, veoma slikovito i "uraslo" u prostranu i slikovitu "kampanju" ispod Osorščice, no markirana staza ostavlja Tržić 5-10 minuta nalijevo. Prva polovina puta vodi nas sjevernim pobočjima Bijele gore, pretežno zelene kose, koja spaja Osor s trupom Osorščice. Staza je kamenita, ali ugodno vijuga kroz zelenilo. Nakon uvale sa sjenovitom šumicom, staza prelazi na trup Osorščice, uzdiže se koso udesno i izlazi - mimo pećine sa hladnom vodom - na prijevaj Gredice (335 m). Tamo je raskrižje. Uska stazica udesno, po hrptu, vodi za 15-20 minuta do kuće.

Drugi je prilaz - iz Nerezina - dulji. Trasom Planinarskog puta po Osorščici, uspostavljenog 1989, hoda se od crkvice Sv. Mandaljene na sedlo Počivalice (274 m) i zanimljivim grebenskim usponom na vrh Sv. Nikola (557 m) s kapelicom. Drugi uspon vodi kroz ulicu Put Osorščice, pa

nalijevo stazom (u gornjem dijelu građenom), neposredno do Sv. Nikole. Odande hrptom na vrh Televrin (588 m) i niz hrbat preko Malog Kalika na Gredice. Za varijantu preko Počivalica treba do Gredica oko 190 minuta (bolje je računati na 4 sata hoda).

Kuća je nazvana po srednjovjekovnom osorskom biskupu i svecu život kojeg je, po podacima i legendama, vezan i uz Osorščicu. Rođen je iznad Osora, pod gorom, u Tržiću (umro je 1050. g.). Živio je, po legendi, kao pustinjač u špilji ispod Televrina, koju dobri poznavaoći Osorščice i danas znaju naći (prilaz opisuje u HP Bolto Gaberšek - Otok Lošinj i Osorščica, 5-6/1994, 109).

3. Akcija na Osorščici djelo je HPD "Osorščica" iz Malog Lošinja (osnovano g. 1990) koje je čitateljima HP predstavio B. Gaberšek, tajnik društva (1-2/1992, 35-36). Tamo je i adresa društva (tajnikov stan, ul. Bože Milanovića 8). Lošinjsko je društvo novi član nevelikog niza otočkih planinarskih društava: Podružnica HPD "Borovik" u Starigradu na Hvaru 1931-33; Podružnica HPD "Kamenjak" na Rabu 1933-37; HPD "Spivnik" u Blatu na Korčuli, osnovana

1935-36; Speleološki aktiv "Otočani" (PD "Paklenica" u Zadru) u Novalji 1974. (prema podacima Ž. Poljaka u "Hrvatskom planinarstvu", 1975).

Društvo je 1991. obnovilo kapelicu Sv. Nikole (Sv. Mikula) koja je i planinarsko zaklonište.

Lošinjski planinari brinu o spomenutom planinarskom putu po Osorščici, od Nerezina do Osora. Put je opremljen sa 4 kontrolne točke na gori i dvije u Nerezinama i Osoru (za kutije na gori dobiva se, i poslije vrati, ključ), lijepim prospektom-dnevnikom većeg formata, dnevnikom uobičajene opreme i kontrolnim kartonom i ukusnim znacima priznanja - diplomom i značkom - za obilaznike.

Osorščica i Lošinj pružaju još nekih zanimljivih mogućnosti za šetnje, oštija hodanja i istraživanja. Neke od njih spominje B. Gaberšek (nav. članak u HP 5-6/1994, 107-111). Spomenuo sam i "istraživanja" jer neki izleti traže snalažljivost i ustrajnost - mnoge su staze zarasle (iako ih se na kartama može vidjeti), a kroz makiju se ne može tek tako prolaziti; to posebno vrijedi za zapadnu stranu otoka, a dijelom i za istočnu (stazu na Gredice, naprimjer, nije se moglo naći dok je

na padini ispod hrpta nisu prosjekli kroz grmlje).

Vrijedno je pažnje i priznanja da su lošinjski planinari označili još neke staze na srednjem i južnom dijelu Lošinja. Ovdje ih ne bih opisivao (radije u posebnom tekstu), no valja istaći da se opisi i skice mogu naći u vrlo lijepoj knjizi Nadira Mavrovića, Cres i Lošinj, Šetnja po otocima, otočićima i hridima, Zagreb, 1994.

Prve su lošinjske staze označili seniori PD "Zagreb - Matica" 1958. (spomenuta dva smjera iz Nerezina do Sv. Nikole) u vrijeme planinarskog ljetovališta u Nerezinama. Lošinjski su planinari sada već izveli gotovo mrežu označenih staza. Primijetio sam da bi je trebalo dotjerivati (npr. na Grgošćaku i Pogledu iznad Velog Lošinja), no važno je da je postavljena osnovica za sigurnije hodanje, puno doživljaja.

I kuća Sv. Gaudenta nije još dovršena (zato je i svečanost otvorenja bila skromnijeg ugođaja - nije bilo ni okrijepe, a dan je bio ljetno vruć), ali važno je da je dio posla obavljen.

Marom lošinjskih planinara otok Lošinj će steći još jedno obilježje - postat će i naš planinarski otok.

Osorščica na dan otvorenja planinarske kuće

Foto: V. Strašek

Čudni doživljaji

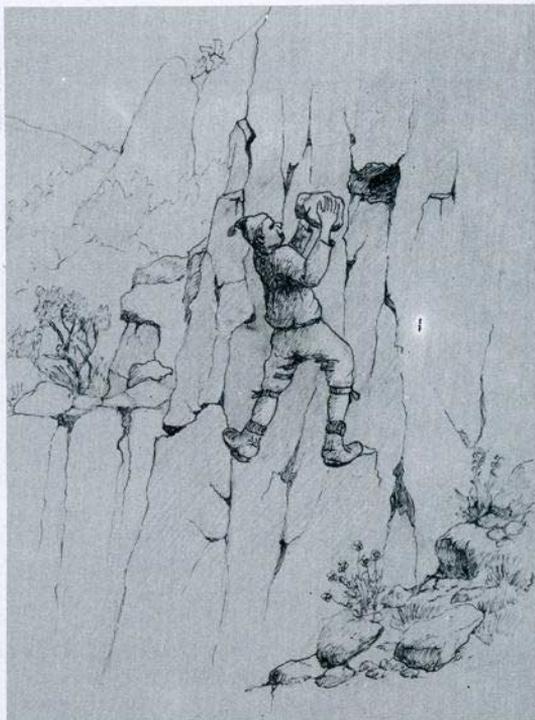
SLAVKO TOMERLIN, Zadar

Događaju li se čuda i u današnje moderno vrijeme, vrijeme fantastičnog napretka tehnike, elektronike i svih ostalih dostignuća nauke? Današnji način života vječna je žurba za zaradom, pa ljudi ne mogu zapaziti događaje koji su zapravo tiha, neobjašnjiva čuda. Tyrde da čuda nema jer je sve slučaj ili sreća. Čuda se ipak svakodnevno događaju svugdje oko nas. Zapažaju ih samo ljudi koji žive smireno i povezano s prirodom. Izmjena godišnjih doba može se, na primjer, također smatrati čudom. Nebrojeni su primjeri čuda oko nas. Nama planinarima događaju se češće nego ostalim ljudima. Takvi događaji, koji nemaju nikakvo logično objašnjenje, nazvao bih "tiha čuda". Opisat ću dva takva čudna događaja, koje jedino mogu objasniti kao "čudo".

Bilo je to prije dvadesetak godina, kada sam se volio penjati i zavljučiti u svaku rupu na Velebitu. Primijetio sam neku malu pećinu u vertikalama zapadne stijene Male Paklenice. U dogovoru s prijateljem R. odlučio sam je istražiti. Otvor pećine bio je u gornjem dijelu stijene i morali smo se spuštati od vrha dolje. Tada nismo imali nikakvu alpinističku opremu, osim užeta za rublje koje smo posudili od moje žene. Koristili smo ga tako da smo ga prebacivali preko drveta ili kamena. Naišli smo na vertikalu i na golem kamen kao priljepak, čiji je rub bio idealan za silazak. Siđem prvi podno tog klobuka i šćučurim se na uskom prostoru gdje sam bio zaštićen od kamenja što ga je svojim silaskom odranjao prijatelj (vidi sliku). Htio sam vidjeti kako prijatelj napreduje, pa sam se s obje ruke uhvatio za rub klobuka. Kamenje se odranjalo, ali sam i dalje uporno nastojao vidjeti sve što se događa iznad mene. Odjednom začujem mukli zvuk kamenja koje se lomi i odranja, a zatim grmljavinu kao kod bombardiranja. Klobuk se odronio preko mjesta na kojem sam stajao i ja se ni ne znam kako nađem pet metara desno od mjesta na kojem sam trenutak prije ležao. Nisam zadobio ni ogrebotinu. Prijatelj je visio na užetu grčevito se držeći. Odjednom mu ruke popuste i on jurne prema provaliji. U trenu sam uhvatio oba kraja užeta, prebacio ga preko ramena i tako zadržao

pad. Prijatelj je bio spašen. Oblaci prašine dizali su se duboko ispod nas, a u zraku se osjetio miris ozona kao nakon udara groma. Iznad nas kružio je par orlova kojima je u zadnji tren izmakla večera. Sjeli smo na rub sigurnog oslonca i oboje šutjeli. Prvo što sam rekao bilo je: "Tko kaže da nema Boga? Ovo je bilo pravo čudo." Prijatelj je zaključio da je to bila samo sreća. Ipak je priznao da me je smatrao izgubljenim. Kako biste vi, dragi čitatelji, prosudili: je li to bila samo sreća što smo ostali živi?

Drugi slučaj! Bilo je to na Debelom kuku. Tražio sam najprikladniji uspon sa zapadne strane prema vrhu. Stijene su izgledale čvrste. Moj prijatelj i ja počeli smo uspon od V. Čučula. Početak uspona bio je lak, jer su stijene imale puno izbočina, nalik stepenicama, i brzo smo napredovali. Onda smo naišli na vertikalnu preko koje nismo mogli bez alpinističke opreme. Vraćati se nismo htjeli, pa smo tražili mogućnost za nastavak u istoj ravnini. Trebalo je prijeći 5-6 metara iznad provalije da bismo nastavili s normalnim usponom. Ugledam nekoliko izbočina dobrih kao oslonac za noge i jednu pukotinu koja je mogla poslužiti kao rukohvat. Vrhom cipela stanem na izbočinu, a obje ruke uguram u pukotinu. Odjednom se iz pukotine odvalio kamen, pao mi na prsa, a zatim na noge. Sljedećeg trena bio sam u zraku, kao u crtanom filmu. Već sam vidio sebe kako padam i razbijam se o stijene desetak metara niže. Ali nije bilo tako. Stajao sam čvrsto priljubljen uz stijenu, držeći se sada za dno rupe iz koje se izvalio kamen. Prijatelj me gledao kako padam i nije mogao vjerovati da sam se spasio. Za mene i njega to će zauvijek ostati tiho čudo, a netko će samo reći: "Sreća!"

Planinarski ormarići

TOMISLAV JAGAČIĆ, Varaždin

Danas se planinari o planinarskim izletima, pohodima pa i o drugim raznolikim djelatnostima obavještavaju mnogo suvremenije i atraktivnije nego nekada, kada je ta promičba bila ograničena na tradicionalni planinarski promičbeni ormarić. Tu su dnevne i lokalne novine, koje njeguju čak i planinarske rubrike, zatim obavijesti preko radio valova i televizije.

Danas vam želim nešto više reći o planinarskom ormariću! Kada smo 1953. u Kutini osnovali planinarsko društvo, prvo nam je bilo da dajemo izraditi lijep ormarić s natpisom PD "Jelen-grad". Odredili smo mu mjesto na zidu kuće u prometnoj ulici. A onda smo se trudili oko njegovog sadržaja. U ormarić nismo stavljali samo program naših izleta, već smo ga ukrašavali lijepim slikama s našim akcijama, pozivali na upisivanje novih članova i oglašavali planinarska pre-

davanja. Svi članovi našeg Društva znali su za svoj planinarski ormarić, surađivali su u njegovu uređivanju i osvježavanju. Iz toga su planinarskog ormarića naši sugrađani saznavali da naše Društvo živi i da dobro radi. I danas se uvijek rado zaustavim kod lijepo uređenog planinarskog ormarića. Zapazio sam takav ormarić u Zagrebu u Bogovićevoj ulici koji uređuje HPD Zagreb-Matica. U čekaonici željezničke postaje u Mariboru uvijek zastanem pred ormarićem PD "Željezničar".

U posljednje vrijeme moju pažnju sve više u Varaždinu privlači ormarić koji uređuje HPD "Dugi vrh". Zapravo, ovdje bi možda bolje bilo reći "planinarski izlog".

Naime, trgovina cipela "Astra" na uglu Kukuljevićeve i Šenoine ulice dala je tri uska izloga na raspolaganje varaždinskim planinar-

skim društvima. Prvi od zapadne strane dobilo je HPD "Dugi vrh", srednji HPD "MIV", a treći je izlog pripao HPD "Ravna gora", najstarijem društvu u Varaždinu iz kojeg su, uostalom, proizašla i druga dva spomenuta društva.

Primijetio sam i primjećujem u posljednje vrijeme da ormarić najljepše uređuje HPD "Dugi vrh" (sliku njihovog "izloga", uređenog za Uskrs, donosim uz ovaj napis), zatim bi došao na red izlog HPD "MIV", a u izlogu HPD "Ravna gora" mjesecima se ništa ne mijenja. Mjesecima je u izlogu stajala na jednoj polici stara planinarska "gozjerica". Valjda kao neki simbol planinarstva!? Umjesto da kao najstarije Društvo daje primjer drugima.

Kao što u Društvu postoji netko tko je zadužen za rad s mladeži, za gospodarenje planinarskim domom ili za markacije, isto bi tako netko morao biti "zadužen" i za planinarsku promičbu. Njegova bi dužnost bila i uređivanje planinarskog ormarića, koji bi barem svaka dva mjeseca jedanput morao promijeniti svoje ruho. Taj bi član pisao za planinarsku rubriku u lokalnom listu, pa i za naš planinarski časopis, prikupljao izvještaje o izvršenim izletima itd. Zašto se u ormariću ne bi našla fotografija sa čestitkom za rođendan ili imendan kojega zaslužnog planinara, čestitka za uspješno završen studij i slično?

Mnogo bi se toga još moglo reći, ali i ovo je dovoljno. Mislim, da smo se dobro razumjeli. Zašto da u kriterije za naša planinarska takmičenja ne uđe i naš planinarski ormarić!?

Planinarski ormarić HPD "Dugi vrh" u Varaždinu
Foto: T. Jagačić

Ormarić PD "Zagreb Matica"
u Bogovićevoj ulici - najstariji
i najpopularniji u Zagrebu
Foto: Ž. Poljak

Posjet jami Rašpor u Istri (-361 m)

MILIVOJ UROIĆ, Zagreb

Subota, 15. travnja 1995.

Nalazimo se pred prostorijama HPD "Željezničar" u Zagrebu i izvlačimo opremu speleološkog odsjeka. Nas je šest, ali stvari i opreme kao da je za desetero. Stvari i "udarna ekipa" - Lima, Linda, Nela, Tina i "nove snage" - Vlasta i ja - sjedamo u dva pretrpana auta i odlučno krećemo - do jutarnje kave.

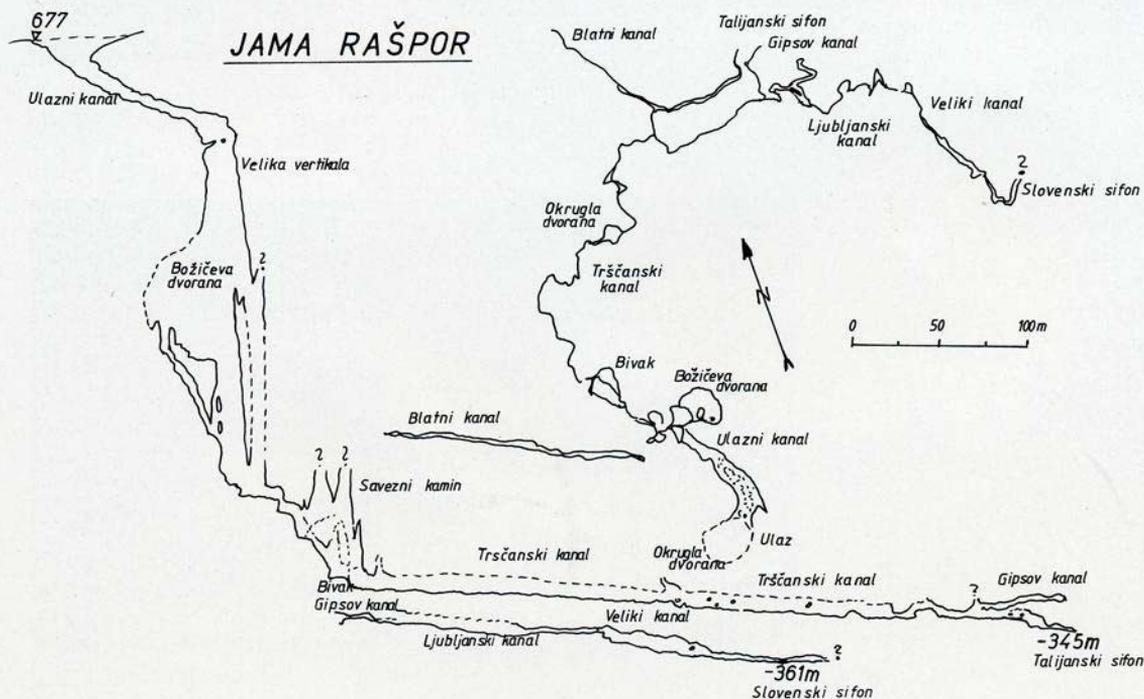
Po cestama u Istri lutaju mi misli o Rašporu (auto, nažalost, luta drugdje). Rašpor je nekad bio najdublji na svijetu, dugo najdublji u Hrvatskoj, a sada nam je vježba za ljetni logor (!). Eto, hura za tehniku! Nekad je trebalo ljestvice, čelične sajle i vitlo, a danas uže, bloker, descender i hop!

Kad smo konačno stigli, čisto ne vjerujem da smo na pravom mjestu. Izgleda kao obična ponikva, ne bi je čovjek dvaput pogledao. Međutim, dojam se brzo mijenja kad se približiš imponzantnom ulazu, iako djeluje kao špilja, a ne kao jama. Danas više nemamo vremena, pa smo

zanemarili špiljski ulaz, digli šatore na obližnjoj livadi i "istražili" planinarski dom u obližnjoj Račjoj Vasi.

Krenuli smo u nedjelju u jutro. Početni dojam špilje ubrzo "ispravlja" 125 m duboka vertikalna. Lima je išao prvi postavljajući uže, mi, pomalo neuhodani, izgubili smo prilično vremena na ukopčavanje, ali se to brzo zaboravi kad se čovjek otisne u bezdan ispod sebe. Vidik je veličanstven, gotovo nestvaran. I ne samo vidik, nego i vlastiti položaj u tom golemom prostoru pod zemljom. to se ne da dočarati ni riječima niti slikom. Na dnu, nakon nekoliko minuta, teško mi je povjerovati da je bilo "samo" 125 metara.

Nakon niza manjih skokića i većih dvorana, došli smo do meandra. Dobro ću zapamtiti tu riječ, kao da čovjek beskrajno vijuga po zavojima potoka, a ima svega petstotinjak metara. Taj uski meandar je naizmjenice isprekidan velikim

dvoranama. U jednoj od njih smo potamanili "uskršnji zalogaj" koji smo u to ime i donijeli.

Sam kraj jame ne izgleda posebno, ali smo ipak došli "negdje" - tj. do Talijanskog sifona, 361 m u dubinu zemlje. Bilo je oko ponoći. Svi su pomalo pospani i umorni, ali zadovoljni. (Neki samo izgledaju pospano, a neki spavaju k'o kladu).

Uspon je bio teži. Žurili smo se van, pa se nismo baš dugo penjali, ali smo dugo morali jedan drugoga čekati. Na svakoj vertikali, na uže možemo samo jedan po jedan, a to traje i traje. Pri kraju smo s karbidom za svjetlo, a električne lampe baš ne volimo (slabo svijetle i kratko traju).

Uspon po glavnoj vertikali dugo traje, a još duže čekanje na red. Opet se ne mogu otići dojmima prostora. Gledam gore i dolje, sitne ljudske spodobе sa slabim svjetlom u tom golemom prostoru, izglađenom i ispranom pomoću vode. Još samo da mi se malo lakše penjati...

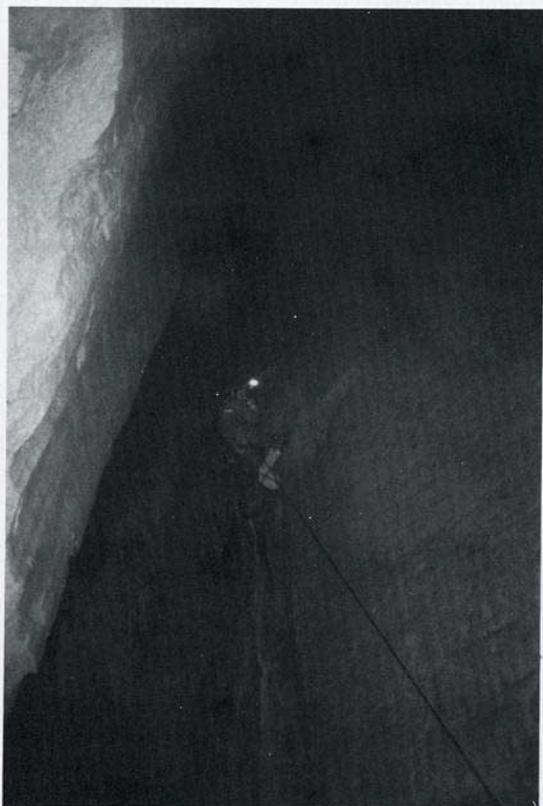
Odmor u Okrugloj dvorani

Foto: Vlasta Dečak

Konačno, vrlo umoran stižem gore. Tina i Nela već su vani, Vlasta je išla ispred mene i dočekala me, a zadnji idu naši GSS-ovci, Lima i Linda.

Kad smo konačno izašli, već podmaklo sunčano prijepodne izgledalo je skoro nestvarno. Potom smo se malo odmorili, složili opremu, šatore i preko 300 m užeta, na sreću čistih, jer blata dolje skoro da i nema. Malo nam je podugo trajalo, ali sljedeći put, kad se malo izvježbamo, ići će i brže. Nakon kratke spavke i malo bržeg obroka, sjedamo u aute (ili točnije: ja sjedam, a ostali me guraju da auto upalim), i idemo kući.

U ovom posjetu Rašporu sudjelovali su: Vladimir Lindić - Linda, Svetlan Hudec - Lima, Tina i Nela Bosner, Vlasta Dečak i Milivoj Uroić, svi članovi Speleološkog odsjeka HPD "Željezničar". Bili smo do Talijanskog sifona (-361 m), a posjet je trajao dvadesetak sati (tehnički podaci na str. 234). Vlasti i meni ovo je prvo spuštanje u jednu duboku jamu. Prvo od mnogih...

Silaz u jamu

Foto: Vlasta Dečak

Bilogorom i Podravinom

XV. planinarski križni put

IVICA HRMO, Samobor

Kao svaki pravi planinar i ja sam pohađao i završio planinarsku školu. Tada sam prešao iz staleža "čekeraša" u prave planinare. Jedna je od teza iz uvodnog predavanja bila da planinari nisu sportaši. Dakle, planinarenje je, između ostalog, bezbrižno ugodno šetanje prirodom.

Zašto sam se sada toga sjetio? Zato jer sam se pitao: "Kako planinare, uživaocce u prirodi, upoznati s 'maršem' koji nije bio baš uživalački?" Počnimo ipak, pa što Bog da.

Dana 1. travnja u Koprivnici u župnoj crkvi sv. Nikole (prva postaja XV. planinarskog križnog puta) okupilo se oko 230 uglavnom mladih planinara vjernika. Organizatori su bili Zajednica mladih župe sv. Nikole iz Koprivnice, zajednica mladih i Križari Rasinje i Planinarska bratovština sv. Bernarda.

Uvijek me iznova oduševljavalo skupljanje ljudi iz cijele Hrvatske (Samobor - "Pl. bratovština sv. Bernarda", Zagreb - HPD "Stanko Kempny", Bedekovčina, Križevci, Rasinja, Koprivnica, Bjelovar, Ferdinandovac, Pleternica, Našice - "Sekcija sv. Bernarda" i Osijek).

Htjeli smo prije svega biti zajedno s Isusom Kristom (su)patnikom i Bogom u pobožnosti Križnoga puta. Naravno, svi smo mi međusobno prijatelji i ljubitelji prirode.

Iznenadila me ljepota kraja kojim smo prošli. Bilogoru nisam zamišljao tako brežuljastom i šumovitom. Sela, koja su mi obično smetala u takvim prizorima, sada su se lijepo uklapala. Kuće su postale dio tih brežuljaka. Podravina? Neki za nju kažu da je ravna, nezanimljiva, monotona, no oni ne vide vrbe. Mogu biti same ili u skupini, tužne ili radosne, s granama ili ogoljene. Uronjene u jutarnju maglu poprimaju tajanstvene oblike. Ponekad se čini da ne stoje na mjestu, nego da hodaju iz jednog oblaka magle u drugi. Pojavljuju se i nestaju. U takvim trenucima čovjeku je jasnije otkuda našem narodu tolike priče o duhovima i vilama.

A taj nas je narod čekao okupljen u svojim crkvama. Molitva i zvuci zvona bili su duhovna dobrodošlica. Nakon što je izmoljena postaja, ispred crkve su nas obično čekali kolači, čaj i

radosni župljani. Priče o škrтости Podravaca zaista nemaju puno veze sa stvarnošću. Mi smo svjedoci. Uostalom, posjetite ih sami pa se uvjerite! Vjerujem da smo i jedni i drugi izašli iz tih susreta obogaćeni.

Gdje smo sve bili? Iz svetog Nikole otišli smo u Draganovac (sv. Vid), pa u Jagnjedovac (sv. Andrija), Gornju Veliku (sv. Ivan Krstitelj), Donju Veliku (Velika Gospa), Peščenik (Mala Gospa), Reku (Presveto Trojstvo) itd.

U Rasinji je bilo konačište. Nećete mi vjerovati, ali tamo se dogodilo čudo. Nije to bilo kao "uskrsnuće Lazara iz groba", ali ipak dovoljno upečatljivo. Obistinila se ona iz Svetog pisma: "Dođite k meni svi vi umorni i opterećeni i ja ću vas odmoriti!" Jadnici - čini mi se da bi taj naziv najbolje odgovarao licima koja su pristizala iz mraka u Rasinju. Slučajni promatrač mogao je pomisliti: "Ovi se sljedećih tjedan dana neće moći ni pomaknuti." Teške li zablude! Molitva, duhovni program Križara iz Rasinje i druženje uz pjesmu dugo u noć ispravilo je onu tužnu sliku i ulilo nadu sumnjičavim promatračima.

Prije zadnje postaje u franjevačkoj crkvi okupili smo se na glavnom koprivničkom trgu ispred gradske vjećnice. Planinari znaju da se za vrijeme nekog izleta u čovjeku nagomila radost koja poslije zrači iz njega na sve strane. Poslijepodnevni šetači mogli su je sigurno osjetiti. Ovo ne pišem bez veze ili napamet, jer sam to i sam vidio, a to su mi potvrdili svi sudionici i promatrači koje sam upitao.

Šteta što mladi ljudi (tu ubrajam i sebe) često ne znaju izraziti svoje osjećaje. Uvijek svi govore: "Bilo je super!" Ali na njihovim licima i u njihovim očima vidim još nešto što nije samo "super". Najbolje je rješenje, čini mi se, da sami dođete na sljedeći Križni put u Samoborskom gorju i zavirite u druge i sebe.

Križni put u Samoborskom gorju održat će se 14. i 15. listopada. Obavijesti daje Marijan Mužak na tel. 01-786-787.

Na planincah...

R. ERŽIŠNIK

Bradonje u Bosni i Hercegovini polako, ali sigurno padaju s vrhova planina. Onih planina na kojima su "bivstvovali i dejstvovali od pre Hrista, od pre pračoveka, od pre praska velikoga - odveka!" Njih gradovi nikada nisu zanimali, po njihovu, a zapravo ih begovi, age te grofovi i ostali hrvatski plemenitaši, nisu ni pripuštali u njih.

- M'rš gore, ovce čuvati! I tako su se napevali po čukama i gorama, po šumama i drumama, 'ajdukovali i jatakovali. A danas...

- Komandante Giljonije, ovaj AVEO navreo na ŠATOR planinu! - Kak'u slaninu? - Ama Giljonije, planinu! - A đe su junaci moji? - Niz planinu! - Ama koju slaninu?

- Ama...

- A CINCAR? To su nam bar mogli ostaviti, to je bar naše, cincarsko. - Jok, sa Cincara su strmeknuli komandanta Bradonija sve do KUJAČE i sada tamo kukumavče. - A jel' imamo Kujaču?

- To ne zna ni sveti Sava, ide ovaj AVEO k'o kosilica za travuljinu, bre! - A MALI i VELIKI BAT? - Jao, pa tamo su nas pre mesec dana 'nako, k'o batom, maljem... A i muslimani ne daju mira, tresu nas po TRESKAVICI, na ČEMERNICI i ČEMERSKOJ PLANINI, sama tuga, jad i čemer! - Kak'i ćumur? - Ama ne ću-

mur, đe da palimo ćumur (ugljen, op. prev.), kad oni pale po nama!

- A kako je JADOVNIK iznad iznad Grahova?

- Ama, jadno, pa kako bi? A na IGMANU ni IGUMAN nam ne pomaže.

- I s VLAŠICA su nas vlaškoga, a? - Jes, sunce im ga...

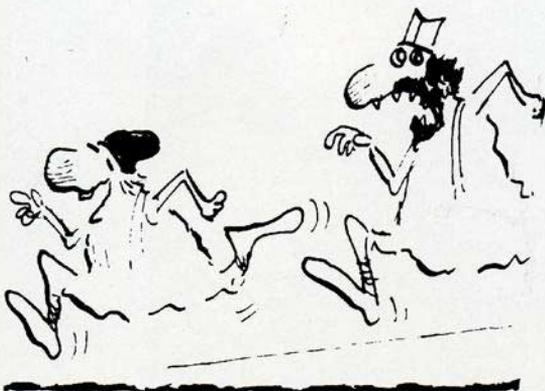
- Dobro, kad je 'vako, neka je 'vako. Sve je to straš... satrate... sarateg..., ovaj, strategijsko povlačenje. Neke im budu te brdusine, mi smo sada civilizovani, mi u gradove, a oni na čuke. Samo im jednu planinu nikako ne smemo da preputimo, NIKAKO, nema cene za to brdo!

- A koje?

- Pa ona planina iznad Drvara! NE DAJTE JE, jer ima da vas nema!

- Ama KOJA!!!

- Pa - KLEKOVAČA, budaletino! Samo im KLEKOVAČU ne dajte!

(Iz Večernjeg lista od 16. lipnja)

U subotu 20. svibnja u 19 sati otvorena je u prostorijama Samoborskog muzeja izložba planinarske dokumentacije koja je skupljena u proteklih 120 godina organiziranog djelovanja hrvatske planinarske organizacije. Izložba se organizira svakih deset godina kao jedna od akcija završetka proslave. Na slici su, prigodom otvaranja: ing. Ivica Piljić novoizabrani predsjednik HPS; Ivica Sudnik, autor izložbe i dr. Srećko Božičević, koji je predstavio novu panoramsku kartu Samoborskog gorja.

Nakon polaska iz Ruda, prva KT bila je u planinarskom domu na Velikom dolu koji je, uz planinarski dom na Oštrcu i Lovčki dom na Poljanicama, pružio obilaznicima mogućnost odmora i okrepe.

Proslava je z

Proslava 120. obljetnice hrvatskih planinara, i ove je godine završila u Samoboru. Izlet "HPD-a" u nedjelju 21. svibnja. Završila je oko tisuću sudionika, 1975. pet tisuća. Završila je u najavljenom vremenu, ovogodišnji pohod pratili su i glavni razlog manjeg broja sudionika - planinari iz najudaljenijih krajeva - Slavonije i u najavljenom broju, za razliku od zagrebačkih, pridružili i slovenski planinari iz Brezice.

Šteta što je vrijeme umanjilo vrijeme "Japetić" iz Samobora, koje je imalo puno članova, turističke zajednice, društva, službi i niza pojedinaca. U suradnji s "Željezničar" Zagreb, u pripremi pohoda spomen-znak i značka, žigovi KT, planinarska omotnica, jubilarni poštanski žig i zbirana tiskovna konferencija i dogovoreno. Tako je poduzeće "Samoborček" organiziralo povratku prijevoz autobusima iz Poduzdara pojačalo linije iz Zagreba; policijske postrojbe su promet. Dom zdravlja i stanica Greda zaštitu, stanica vodiča Zagreb osiguranje postavilo tribine na Poljanicama, Narodno pozorište na Poljanicama, Lovčki dom na Poljanicama opskrbu i održavanje prigodne izložbe. Cjelokupno organizirano u Novak, potpredsjednik IO HPS i član HPS.

Svim organizacijama i pojedincima organizaciji, Hrvatski planinarski savez

avršena

planinarstva, kao i u protekla tri deorskom gorju pohodom "Tragom prvog azliku od tri prethodna pohoda (1965. g. 35. tri tisuće), koji su održani po prekrasne oblako, kišovito i hladno vrijeme, što (oko dvije tisuće). Zanimljivo je da su je, Dalmacije, Primorja i Like - pristigli ekih i zagorskih planinara. Pohodu su se Kočevja, Maribora i Ljubljane.

ost uloženog napora organizatora HPD podršku gradskog poglavarstva, gospodnih i kulturnih institucija, komunalnih sa HPS, HPD "Jastrebarsko" i HPD su tiskani plakati i obavijesti, izrađeni su menska karta Samoborskog gorja, filatelisnovljena je markacija na trasi, organi-svi detalji sa sudionicima u organizaciji. alao po povlaštenim cijenama u odlasku i la i Samobora do Ruda i s Poljanica, te je iz Samobora i Jastrebarskog regulirale iz Samobora osigurali su zdravstvenu na trasi, poduzeće "Komunalac" je pouučilište razglas, škola u Rudama osiguararski domovi na Velikom dolu i Oštrcu i dionika, a Samoborski muzej postavu i organizaciju koordinirao je g. Vladimir "Japetić".

koji su na bilo koji način pomogli u ažava svoju zahvalnost.

Tekst: Nikola Aleksić
Snimke: Vilim Strašek

Plešivica, završna KT pohoda, unatoč oblačnom i prohladnom vremenu te blatnoj stazi bila je obilaznicima posebno zanimljiva jer su se tu izdavali jubilarni spomen-znakovi.

Zaključna svečanost održana je 21. svibnja u 14 sati na Poljanicama pod Plešivicom. Uz službeni kulturno-unjetnički program koji su izveli članovi KUD "Oštrc" iz Ruda, VA "Samoborka" i Hrvatsko pjevačko društvo "Jeka" iz Samobora, nastupile su i brojne skupine planinara, posebno uspješno iz Slavonije koji su, uz nastup glazbenika, ponudili besplatno kušanje originalnih slavonskih pogača i vina. Na slici su ing. Ivica Piljić, novi predsjednik HPS te članovi Počasnog odbora: Darko Bertjak, predsjednik IO HPS; ing. Ivica Gaži, ministar poljoprivrede i šumarstva RH; Stjepan Vujanić, župan Zagrebačke županije; Antun Dubravko Filipce, gradonačelnik Samobora koji pozdravlja prisutne.

Simboli za planinarske djelatnosti

ČEDOMIL GROS, Zagreb

U novinarstvu i športskoj literaturi za svaki šport postoji znak-simbol, koji taj šport najbolje opisuje. Kod organizacije svjetskog prvenstva, izrađuje se poseban zaštitni znak. I tako, potaknut razmišljanjem o prikazu planinarstva i djelatnosti u planinarstvu znakom, suočio sam se s kompleksnom zadaćom: kako djelatnosti prikazati?

1. Jednostavno
2. Opisano jednom riječju
3. Vrste kretanja:
 - hodanje
 - penjanje
 - trčanje
4. Raznolike djelatnosti:
 - a) osnovni pokret:
 - hodači - općenito planinari
 - b) sa športskom komponentom:
 - alpinisti
 - špiljari
 - skijaši
 - visokogorci
 - padobranci
 - transverzanci
 - c) športashi:
 - orijentacisti
 - penjači - športski penjači
 - d) prateće djelatnosti:
 - vodiči
 - markacisti
 - gospodari
 - zaštitari
 - e) gorska služba spašavanja
 - GSS

I. Osnovni lik: linijom prikazan profil čovjeka u pokretu s iskoračenom nogom i linija koja dočarava nošenje tereta na leđima (naprtnjača).

Opis, uz znak "hodači". Zašto baš "hodači"? Hodanje u planini je osnovna vrsta kretanja. Hoda se i uzbrdo, i nizbrdo, i po ravnom. Hoda se u svim vremenskim uvjetima (hladnoća, kiša, snijeg, magla), dobima dana (dan, noć, sumrak) i godišnjim dobima. Hodanje "na dvije" čovjekova je vrlina i zato, uz osnovni lik s naprtnjačom, naziv "hodači".

II. Športsku komponentu imaju likovi s jače savijenim koljenom, što pojačava dinamiku kretanja (alpinisti, špiljari, visokogorci), uz dodatak

za alpiniste obris klina, špiljare dodatno svjetlo na glavi, a za visokogorce cepin. Skijaši su dobili skije i štap. Oni koji "skupljaju" transverzale imaju u povijenom dijelu noge veliko slovo "T", a padobranci oblik padobrana.

III. Športashi (orijentacisti i penjači) nemaju obris naprtnjače, dok je dinamika osnovnog pokreta za orijentaciste trčanje i kontrolna točka-zastavica, a za športsko penjanje, osim jače savijenog koljena, uzdignute ruke za traženje dobrog "oprimka" za brzo napredovanje.

IV. Prateće djelatnosti (vodiči, markacisti, gospodari i zaštitari) u pregibu koljena imaju znak koji najbolje opisuje njihovu djelatnost.

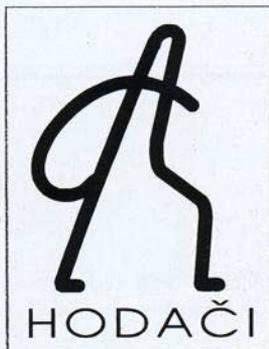
- vodiči - kompas
- markacisti - markaciju
- gospodari - planinarski objekt
- zaštitari - cvijet runolista koji simbolizira

planinsko bilje.

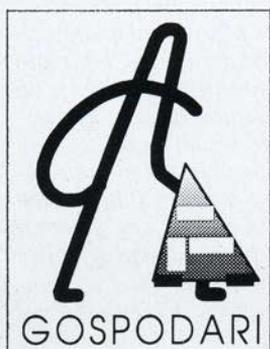
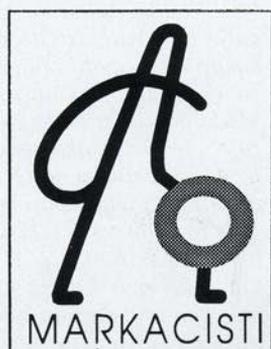
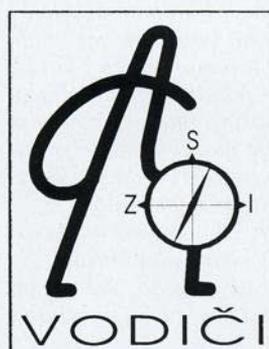
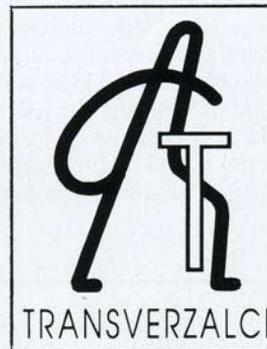
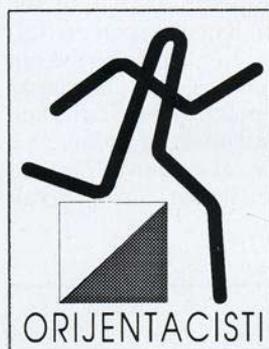
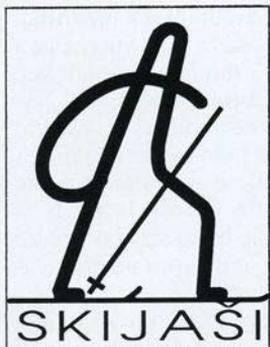
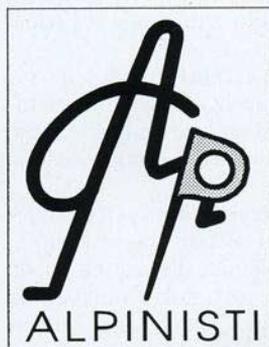
V. Gorska služba spašavanja je kompleksna jer objedinjuje pet djelatnosti: hodače, alpiniste, špiljare, skijaše i visokogorce. U pregibu koljena nalazi se znak stiliziranog crvenog križa - znaka prve pomoći.

Ovo je moje viđenje djelatnosti u planinarskoj organizaciji, onako, kako sam je doživio baveći se trideset godina organiziranim planinarenjem. Od svega pomalo: turnim hodanjem, skijanjem, organiziranjem i vođenjem izleta i tura te pomalo alpinizmom i visokogorskim planinarenjem. Posljednjih dvadeset godina posvetio sam razvoju orijentacijskog trčanja: aktiviranju Komisije za orijentaciju HPS, poticanju i razvoju orijentacijskih sekcija u društvima, organiziranju i vođenju Orijentacijske sekcije u PD HPT "Sljeme", izradi karata, pravila i uputa, organiziranju natjecanja, vođenju tečajeva i drugomu što je vezano za orijentacijsku djelatnost.

Ako ovim prijedlogom potaknem nove ideje i bolji način prikazivanja planinarske djelatnosti, bit će korist veća. Prostora ima dovoljno, samo treba "uskočiti" i djelovati pozitivno. Pozivam sve da nastave pronalaziti najbolji način prikazivanja znakom bilo koje djelatnosti u planinarstvu.

PROVJERITE..
MI SMO NAJBOLJI!

Pronašli smo pravi put

Planinarski izleti 2.A razreda

ALAN ČAPLAR, Zagreb

Krajem 1993. godine, upravo kada smo obrađivali najstariju povijest svijeta, bio je organiziran velik izlet učenika prvih razreda Prve gimnazije u Zagrebu u paleolitsku špilju Veternicu u jugozapadnim medvedničkim njedrima. To je, doduše, bila samo posjeta Veternici, a ne i planinarski izlet. Stoga su i mnogi zastenjali već na prvim obroncima kod Gornjeg Stenjeveca. Naš profesor povijesti posebno se zanimao za ostatke iz pretpovijesti u Veternici i bio vidno ožalošćen što nećemo vidjeti nikakve izravne ostatke praljudi, neke kosti, lubanje ili što slično. Najstarije što smo vidjeli bilo je blato staro nekoliko desetaka tisuća godina, ali je pravom povjesničaru i to bilo veliko zadovoljstvo.

Pomalo razočaran takvim izletom, na pamet mi je pala ideja da organiziram prave planinarske izlete za svoj razred. I već druge subote poslije toga, dana 13. studenoga 1993, sazvan je prvi izlet pod jednim jedinim uvjetom: da se ne ide ako bude padala kiša. Kako to već biva, toga dana nije pala doista niti jedna kap kiše, ali, dopustite da vas podsjetim da je toga dana u Zagrebu nenadano zapao dubok snijeg, zbog kojeg nekoliko dana poslije nije bilo nastave u školama, a nastao

je i opći prometni kolaps. Od tada redovito u obavijestima o izletu radije navodim riječ *padaline* umjesto *kiša*.

Kada se u proljeće priroda počela buditi, i u našem se razredu probudilo zanimanje za izlete na Medvednicu.

Na Mihaljevcu je, u iščekivanju još da svi pristignu, veliko zanimanje izazvala moja planinarska oprema. U početku su bile smiješne moje "polukratke hlače", visoke čarape, čudna košulja i "tenkovi" na nogama.

Dobro je da smo desetak minuta pričekali jer bi nas bilo samo deset, a ovakvo nas se okupilo četrnaest. Autobusom tri stanice do Šestina i onda stotinjak metara uličicom uz potok Kraljevec do još manje uličice s nekoliko starih kuća i nahe-renom tablom "Somuni". Odmah stiže nekoliko šaljivih primjedbi na čevapčiće, a neko se već sjetio da je pomalo gladan. Kratak uspon do Šestinskog lagvića produbio je tu glad, pa su svi bili presretni kada su vidjeli onaj zgodni planinarski putokaz uklesan u stup preko puta Šestinskog lagvića koji izgleda kao ostatak neke starodrevne ruševine. Neki su bili presretni što su već došli do nekakvih ruševina, pa su ih svečano prozvali

Cijenjeno uredništvo,

Šaljem Vam kratak pregled planinarske djelatnosti 2A razreda Prve gimnazije u Zagrebu. Budući da ne mogu pisati o povijesti planinarstva, jer je moje planinarsko iskustvo tek malo starije od godinu dana, izabrao sam temu iz, da tako kažem, budućnosti planinarstva.

Pretprošle zime okupio sam učenike svog razreda i zajedno smo već petnaestak puta posjetili razne zanimljivosti Medvednice. Poučio sam ih o osnovama planinarstva, a ja sam dobio mnogo vodičkog iskustva, koja su mi od neprocjenjive koristi za planinarstvo uopće.

Našu aktivnost zabilježio je i Ljetopis Prve gimnazije 1993/94., a naš razred izdaje i svoje novine (ja sam glavni i neodgovorni urednik) koje redovito prate planinarske djelatnosti našeg

razreda kroz razne članke i šaljive pjesmice. Prilažem vam i neke izvratke iz naših novina.

Nadam se da će se naši planinarski izleti i dalje nastaviti, za što ću se potruditi, jer znam kako nas je malo mladih u planinarstvu i koliko su velik problem upravo mladi u planinarstvu. Među mladima svakako postoji interes, što pokazuje i ovaj članak, samo je potrebno malo organizacije i znanja, da se to pretvori u djelo i da se ukloni neki unutrašnji strah od nepoznatog.

Nadam se, također, da ćemo nastaviti uspješnu suradnju u "Hrvatskom planinaru".

Ako ovo i ne bude objavljeno, bit će mi izuzetna čast da sam Vas na ovaj način upoznao s našim djelovanjem.

Alan Čaplar

41020 Zagreb, Sv. Mateja 7

“Medvedgrad” i trebalo mi je prilično vremena da ih uvjerim kako je to tek početak planinarskog puta.

Nakon odmora i razgledavanja, penjemo se do malog raskrižja većeg broja putova, za koji smo na karti očitali visinu 620 metara. To je najviša točka današnjeg izleta. S grebena se spuštamo u duboku dolinu potoka Kraljevca, na Kraljičin zdenac. Oдавде do Šestina nedavno je uređena poučna staza koja prolaznike upućuje na promatranje ljepota prirode što ih neupućeni ne bi ni primijetili. Svi zajedno divili smo se tim ljepotama koje bi nam možda promakle da ne postoje ove table.

Uz mnogo šale i ugodnog raspoloženja, zadovoljni onime što smo prošli, vraćamo se u Šestine.

Sutradan su mi se mnogi žalili na bolove u nogama, ali istodobno i pitali kad ćemo ponovno krenuti na Medvednicu.

Sljedeći put okupilo nas se osmoro, a dan je bio prekrasan, sunčan. Išli smo na Puntijarku, gdje smo imali sreću da budemo na nekoj planinarskoj proslavi. Opet je pobijedio pravi planinarski duh. Vraćali smo se preko Pilane Bliznec.

Na trećem smo izletu naučili promatrati one male planinarske tajne kraja kroz koji prolazimo. Pratili smo vrlo zanimljiv grudasti oblak dok je probijao zaporni sloj. Bili smo presretni što smo uspjeli primijeniti gradivo iz zemljopisa i primijetiti ovo doista zanimljivo nebesko zbivanje, tako da smo zaboravili onu zadnju rečenicu te lekcije: “Tako se stvara olujni oblak, koji najčešće završava kratkotrajnom tučom.” No, i toga smo se sjetili kada se to i zbilo. U zadnji čas strčali smo se u dom “Grafičar”, mokri do kože. U domu nije bilo mjesta, jer je tu bilo mnogo planinara koji su ovamo prije ili poslije stigli s istom namjerom. Neki su stajali u predvorju, neki su se posjedali na stepenice, a neki čak na ruk-sake. Svi smo opet bili na okupu. E, to je bilo veselo. Neki su nas planinari pitali kako smo ovamo dospjeli i zapodjenuli ugodan razgovor s nama. Začas smo se uklopili u pokislo, ali veselo društvo. I kada je kiša poslije dva sata prestala padati, bilo nam se teško odvojiti od novostečenih starijih prijatelja.

U naredna dva mjeseca nije bilo izleta, jer se bližio kraj školske godine, kada treba mnogo učiti. Ali zato sam za ljeto sastavio program od četiri planinarska izleta. Mnogi koji su htjeli doći nisu bili u Zagrebu, ali se naše društvance svaki put ugodno okupilo i družilo. Budući da su utorkom, a to je dan kada smo išli u pohode, domovi uglavnom zatvoreni, morali smo svoje izlete više

uputiti na doživljavanje prirodnih ljepota krajolika koji se nižu usput.

Kada smo žičarom prispjeli pod sam vrh, odlučili smo doživjeti pogled na Zagorje sa samog Sljemena. Nakon toga smo preko Činovničke livade sišli na “Sokolovo vrelo”, mali izvor uz samu kuću “Željezničar”, pa na “Runolist”, gdje smo se neko vrijeme zadržali, a onda preko Šumarevog groba na Njivice. Baš su toga dana radnici Šumarije postavljali tablu od bijelog mramora na kojoj piše “Šumarev grob”. U gradu je bilo pakleno vruće, dok je nas cijelim putem pratila ugodna svježina.

Uz cestu što iz Markuševca vodi na Hunjku do Donjeg Mrzljaka, bilo je nepregledno mnoštvo šumskih jagoda i malina. Gornji Mrzljak svima se na karti učinio vrlo blizu Donjem Mrzljaku, pa su svi htjeli još malko “prošetati”. Doduše, ta razdaljina doista nije dulja od 10 minuta, ali je zato poprilično strma. Od tada svi znamo čemu služe izohipse na karti.

Prigodom jubilarnoga, desetog izleta na “Risnjak”, najzainteresiraniji su dobili kao nagrade kamenčiće koje sam tog ljeta sakupio na vrhovima Gorskog kotara i Velebita. Na moje još veće iznenađenje, oni su meni poklonili par visokih tamnozelenih dokoljenki, kakve su vidjeli na meni još prilikom prvog izleta, kada im je sve to bilo smiješno. Na svakom izletu od tada na nogama nosim te čarape, pokazujući ih ponosno prijateljima.

•••

Sve češće se u planinarskoj javnosti spominje problem mladih u planinarstvu. Govori se da mladi nemaju dovoljno smisla za planinarstvo, a pogotovo za očuvanje prirode. Doista je žalosno da se mladih na Medvednici ne može vidjeti na drugim stazama osim na tri najnapučenije te da su u Samoborskom gorju, na primjer, mladi postali rijetki kao kakvo rijetko endemično bilje. A i tada su na planini često samo zato što to od njih traži netko drugi i što moraju u određenom vremenu proći određeni put. Osjećaju se strašno umornima, a ako nije bilo savršeno lijepo vrijeme, to je sasvim dovoljno da im “planinarstvo” ostane u lošem sjećanju.

Smisao za upoznavanje novoga i nepoznatoga postoji u svakom čovjeku, pa tako i među mladima. Najteže je savladati neki prvi strah i razriješiti zablude, dalje sve ide samo od sebe.

Većina ih je već nekad išla na Sljeme, ali je bilo čak i takvih koji nikad prije nisu bili na vrhu višem od Šalate. Svi su se sjećali kako je Sljeme

bilo strmo i to je bilo dovoljno da više nikad ne pođu tamo. Zašto?

No nije Medvednica samo Sljeme. To su Kameni svati, Glavica, Risnjak, Grafičar, Lipa, Rog, Gorščica, Sopot, Runolist, Francuski rudnici, Rudnici Zrinskih, 500 stuba, Tisin ponor, Velika peć, Šumarev grob. Ima Medvednica još mnogo prekrasnih predjela u kojima vlada pravi planinarski ugodaj ili pak blaženi mir.

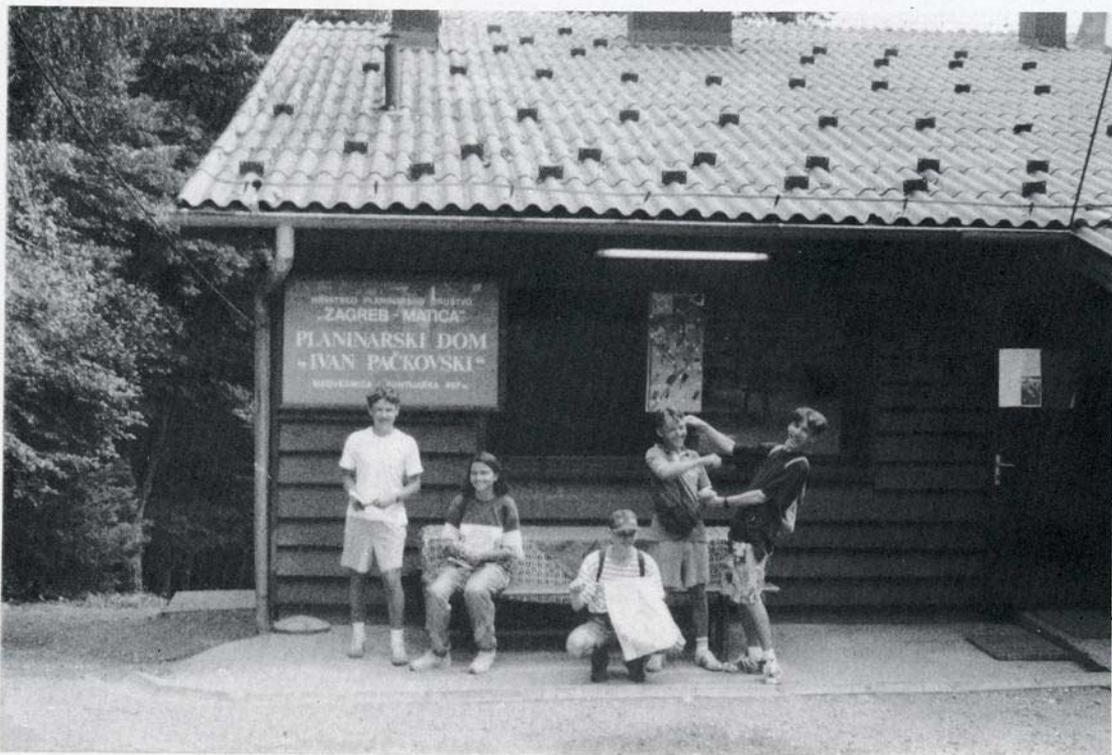
Mi smo dosad upoznali vrlo malen dio Medvednice, ali nam je za početak i to bilo dovoljno da upoznamo ljubav prema prirodi i planini. Stoga svi s nestrpljenjem očekuju nove planinarske pustolovine. A meni preostaje samo da im kažem: "Idemo!"

Lijepo je, barem nakratko, zaboraviti sve školske probleme i prepustiti se uživanju kakvo nam pružaju planine.

Možda će se jednom, za dvadeset ili trideset godina, dva gimnazijska prijatelja susresti upravo negdje u docima Velebita, ili u tišinama Gorskog kotara, ili pak ovdje, u srcu Medvednice.

I kada lutajući nekom dalekom i zabitnom planinarskom stazom Velebita, Gorskog kotara ili bilo gdje drugdje pomislite kako će planine ubrzo opustjeti, ili kako će možda čak biti pregažene nadirućim slojem civilizacije - jer među mladima nema onih koji znaju doživljavati planinu i diviti se njenim strahovitim, ali ujedno i romantičnim čudima i čudima* - sjetite se nas i naših planinarskih lutanja i znat ćete da ipak postoji ta ljubav i među nama, mladima. Ponekad je potrebno naći samo početak pravog puta, a nakon toga put će nas sam voditi dalje. Mi smo pronašli početak ovoga planinarskog puta i sada će nas on voditi dalje sve do cilja, a cilj - to je upravo taj put. Ima još mladih koji bi, kao i mi, željeli krenuti tim putem, samo im treba pokazati početak puta.

* Igru riječi: čudima (dativ množine riječi čudo) i čudima (dativ množine riječi čud u smislu osobine)

Na Puntijarki 5. srpnja 1994.

Foto: A. Čaplar

U Visokim Tatrama

KREŠIMIR VIDOVIĆ, Zagreb

Moja obitelj i ja, putovali smo lani prema Slovačkoj, a cilj su nam bile Visoke Tatire. U "Ladi" se vodio sve ugodniji i živahniji razgovor. Tata me informirao da su Karpati planinski lanac koji se proteže od Rumunjske i Ukrajine, preko Mađarske do Poljske i Slovačke. Dio Karpata u Slovačkoj zove se Tatire, a one se dijele na Visoke i Niske. Poslije podne stigli smo u Veliku Lomnicu, koja se nalazi u podnožju Visokih Tatri, oko 10 km od Tatranske Lomnice i Starog Smokovca, prekrasnih planinskih i turističkih mjesta i polazišta za većinu uspona. U Starom Smokovcu kupili smo planinarske karte, propitali se u sjedištu GSS-a o najboljim planinarskim putevima i trenutnim vremenskim prilikama te se nakon toga vratili u Veliku Lomnicu da napravimo plan za sutra.

Dana 13. kolovoza ujutro krenuli smo do Starog Smokovca. Cilj nam je bilo sedlo Hrebionok (1285 m). Do njega vozi uspinjača ili, kako je Slovaci zovu, pozemna lanovka. U pretrpanom vagonu pokušavam se probiti do prozora i uživati u djeliću prirode, koji je dostupan pogledu. Prevladava crnogorica. Nakon desetak minuta vožnje dolazimo do gornje postaje. Na slikovitim putokazima TANAP-a (Tatranskog nacionalnog parka), otkrivamo markaciju za Bilikovu Chatu (Chata = dom), udaljenu 10 minuta hoda. Spuštamo se serpentinama i nađemo pred ovcem drvenom kućom, na kojoj se isticao natpis "Bilikova Chata". U pozadini se vidi vrh Lomnički štiti (2633 m). Savjetovali su nam da krenemo 20 minuta do vodopada Studenog potoka. Prateći zelenu markaciju uskoro smo začuli šum vode. Nakon strmog spusta ugledamo drveni mostić koji premošćuje Studeni potok. S njega se pruža najbolji pogled na vodopade.

Put nas dalje vodi na Kamzиковu poljanu, prekrasnu livadu okruženu crnogoricom. Od nje se vidi Slavkovski štiti (2452 m) s jedne strane, a s druge strane Lomnički greben. Odmarajući se, šetali smo livadom i među smrekama ugledali skromnu kamenu kućicu, prvo planinarsko sklonište u Tatrama. Podigao ga je Reiner 1863. godine. Vraćamo se do Hrebionoka, a zatim se pješice vraćamo do Starog Smokovca, slijedeći

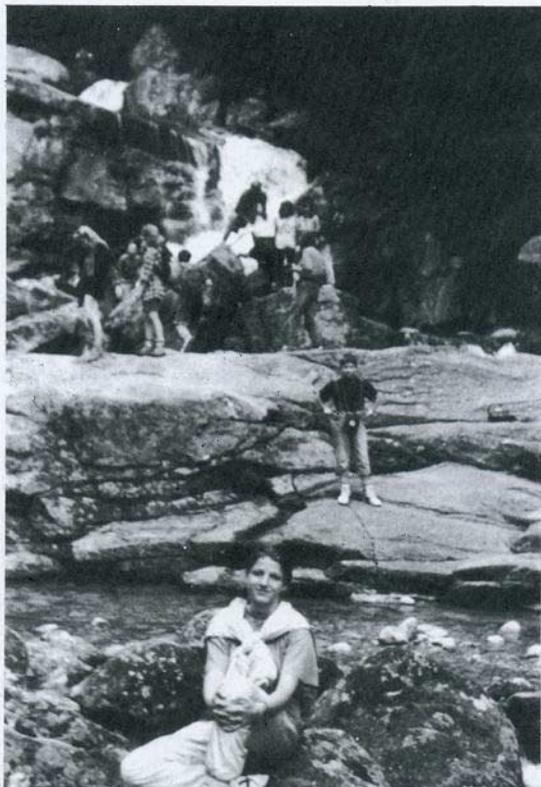
tračnice uspinjače. Tako je završio naš prvi, uzbudljivi dan u Tatrama.

14. kolovoza. Danas namjeravamo obići najposjećeniji dio u Visokim Tatrama, Skalnato Pleso (jezero na 1751 m) i Lomnički štiti (2633 m). Na njih vozi žičara, ali zbog velikog broja planinara i turista, samo oni koji dođu do šest sati ujutro dobiju karte za taj dan. Zato smo se digli jako rano. Dobivši karte odahnuli smo i čekali da se razidu oblaci, što su se nadvili oko Lomničkog štita. Iz Tatranske Lomnice krenuli smo oko 10 sati. Vozili smo se u vagonu zajedno s brojnim znatiželjnicima. Kroz međustanicu štiti prošli smo bez zaustavljanja. Zanimljivo je usput promatrati raslinje koje se s visinom mijenja: u podnožju prevladava smreka, do 1000 m smreka, jelka, breza i jarebika, a iznad 1000 m nisko položeni alpski bor, čije grane šibane vjetrovima rastu sasvim polegnute po zemlji.

Stigavši do Skalnato Plesa stao sam zadivljen vidikom na najviše jezero u Visokim Tatrama (1751 m), okruženo gromadama kamenja neobičnog rasporeda. Kupola Opservatorija, najvišeg u Europi, blještala je na suncu. U nizini su se prostirale Tatranska Lomnica i Velika Lomnica, mjesto našeg boravka.

Nakon kraćeg zadržavanja na Skalnatom Plesu, odlučili smo se za Lomnički štiti jer smo se bojali pogoršanja vremena s vjetrom i kišom, a to bi nas omelo u našem daljnjem "osvajanju" toga toliko očekivanog vrha. Uskoro je u postaju žičare došla kabina-vagon slična onoj iz prve vožnje, ali manjeg kapaciteta. Kabina se polako dizala, a pogled na zastrašujući Lomnički štiti budio je u meni osjećaj divljenja, ali i straha. Među gromadama kamenja i u usjecima pojavljivao se snijeg i led. Odjednom smo se našli u oblaku. Žamor u kabini prestaje, a svi suspregnutog daha promatraju tiho i polagano uspinjanje kabine uz strmu liticu. Činilo mi se da bih je mogao dodirnuti rukom kad bi se smjelo otvoriti prozor na kabini. Žičara staje i mi se iskrcavamo. Na Lomničkom smo štiti.

Budući da je postaja žičare, kao i meteorološka stanica, smještena na samom vrhu, mjesto

Vodopad Studenog potoka

Foto: K. Vidović

za vidikovac i razgledavanje ograničeno je na dvadesetak metara uske ograđene staze s tablom za orijentaciju. Hladno je, vjerojatno dva-tri stupnja iznad nule, zato navlačimo kape i rukavice. Oblaci se naočigled miču, pa ima i razdoblja sunčanog vremena. Uspjeli smo i vidjeti Gerlachovski Štit (2655 m), najviši vrh u Visokim Tatrama, na koji mogu doći i alpinisti u malim skupinama i uz organiziranu pratnju vodiča, a točno ispod sebe vidimo prema zapadu Malu Studenu dolinu i jezera u njoj. Osjećao sam se kao na vrhu svijeta - tajanstveno i zastrašujuće. Nakon pola sata kabina se vraća prema Skalnatom Plesu. Jezero je sad obasjano suncem i vidim ga kao na dlanu. Vrijeme se proljepšalo, pa smo se odlučili za Skalnato Pleso, a zatim pješice do Tatranske Lomnice. Put je kamenit, uz njega raste raznovrsno cvijeće. Osobito je lijep plavi zvončić. Prvi je sat put naporan, kamenit i strm. Do međustanice Štart hodali smo jedan sat, a zatim po zemljanoj stazi oko tričetvrt sata do Tatranske Lomnice.

15. kolovoza. Današnji nam je cilj vrh Prednje Solisko (2008 m). Krenuli smo autom do Štrbskog Plesa (30 km), planinarsko-turističkog mjesta s istoimenim jezerom. Iako je vrijeme sunčano, GSS upozorava da su ovdje vremenske promjene česte i nagle, pa zato odmah krećemo prema žičari. Ona vodi do Chate pod Soliskom (1840 m), a odatle se na vrh ide pješice. Žičara je za razliku od dosadašnjih otvorena, s dva sjedišta, pa možemo uživati u proplancima, udolinama i šumi. Polako se dižući otkrivaju nam se vidici: na istoku je Gerlachovski Štit, ravno pred nama Prednje i Veliko Solisko. Nakon četvrt sata pogled na drvenu kuću kojih 100 m ispred nas najvjestio je kraj ugodne vožnje. Od Chate pod Soliskom prekrasan je pogled u nizinu na jezero Štrbsko Pleso, okupano u suncu, na prepoznatljiv hotel u obliku trokuta i na skakaonicu. Ispred Chate je jedan od karakterističnih tatranskih putokaza, nekadašnje pravo stablo, najčešće bor, a sada deblo s nekoliko razgranatih grana. Na njima su putokazi, a sve je natkrivo malim drvenim krovom. Do vrha Prednje Solisko ima 45 minuta oštrog uspona po kamenim pločama i gromadama. Sve je puno brojnih marljivih planinara i turista, koji uporno osvajaju prvi greben. Nakon njega slijedi još oštriji uspon prema drugom grebenu, koji nije vidljiv na početku uspona. Nakon drugog grebena slijedi i nadalje težak uspon do samog vrha. Odmarajući se na Prednjem Soliskom, uživam u pogledu na nekoliko malih jezera u podnožju. Slijedi spuštanje istim putem, te žičarom do Štrbskog Plesa, a zatim šetnja oko jezera i fotografiranje s pozadinom na kojoj je uočljiv trokutasti hotel Slovakia, inače zaštitni znak Štrbskog Plesa.

16. kolovoza. Danas ćemo do Tatranske Lesne, mjesta između Tatranske Lesne i Starog Smokovca, odakle je dobar uspon na Kamzиковu poljanu (1285 m). Na putokazu je označeno dva sata hoda. Krenuli smo dobro utabanim putem uz Studeni potok, tako da nas cijelim putem prati žubor vode, a ponegdje i mali vodopadi. Put se ugodno uspinje, a samo je na jednom mjestu desetak minuta strm i naporan. Nakon sat i tričetvrt izlazimo na glavni put ispred vodopada Studenog potoka, a zatim nastavljamo poznatim putem do Kamzиковe poljane. Nakon kratog odmora idemo put do Zamkovskeho Chate (1455 m), oko 40 minuta od Kamzиковe poljane. Put je kamenit, sastavljen od velikih kamenih ploča i najviši put takve vrste u Tatrama. Njime se može doći i do Skalnatog Plesa. Putem smo naišli i na prekrasan vodopad visok oko pedesetak metara. To je Obrovski vodopad Studenog potoka, pomalo nalik

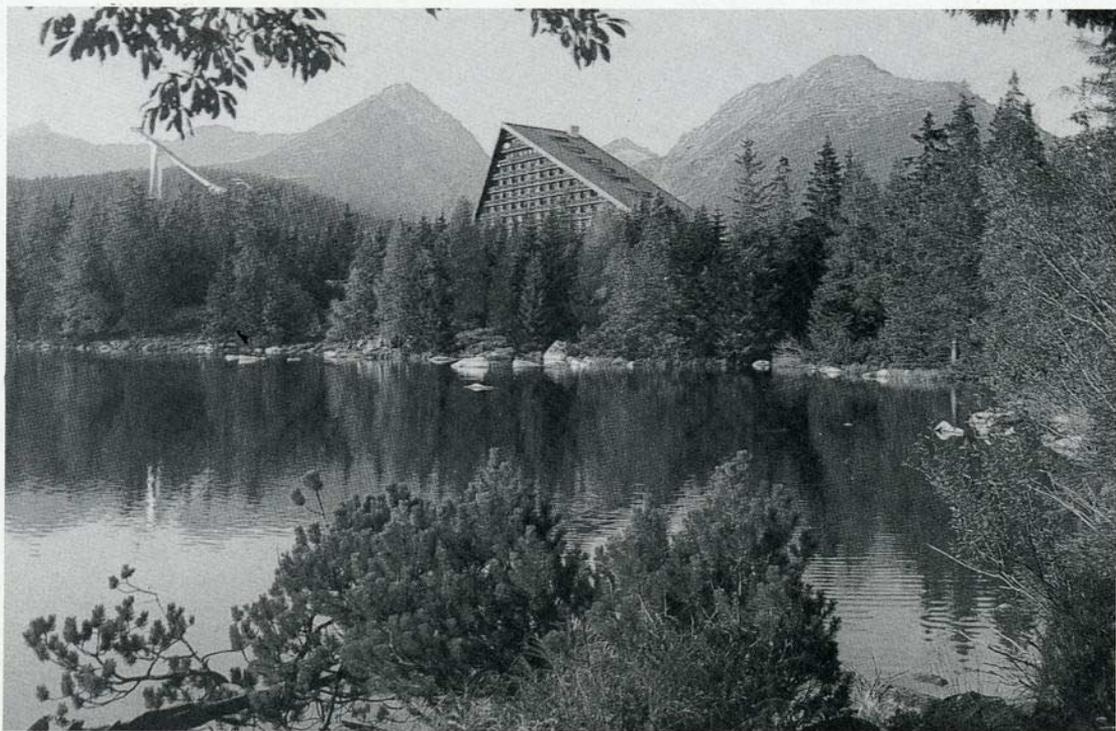
Cerinskom Viru u Samoborskom gorju. Nakon još četrdesetak minuta hoda smo pred Zamkovskehom Chatom, lijepom drvenom kućom u cvijeću i među borovima.

Počinje sitna kiša, nebo je tmurno i puno oblaka, pa smo bili žalosni jer smo se htjeli prošetati Malom Studenom dolinom na čijem se početku Chata nalazi. Istim smo se putem vratili do Kamzikove poljane, zatim do Hrebionoka, a onda već dobro poznatim putem do Starog Smokovca. Pošto nam je auto bio u Staroj Lesni, morali smo pješice 4 km po "dosadnom" nogostupu. Taj dan nam je bila najdulja hodačka tura za vrijeme našeg boravka u Tatrama - šest sati.

17. kolovoza. Za razliku od prethodnih dana, svanuo je sunčan dan s potpuno vedrim nebom. Domaćini su nam savjetovali da posjetimo Pieninski nacionalni park, koji se nalazi uz samu granicu Poljske. Najatraktivniji dio parka je rječica Dunajec koja izvire u Tatrama i po kojoj se organizira splavarenje za turiste, što im omogućava da park razgledaju vodenim putem. Nakon uživanja u ponešto drugačijoj atmosferi nego

posljednjih dana, ponovno smo krenuli u planine. Sada su na redu Belijanske Tatire. One su također dio Visokih Tatri, ali za razliku od njih nisu građene od granita, nego pretežno od vapnenca, a to je i razlog nastajanju brojnih špilja. Danas ćemo posjetiti najveću špilju u tom kraju, Belijansku jaskinju, jednu od prvih elektrificiranih špilja u svijetu (1896. godine). Skupine posjetilaca u pratnji vodiča prolaze put dugačak oko dva kilometra, na kojem je nekih sedamstotina stepenica. Špilja je bogata jezercima, stalaktitima i stalagmitima živopisnih oblika. Temperatura je u špilji oko 5°C zimi i ljeti. Nakon dva sata razgledavanja bili smo sretni što smo ponovno na toplom suncu i svježem zraku.

Tog istog dana predvečer napuštamo Tatire. Na put nas je ispratila kiša, a kad je prestala, zastali smo na putu od Poprada prema Liptovskom Mikulašu da se još jednom osvrnemo na nezaboravne vrhunce. Bili smo zadivljeni prizorom: Gerlachovski je Štit u snijegu. To sam ovjekovječio fotografijom, posljednjom u nizu s uzbudljivog boravka u Visokim Tatrama.

Štrbske pleso (1350 m)

45 godina PD HPT "Sljeme"

LADISLAV JANEŠ, Zagreb

Svoj 45. rođendan Društvo dočekuje pod nazivom: Planinarsko društvo HPT "Sljeme" Zagreb (HPT umjesto PTT). Novi naziv dolazi s tako puno novoga u povijesti Domovine. Usprkos svim poteškoćama što ih je donio rat i koje su se nužno odrazile i na rad Društva - od gubitka prostorije za rad, mobilizacije članstva u postrojbe Hrvatske vojske do ekonomskih teškoća, nismo posustali. Ograničeni u mnogo svojih planova i akcija, nastavili smo zdušno djelovati kroz svoje sekcije.

Osnivanje i podaci o planinarskoj djelatnosti.

Dana 11. svibnja 1950. skupina entuzijasta, PTT djelatnika sklonih planinarstvu, održala je osnivačku skupštinu i osnovala planinarsko društvo pod imenom "Sljeme". Od toga dana započinje intenzivna planinarska djelatnost PTT djelatnika ne samo u okviru zagrebačkih PTT poduzeća nego se njihova aktivnost proširila i na sva ostala PTT poduzeća diljem čitave Hrvatske. Osnovani su brojni ogranci Društva: u Bjelovaru, Križevcima, Vugrovcu, Šestinama, Sisku, Karlovcu, Ogulinu, Daruvaru, Rijeci i Varaždinu. Neki od tih ogranačkih tokom godina stopili su se s drugim društvima, a neki su prerasli u samostalna društva. Od osnutka do danas održano je 2.259 društvenih sastanaka na kojima je bilo prisutno preko 111.000 planinara. Održano je 1.028 predavanja s dijapozitivima, a osim toga bilo je na sastancima 6.725 izvještaja o izletima i pohodima u naše i strane planine na kojima je sudjelovalo preko 82.300 članova.

Međudruštvena suradnja. Društvo se povežalo i s drugim PTT društvima bivše države. U velikom broju naši su planinari sudjelovali na svim takvim planinarskim manifestacijama. Organizirano je 37 partizanskih marševa i 39 sletova planinara PTT Jugoslavije te 30 sastanaka planinara PTT Hrvatske. Često smo bili i njihovi organizatori. Održavani su i susreti bratstva PTT planinara između pojedinih gradova gdje su postojali značajniji PTT centri. Održan je takav 51 susret. Ove godine obnovili smo tradiciju zajedničkim izletom s planinarima PD PTT "Ljubljana" na planini Lisci.

Sekcija društvenih izleta. Društvo je 1991. godine ostalo bez svojih prostorija i od tada se snalazimo na razne načine. Otada se broj članova smanjio od 1000 na manje od 300. Sva je imovina pospremljena i

Stalna briga "sljemenaša"

čeka bolja vremena. Ipak su rijetke nedjelje bez naših članova u planinama i orijentacijska natjecanja bez naših natjecatelja, a česti su na planinama naši markacisti s bijelom i crvenom bojom.

U posljednje vrijeme planiramo izlete samo za mjesec dana unaprijed radi sigurnijeg izvršenja. Izlete vodi nekoliko vodiča HPS-a, a više je onih koji su završili tečajeve za vodiče društvenih izleta. Posljednjih pet godina najčešće smo bili na Medvednici (109 puta), u Samoborskom gorju (28), na Velebitu (17), u Hrvatskom zagorju (12), Gorskom kotaru (6) i Žumberku (5).

Naši markacisti - primjer drugima. Desetak naših članova steklo je naslov "markacist" radom na terenu i završenim tečajem za markaciste u HPS. Dva naša člana: Mladen Grubanović i Ladislav Janeš članovi su te Komisije i sudjeluju u njenim akcijama, posebno na Velebitu, i prilikom održavanja tečajeva za markaciste kao predavači i instruktori na terenu.

Stalni je zadatak naših markacista i održavanje "Planinarskog puta Medvednicom" osnovanog prije više od trideset godina. Do sada je značke za uspješno prohodanu stazu primilo 4.272 planinara, što nas još više obvezuje.

Naši su markacisti zaduženi za održavanje još četiri puta na Medvednici, a značajno je povjerenje koje su dobili odlukom Komisije da se brinu za sedam puteva na Velebitu.

Obnovili smo planinarski put na najistočnijem dijelu Medvednice, od Zeline, preko Zelingrada do Laza, i od tada svake godine u listopadu održavamo već tradicionalno pohod tom trasom.

U proteklih pet godina sudjelovali smo u obnovi 39 postojećih i uređenju novih planinarskih puteva sa 153 sudionika, a markirali smo na Medvednici, Velebitu, Žumberku, u Hrvatskom zagorju i Gorskom kotaru, a sve u skladu s potrebama planinara, ne oštećujući prirodni okoliš i držeći se propisanih planinarskih oznaka.

Planinarske škole i tečajevi. Do sada smo održali 10 općih planinarskih škola, koje su uspješno završila 294 polaznika. Njihovo daljnje održavanje ovisit će u prvom redu o osiguranju društvene prostori-je. Škola će i dalje biti jedan od naših važnijih zadataka jer je činjenica da smo zbog gubitka prostori-ja i ratne

situacije izgubili najviše mladih članova. Devet naših članova završilo je tečaj za zaštitu planinske prirode, dvojica školu za vodiče HPS, a veći broj tečaj za vodiče društvenih izleta.

“Sljeme” je prepoznatljivo u Hrvatskoj, i šire, po svojoj orijentacijskoj djelatnosti. Njezinoj orijentacijskoj sekciji posvećen je poseban prilog na ovoj stranici.

Nećemo se hvaliti velikim brojem članova niti podsjećati na dane kada smo svugdje bili među prvima, ali smo zadovoljni činjenicom da još postojimo i da smo još uvijek jednako zagrijani za planinarske ideje. Društvo će iskoristiti sve načine za propagiranje planinarstva i putem sponzora, koristeći se tiskom, radiom, televizijom, planinarskom literaturom, predavanjima i oglasnim ormarićima.

Naše značke, amblemi, majice s našim znakom, prigodne kuverte i naljepnice podsjetit će nas na našu obljeticu i na sve one koji su zajedno s nama sudjelovali u stvaranju i održanju ovog Društva, jer je 45 godina ipak dobar dio života svakoga od nas, a posebno ako je bio posvećen planinama...

Orijentacijski sport

● **Orijentacijska sekcija HPD HPT “Sljeme”.** “Sljeme” bez orijentacijske aktivnosti nije “Sljeme”. Ono postoji 30 godina a sudjelovalo je nekoliko generacija mladih članova Društva. O tome svjedoče brojni postignuti rezultati, osvojena prvenstva, brojne diplome i pehari. Spomenut ćemo samo neke važnije uspjehe u radu Sekcije u posljednjih pet godina. Godine 1991. organizirano je u Vugrovcu prvenstvo “Sljemena” a prije toga i tečaj orijentacije za mlade naraštaje. Sudjelovali smo na svim orijentacijskim natjecanjima u Hrvatskoj i Sloveniji. Stariji članovi odazvali su se pozivu za obranu Domovine. Na Svjetskom prvenstvu za juniore u Berlinu za reprezentaciju Hrvatske nastupili su Tihomir Salopek (bio je 1. u M16 kategoriji) i Nikola Pajčin. U 1992. opet je organizirano prvenstvo “Sljemena”, u Gorancu, a krajem godine takozvano Funny orijentacijsko natjecanje u Maksimiru (“smiješna orijentacija” ili snalaženje u neočekivanim situacijama). Sudjelovali smo na svim natjecanjima u Hrvatskoj i na nekoliko u Sloveniji, Mađarskoj i Austriji. Na Svjetskom juniorskom prvenstvu opet su nastupili za reprezentaciju Hrvatske Tihomir Salopek (1. u M20) i Nikola Pajčin (3. u M20). U 1993. održano je ponovo prvenstvo “Sljemena”, u Sesvetama, i tu, kao i na natjecanju u Rovinju, pobijedili smo i postali smo pobjednici Kupa Hrvatske i bili prvi u još pet kategorija. Tijekom te godine nastupili smo na natjecanjima u Hrvatskoj, Sloveniji, Austriji i Mađarskoj, a krajem go-

dine opet na Funny natjecanju u Maksimiru. Na natjecanju Alpe-Adria u Sloveniji prvi je bio Tihomir Salopek u najjačoj juniorskoj kategoriji M20. Na Svjetskom prvenstvu u Italiji uspješan opet Tihomir Salopek (3. u M21A) i Eduard Perković (1. u M20). Godine 1994. organizirano je dvodnevno prvenstvo “Sljemena” u Galgovu pod Okičcem. Prvi dan održano je i 1. prvenstvo Hrvatske na duge staze, a pobjednik je bio Tihomir Salopek. Početkom godine održan je tečaj orijentacije, a naš član Franjo Kresojević bio je u odboru za proslavu 200. obljetnice parka Maksimir, kada je organizirano orijentacijsko natjecanje za učenice i učenike osnovnih škola i pripadnike Hrvatske vojske. U reprezentaciji Hrvatske na Svjetskom prvenstvu u Poljskoj nastupili su Tihomir Salopek (1. u M21A), Marko Jeras i Sabina Seražin. Salopek je po-bjednik Kupa Hrvatske i Kupa Slovenije za 1994. U 1995. organiziran je opet tečaj za mlade orijentaciste koji su po završetku tečaja nastupili na dvodnevnom prvenstvu “Sljemena” na karti Kraljev Vrh - Stubičke Točlice. U Maksimiru je organizirana “Fašnička Funny orijentacija” koja je protekla uz mnogo pjesme i smijeha. Niz godina bio je pročelnik sekcije Čedomil Gros. On je sve do ove godine uspješno radio, a sada je tu dužnost preuzeo Tihomir Salopek s više mladih suradnika. Članovi su svake nedjelje na terenu, a možemo reći da imamo mladu i perspektivnu sekciju o čijim će se uspjesima sigurno još čuti.

(Ladislav Janeš).

Novim i nepoznatim stazama

● **“Seniorskim putem” od Škrljeva do Grobnika.** U nedjelju, 23. travnja pridružili smo se članovima HPD “Zagreb-Matica” na izletu u riječko zaleđe. Cilj nam je bio “Put seniora” od Škrljeva do Grobnika, izvor Rječine i posjet starom gradu Grobniku. Sastali smo se pred autobusnim kolodvorom u Karlovcu i susreli drage prijatelje Mariju Balentović, Marijana Wilhelma, Vladu Oštrića... Nakratko zastajemo u Severinu na Kupi. Većina nas odlazi u razgledavanje staroga grada, diveći se ljepotama kanjona rijeke Kupe, slapovima i parku oko dvorca. Stižemo do Škrljeva i tu nas na željezničkoj stanici dočekuje dragi prijatelj Miljenko Pavešić, član PD “Učka”. Ostavljamo autobus i krećemo od zaseoka Plosna pokraj Škrljeva kroz kamenjar i nisko gusto raslinje prema vrhu Kičerini (494 m). S lijeve strane pogleda neodoljivo privlači velika ponikva s istoimenim zaseokom na nadmorskoj visini od 96 metara. U kišnim razdobljima ponikva je često poplavljena kristalno čistom vodom. Na stablima hrasta kvrgaša i crnog jasena izbijaju tek prvi listići, a ljubice, jaglaci, drijenak i jagorčevina upotpunjuju ugođaj proljeća. Put postaje sve strmiji i kroz kamešnjak stizemo do omanje zaravni na južnoj padini vrha Kičerine. Pedesetak metara alpinizma i evo nas na vrhu! Bogato smo nagrađeni prekrasnim vidicima na sve strane. Nakon kraćeg odmora napuštamo Kičerinu i “mulatijerom” (sagrađena je uoči drugog svjetskog rata, zajedno s armirano-betonskim utvrdama koje, na sreću, nisu nikada i nikome služile) nastavljamo naš put. Staza gotovo da i nema uspona, a kretanje po njoj prvi je užitek. Krošnje tek pomalo prolistalih stabala tvore zeleni tunel kojim se krećemo. Otvaraju se veličanstveni vidici prema Kamenjaku i rubnim vrhuncima Gorskog kotara. Vidi se Sljeme (1327 m), Treska (1234 m), Mlični vrh (1234 m), Veliki Pliš (1141 m), Tuhobić (1109 m). Posebno je lijep pogled na poluautocestu Kikovica-Oštrovica koja svojim vijaduktima premošćuje brojne jaruge. S dobro uređenog i markiranog puta (markirao Miljenko Pavešić) odvaja se lijevo oštro uzbrdo po južnoj padini staza na Suhu vrh (547 m), posljednjih 50 metara kroz stijene. Vrh je sazdan od kamenih blokova kiklopskih razmjera, a vidik je otvoren na sve strane. Posebno je lijep na Grobničko polje i Grobničke Alpe. Jasno se vide Obruč, Suhu vrh, Fratar, Mudna dol, Vidalj vrh i Primorski Klek. Pokazuje nam Miljenko i Jasenovica, Medvejce, Crni vrh, dok se Snježnik bljeska na proljetnom suncu još uvijek pokriven debelim snježnim pokrivačem. Kamenjak kao da nam je na dlanu, malo dalje su Medviđak i Zagradski vrh, a kao kruna svega ljepotan Velebit, isto tako prekriven snijegom. Krčki most naprosto je pod nama, tu su i otoči Cres i Krk, Kvarnerski zaljev. Opatija bajna kupa se u suncu podno masiva predivne Učke. Jasno vidimo automobile na pisti auto-

droma na Grobniku. Tu je i poluautocesta Kikovica-Oštrovica, stara cesta prema Gornjem Jelenju te ona od G. Jelenja prema Meji. Prekrasan proljetni sunčan dan, bez daška vjetra, izuzetne vidljivosti.

Nastupio je onaj divni trenutak sreće, zadovoljstva i posvemašnje tišine, uz tek poneki cvrkut ptica. Odmaramo se i naprosto nam se ne ide s vrha.

Istim se putem vraćamo do odvojka “mulatijere”, a zatim lijevo prema selu Cerniku. Prolazimo mimo bare Glogovo, pa zapadnim padinama Cerničkog vrha sve do gostionice nasuprot sportskom aerodromu Grobnik. Nakon objeda autobusom nastavljamo do sela Kukuljanova, a odatle pješice desnom obalom Rječine do njezinog veličanstvenog izvora (326 m). Ispod goleme, okomite i gole stijene, iz tamne dubine pećine izvire snažan vodeni tok. Sve se pjeni i huči. To je Zvir ili Zvirnjak. Nastavljamo do starog grada Grobnika. Penjemo se i razgledavamo taj čudovit grad, njegovu crkvu iz 1572. godine i tvrđavu s kaštelom. Dok zlatno-žuta svjetlost zalazećeg sunca obasjava posljednjim zracima vrh snijegom pokrivenog Snježnika, dok Grobničko polje polako prekriva laka izmaglica, uživamo okupljeni na najvišem dijelu kule starog grada Grobnika. Pažljivo slušamo riječi Vlatka Oštrića o povijesti Grobnika i divimo se vidicima na sve strane. Pod nama je more poput ulja. Velika žuta sunčana kugla nestaje na zapadu iza masiva Čičarije. Pale se i prva svjetla podno Učke. U gostionici u starom kaštelu izvršno domaće vino i bogata etnografska zbirka. Već pomalo umorni, vraćamo se u sumrak do autobusa. Kazaljke na satovima približavale su se brojci 23 kada smo se u Karlovcu rastali od dragih prijatelja iz HPD “Zagreb-Matica”. Bogatiji smo za prekrasno planinarsko iskustvo, a u sreću ostaje želja da opet jednom obidemo “Put seniora”. (Dr. Ante Starčević)

Tko je tko u hrvatskom planinarstvu

Ing. IVICA PILJIĆ, NOVI PREDSDJEDNIK HPS

Ivica Piljić rođen u Splitu 24. studenog 1961. godine. Po zanimanju je diplomirani inženjer elektrotehnike (telekomunikacija). Srednju tehničku školu i elektrotehnički fakultet završio je u Splitu. Radi u institutu tvrtke Ericsson-Tesla, ured Split. Oženjen je, otac jednog djeteta.

Član je planinarske organizacije od 1972. godine, prvo PK Split, od 1978. PD Mosor i od 1992 SPK Marulianus, Split.

Prvi su mu planinarski koraci u Kozjaku. Zahvaljujući roditeljima, aktivnim planinarima, do svoje šesnaeste godine obišao je većinu hrvatskih planina, Alpe u Sloveniji i Dolomite. Poslije uglavnom planinari po Mosoru i Biokovu, a 1981. završava alpinističku školu AO PD Mosor i potpuno se posvećuje penjanju. Do danas je ispenjao oko 350 smjerova u stijenama Hrvatske, Slovenije, Francuske, Italije, Ujedinjenog Kraljevstva i Amerike, od kojih 60 prvenstvenih.

Glavni je pokretač i osnivač sportskog penjanja u Hrvatskoj. Osam godina bio je aktivni sportski penjač. Godine 1986. u južnoj stijeni Marjana organizira prvo sportsko-penjačko natjecanje u Hrvatskoj i četvrto u svijetu. Iste godine napisao je penjačko-turistički vodič "Marjan". Od tada do danas organizirao je niz sportsko-penjačkih natjecanja u Hrvatskoj, među kojima su posebice zapaženo prvo dvoransko natjecanje na prvoj umjetnoj stijeni u Hrvatskoj Art Rock 89 u maloj dvorani Doma športova u Zagrebu, koji organizira zajedno s nekoliko zagrebačkih entuzijasta, i prvi nastup Hrvatskog planinarskog saveza i njegovog sport-

skog penjanja na Zagrebačkom sajmu športa 1992. i 1993. godine, do sada najuspješnija promičbena akcija Saveza.

Međunarodni je sudac CEC UIAA i na dužnosti predsjednika Međunarodnog žirija vodio je niz natjecanja za svjetski kup (Jalta 88, Leeds 89, Boulder, USA 89, Bardonecchia 89, Art Rock Masters, ARCO 89, Beč 90, Lyon 90, Beč 91, Kobe 92, Birmingham 92, prvo službeno svjetsko prvenstvo Frankfurt 1991, i drugo u Innsbrucku 93).

Od prvoga, konstitucijskog sastanka Svjetske sportsko-penjačke komisije u Chalatnu (1987), aktivno radi i na razvoju svjetskog sportskog penjanja i sudjeluje u donošenju svih natjecateljskih i organizacijskih pravila CEC UIAA.

U veljači 1991, u Briselu, izabran je za dopredsjednika, a 4. svibnja 1993. u Innsbrucku za predsjednika Svjetske sportsko-penjačke komisije. U toku ovog predsjedničkog mandata sportsko penjanje postaje olimpijski priznati sport. Trenutno radi na transformaciji Svjetske sportsko-penjačke komisije, koja broji 37 zemalja članica, u Svjetsko sportsko-penjačko vijeće, koje će imati 54 zemlje članice.

Upornim i intenzivnim diplomatskim radom izborio je svjetsko priznanje i prijem Hrvatskog planinarskog saveza u UIAA 28. rujna 1991. na zasjedanju Generalne skupštine UIAA u Budimpešti. Izborom na dužnost predsjednika CEC UIAA ujedno postaje prvi hrvatski planinar, član Vijeća UIAA.

Krajem siječnja 1992. vodi prvi nastup hrvatske sportsko-penjačke reprezentacije na predolimpijskom natjecanju u Chamberiju, Francuska.

U listopadu 1989. i 1994. organizira sastanak Svjetske sportsko-penjačke komisije u Splitu.

U veljači 1995. primljen je kod gospodina Juana Antonia Samarancha u Olimpijskom muzeju u Laussani, što je najviši sportski prijem jednog dužnosnika HPS u njegovoj 120-godišnjoj povijesti.

Pored aktivnog planinarenja, alpinizma, penjanja i, na kraju, sportskog penjanja, s velikom energijom uključuje se i u planinarsku organizacijsku djelatnost. Do sada je obavljao niz različitih dužnosti: 1986. je dopredsjednik PD Mosor Split, a 1987-1993. tajnik Splitskog gradskog planinarskog saveza. Na ovoj dužnosti temeljito se upoznaje s cjelovitom planinarskom problematikom, a naročito se brine oko pronalazanja sredstava za održavanje planinarskih objekata u ingerenciji Saveza. Godinu dana je pročelnik AOPD Mosor.

Niz godina na Hrvatskom radiju, studio Split, drži rubriku planinarstvo i alpinizam u okviru sportske emisije ponedjeljkom "Treće poluvrijeme".

Od 1990. godine do danas pročelnik je Komisije za športsko penjanje HPS, član Izvršnog odbora HPS i izbornik hrvatske športsko-penjačke reprezentacije. Jedan je od osnivača i član Izvršnog odbora prvog hrvatskog športsko-penjačkog kluba Marulianus, Split. U klubu vodi športsko-penjačke škole i trening.

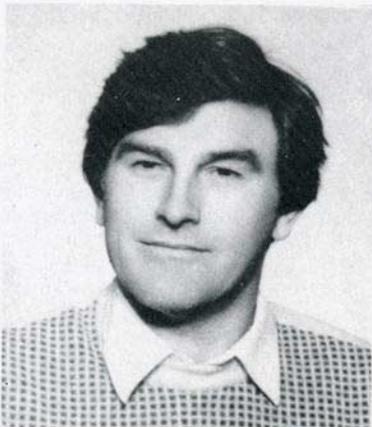
Veliku pažnju posvećuje školovanju kadrova. Od 1982. godine do danas kontinuirano sudjeluje kao in-

struktor ili voditelj ljetnih alpinističkih i športsko-penjačkih škola i održava seminar za izobrazbu športsko-penjačkih sudaca za sve nazočnija natjecanja u Hrvatskoj i Sloveniji.

Nosilac je naslova alpinistički instruktor i najboljeg dužnosnika Hrvatskog planinarskog saveza 1993. godine. Odlikovan je Srebrnim znakom HPS.

(Ž. Poljak)

DRAGO TROŠELJ, NOVI POTPREDSJEDNIK HPS

uvjerenja i djelovanja te zbog hrvatske i političke orijentiranosti nasilno izbačen iz Sabora Republike Hrvatske, gdje je bio zastupnik u Republičkom vijeću za općinu Našice. Ostao je bez posla, politički je i sudski proganjen te je niz godina radio i djelovao u otežanim okolnostima političke i građanske nepodobnosti. Nakon prvih demokratskih slobodnih izbora nastavio je s društvenim i političkim djelatnostima, zbog čega je prepoznatljiv u užem i širem dijelu Slavonije, jednako kao i zbog svoje planinarske djelatnosti i pripadnosti.

Član je PD "Krndija" Našice od 1966. godine i otada obavlja različite dužnosti u društvu, Slavonskom planinarskom savezu i HPS-u. Niz je godina član SPS-a, više od 8 godina njegov predsjednik, a u PD "Krndija" član uprave i tajnik. Ističe se dobrim rezultatima. Pohodio je sva hrvatska gorja, većinu europskih gorja i planina Južne Amerike, Afrike i Male Azije. Zaljubljenik je u Velebit i promicatelj njegovih ljepota. Izrazit je organizator. Niz godina surađuje u "Hrvatskom planinaru" te u drugim planinarskim i ostalim listovima i časopisima. Poznat je kao planinarski predavač i organizator velikih planinarskih manifestacija. Dobitnik je različitih planinarskih priznanja i odličja.

Djelatnik je i u mnogim drugim organizacijama, nastojeći dio tih djelatnosti povezati uz planinarsku organizaciju, s izrazitim osjećajem da prirodne vrijednosti i ljepote Hrvatske budu sačuvane na korist hrvatskom narodu i građanima Hrvatske.

Zlatko Žitnjak, prof.

Novi potpredsjednik Hrvatskog planinarskog saveza rođen je 16. lipnja 1939. godine u Tribnju-Kruščica kod Starigrada-Paklenice. Osnovnu školu i gimnaziju završio je u Našicama, a Pravni fakultet u Zagrebu. Dosad je u pravnoj struci radio u Našicama, Zagrebu, Đurđenovcu i Osijeku. Bavio se, a i sada se bavi, društveno-političkim i kulturnim djelatnostima i organizacijama. Godine 1971. je zbog svojih političkih

In memoriam

Dr. PIETRO SEGANTINI

Dana 11. svibnja iznenada je umro predsjednik Međunarodnog planinarskog saveza (UIAA) dr. Pietro Segantini. Rodio se 9. kolovoza 1940. u Maloji, Švicarska. Godine 1969. diplomirao je na Medicinskom fakultetu. Specijalizirao je kirurgiju i ortopediju te 1976. postao šef na kirurškoj klinici u Zürichu. Posebno se bavio kirurgijom ekstremiteta i artroskopijom, te sportskom medicinom i traumatologijom. Objavio je tiskom 95 radova. Kao liječnik mnogo se angažirao u

Švicarskom savezu za hokej na ledu i 1983. postao predsjednik njegove medicinske komisije. Godine 1989. postaje predsjednikom Međunarodnog društva za traumatologiju u zimskim sportovima. Za predsjednika UIAA izabran je 1991. a od 1994. je urednik Švicarske revije za sportsku medicinu. UIAA je njegovom tragičnom smrću (suicid) izgubila dinamičnog čelnika i osobu koja je svuda susretana sa simpatijama. (Ž.P.)

Zaštita prirode

● **Naše velike kampanje u 1995. godini.** Od velikih akcija Komisije za zaštitu prirode u ovoj godini spomenut ćemo samo najvažnije. Predstavljanje Priručnika "Sudjelovanje javnosti u donošenju odluka za zaštitu okoliša" Komisija je organizirala s planinarskim društvima i savezima u suradnji s REC-om, za sve nevladine organizacije za zaštitu prirode i okoliša (planinarska, ekološka i druga društva) u desetak regionalnih središta u Hrvatskoj. U Europskoj godini zaštite prirode pokrenuli smo brojne akcije i manifestacije, a među njima su najvažnije: "Godina kraškog runolista" - za zaštitu prirode Istre, Kvarnera i Rijeke; "sačuvajmo prirodu i izvan zaštićenih područja prirode" (šume, vode, kras), među kojima su najznačajnije akcije: "Očuvajmo šume" od nerazumne sječe i od onečišćenja usljed nekontroliranog odlaganja smeća i stvaranja divljih deponija za smeće u njima; apel za stvaranje zaštitnih areala oko nacionalnih parkova i strogih rezervata planinske prirode; zaštita nacionalnih parkova i prirodnih rezervata Sjeverne Dalmacije (NP Krka, NP Paklenica, PP Telašćica i dr.).

Godina kraškog runolista - za zaštitu prirode Istre, Kvarnera i Rijeke (s riječkim gorskim zaledem) obuhvaća brojne akcije i manifestacije, među njima su najvažnije: zaštita Učke i Lisine; zaštita u krasu i zaštita podzemnih voda; naponi za bolju zaštitu rijetke i zaštićene flore i faune, a osobito protiv ožilandre (nedozvoljenog lova ptica pjevica u Istri); zaštita Platka, Snježnika i doline Lazac u koju je svrhu 10. i 11. lipnja na Platku organiziran Skup planinara i ljubitelja prirode "Platak '95" s okruglim stolom u povodu Dana zaštite planinske prirode u Hrvatskoj (5. lipnja). I planinari Istre su se uključili i u akciju "Za čistu Istru".

U sklopu svjetske kampanje "Očistimo svijet" Komisija je inicirala naš program "Očistimo svijet - poticaj za čiste planine" i preporučila ga svim svojim eko-patrolama (ima ih preko 25) i planinarskim društvima. Ovaj proglas bio je objavljen u časopisima "Hrvatski planinar" i "Okoliš", a društvima je poslan i poseban plakat "Očistimo svijet - poticaj za čiste planine". (Ivan Stošić)

● **Skup planinara i ljubitelja prirode "Platak '95"** organiziran je 10. i 11. lipnja u povodu Dana zaštite planinske prirode u Hrvatskoj (5. lipnja), koji je i Svjetski dan zaštite okoliša. Skup su organizirali Komisija za zaštitu prirode HPS, PD "Kamenjak" i DP "Platak" iz Rijeke, te kao suorganizator PD Kastav. Bilo je prisutno oko 600 planinara i ljubitelja prirode iz cijele Hrvatske i prava je šteta što je ružno i kišovito vrijeme donekle pokvarilo ugođaj. Prvog je dana organiziran veoma uspješni stručni skup "Okrugli stol" posvećen Godini kraškog runolista (za zaštitu prirode Istre, Kvarnera i Rijeke, s posebnim naglaskom na

zaštitu prirode riječkog gorskog zaleđa). Istog su dana na Platku postavljene dvije prigodne izložbe: zajednička izložba plakata i planova o atrakcijama planinske prirode Gorskog kotara s izložbom fotografije Planine Hrvatske (postava PD "Pliva", Zagreb) te Izložba dječjih slika i crteža o zaštiti prirode i okoliša. Drugog je dana organiziran Skup planinara i ljubitelja prirode "Platak '95", na kojem su pozvani svi ljudi dobre volje za spas prirode riječkog gorskog zaleđa od devastacija i umiranja šume. Šume gorskog zaleđa pluća su naših primorskih gradova i ako ih ne uspijemo spasiti, bit će trajno uništena njihova ljepota i vrijednost. Sa skupa je upućen apel za spas planinske prirode u riječkom gorskom zaleđu. Poslije toga su organizirani izleti planinara na Snježnik, Gušlicu, Radeševo i druga okolna brda. (IS)

● **Planinarsko-ekološka sekcija (PES) "Zagreb-Matica"** obilježila je Dan planete Zemlje s nekoliko već tradicionalnih akcija na Medvednici. U nedjelju, 23. travnja posadena je mladica planinskog bora na livadi pored doma "I. Pačkovski" na Puntijarci i očišćena staza od donje stanice žičare, preko Njivica do doma na Puntijarci. Tom je prilikom prikupljeno oko dva kubika raznog ambalažnog smeća i krupnijeg otpada, uglavnom prirodno nerazgradivog. EKO patrole PES-a registrirale su (i poduzele odgovarajuće mjere) u nekoliko slučajeva zagađivanja planinske prirode (nakupine smeća kod odmorišta na Njivicama i Danjki; neprihvatljivo curenje smradne tekućine iz septičke jame doma na Puntijarci po planinarskoj stazi). Kao što je već uobičajeno, pri svakom su izletu naši agilni ekologisti neumorno upozoravali razuzdane izletnike na besmisleno trganje krhkog planinskog cvijeća i na dužnost svakog planinara da na odlasku s planine svoje otpatke ponese u svojoj naprtnjači. I posljednja vijest s Plenuma HPD "Zagreb-Matica" za ljubitelje čistog zraka: uskoro će u domu "I. Pačkovski" umjesto jedne prostorije za nepušače, biti određeno jedno mjesto gdje će jedino biti dozvoljeno pušenje, što je, uostalom, i temeljna odrednica Zakona o zaštiti zdravlja građana u javnim prostorijama. (Edo Hadžiselimović)

● **Ekonova '95 i Zeleni forum '95.** U sklopu ovogodišnje izložbe Ekonova, koja je održana u lipnju na Zagrebačkom velesajmu, organiziran je 16. i 17. lipnja Zeleni forum '95, na kojem se raspravljalo o položaju i suradnji nevladinih organizacija za zaštitu prirode i okoliša, o unapređenju suradnje u Srednjoj i Istočnoj Europi. Zapažena je nazočnost više članova i suradnika Komisije za zaštitu prirode HPS (Goran Horvat, Đenka Špralja, Zlatko Ružanović, Ivan Stošić i dr.) te prestavnika nekih planinarskih društava. U sklo-

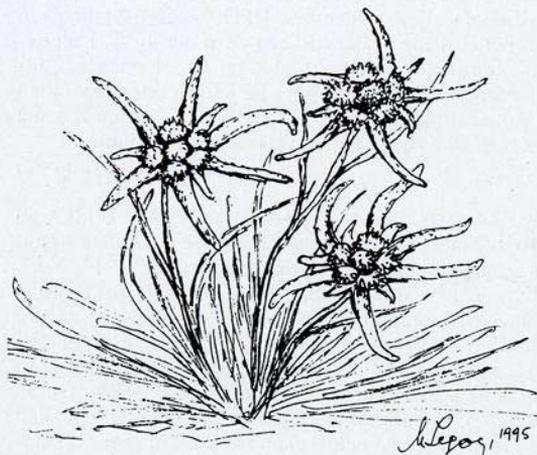
pu kampanje "1995 - Europska godina zaštite prirode", Državni komitet za zaštitu kulturnog i prirodnog nasljeđa prezentirao je novi PLAKAT za Hrvatsku. Taj skup je također iskorišten za poticanje zaštite prirode, pa i za dogovore o unapređenju zaštite planinske prirode u nas. Istog je dana, na imponzantnom okupljanju svih vladinih i nevladinih organizacija za zaštitu prirode i okoliša, Komisiji za zaštitu prirode HPS dodijeljeno visoko priznanje Charta Rabuziana, koje dodjeljuju svake godine Društvo za unapređenje kvaliteta života i Savez zelenih Hrvatske zaslužnim nevladinim organizacijama, institucijama, poduzećima i pojedincima. (I.S.)

● "Crvena knjiga" biljnih vrsta Hrvatske izašla je iz tiska "s ciljem da se stručnoj, ali i svekolikoj javnosti skrene pozornost na potrebu očuvanja biljnog svijeta, pogotovo onih taksona (vrste, podvrste, odlike) koje su u opasnosti i mogle bi iščeznuti". Knjiga obrađuje 226 taksona i za svaki od njih je određen status s obzirom na stupanj njegove ugroženosti u Hrvatskoj, a to su ove kategorije: **Ex - Izumrla**, nestala svojta - u ovu kategoriju su svrstane one svojte koje duže vrijeme nisu pronađene na nekadašnjim staništima (2 vrste). **E (endangered) - Ugrožena** svojta - tu su ubrojene one svojte koje su u opasnosti da izumru ako potraju postojeći uvjeti (64 taksona). **V (vulnerable) - Osjetljiva**, ranjiva svojta - tu su ubrojene one koje uskoro mogu prijeći u kategoriju ugroženih ako negativni uvjeti potraju, a to su uništavanje staništa, pretjerano branje i odnošenje iz prirode (51 takon). **R (rare) - Rijetka** svojta - to je ona koja je prirodno zastupljena vrlo malom populacijom i ograničenom na posebnom staništu (109 svojti). Svih 226 taksona trebalo bi biti zaštićeno zakonom, međutim, dosad ih je zaštićeno tek 44. U flori Hrvatske ima oko 300 endema i oni se najvećim dijelom (oko 70%) nalaze na Velebitu i Biokovu. Zato bi trebalo zaštititi i sačuvati ove planine i njihove biljne vrste od izumiranja da bi se sačuvala ta bogata biološka raznolikost. (ĐŠ).

● **Zaštitarski rad u Karlovcu.** Članovi Eko-patrola i Gorske straže čuvara prirode HPD "Martinščak" raspravljali su na sastanku 5. lipnja o svom radu i zadacima. Pročelnik Gorske straže je prof. Tomislav Majetić, a voditelj eko-patrola Marija Đaković. U povodu Svjetskog dana zaštite okoliša, po gradu su postavljani plakati s porukom "Sadite cvijeće, ne bacajte smeće!". U gradskom muzeju organiziralo je Lovačko društvo "Dubovac" edukativnu ekološku izložbu. U "Klubu 90" postavljena je 5. lipnja izložba crteža i akvrela dr. Srečka Božičevića pod naslovom "Plitvice u nama", koju je otvorio slunjski gradonačelnik Vladimir Katić, a bili su prisutni i karlovački gradonačelnik Ivan Benić te predsjednik županije Ivica Cindrić.

(Dr. Ante Starčević)

● **Svibanjski dani mira** održani su od 27. do 28. svibnja u Mrkoplju, u organizaciji Općine Mrkopalj, Osnovne škole, Društva za nadarenu djecu "Gorani" - Škola mira i HPD "Bijele stijene". Prvi dan je posvećen ekologiji i Europskoj godini zaštite prirode. U predvorju Doma u Mrkoplju otvorena je izložba likovnih i književnih radova učenika. Pročitani su i najbolji radovi te nagrađeni autori najboljih likovnih rješenja za zaštitni znak Škole mira. Na ekološkoj tribini sudjelovali su eminentni stručnjaci s temama iz zaštite šuma, zraka, tla i vode, zaštite prirode Gorskog kotara, izvješće Državne uprave za zaštitu prirode o projektu Park prirode koji se odnosi na Bijele i Samarske stijene i Bjelolasicu. Prof. dr. Đuro Huber održao je predavanje o vuku i kako ga spasiti, dr. Ante Starčević predstavio je priručnik "Sudjelovanje javnosti u donošenju odluka za zaštitu okoliša" te o ulozi Eko-patrola na zaštiti planinske prirode, a ravnatelj OŠ prof. Stanislav Horaček o trasi novog "Mrkopaljskog planinarskog puta" koji će potpuno biti otvoren iduće godine. Naredni dan upriličen je zajednički obilazak dijela toga puta od Mrkoplja preko Čelimbaše (1085 m), i Majvrha (1269 m), sa silazom preko Žlijeba u planinarski dom u Tuku. (Dr. Ante Starčević)

Krški runolist, *Leontopodium alpinum* Cass. var. *krasense* (Derg.) Hay. Crtež: Mirjana Legac

Gorska služba spašavanja

Intervencije u 1994. godini. U 1994. registrirano je ukupno 37 akcija spašavanja, od toga 25 na uređenim skijalištima, a ostalih 12 pri klasičnim planinarskim aktivnostima - planinarsko pješaćenje i izletništvo (najčešće), alpinizam, speleologija - a i novijim kao što je vožnja brdskim biciklom. Strukturu skijaških ozljeda pokazuje tablica 1.

Tablica 1. Ozljede skijaša

Ozljeda	Broj osoba
prijelom potkoljenice	4
kontuzija potkoljenice	3
uganuće koljena	2
kontuzija koljena	1
iščašenje koljena	1
uganuće gležnja	1
distenzija mišića natkoljenice	1
prijelom palca ruke	1
oderotina šake	1
prijelom podlaktice	1
prijelom ključne kosti	1
rezna rana na tjemenu	1
posjekotina na čelu	5
ozljeda uha	1
kontuzija nosa	1
potres mozga	1
jače krvarenje	3
Ukupno	29*

* bilo je i višestrukih ozljeda

To su tipične skijaške ozljede. Među njima prednjače ozljede potkoljenice, gležnja i koljena, no također je karakterističan i prijelom ručnog palca pod skijaškim štapom ili ključne kosti pri bočnom padu na tvrdu podlogu. Priličan je broj bio reznih ozljeda uzrokovanih rubnicima skija, neke i uz jače krvarenje.

Izvan uređenih skijališta i u 1994. dogodio se uobičajen broj nesreća, između 10 i 15. Prikazane su na uobičajen način na tablici 2 (na 3. str. korica).

Vrste ozljeda i okolnosti nesreća bile su raznolike, no svaka za sebe pripada u tipične planinske nesreće odnosno akcije.

Zakašnjenje s izleta i zabrinutost ukućana čest je razlog pokretanja akcija. Iako je gorskim spasavateljima drago da nesreće nije bilo i ne žale što su utrošili svoje vrijeme, bilo bi korisno da pravodobnim javljanjem obitelji o svom kretanju do pokretanja akcije nije ni došlo.

Nekoliko je akcija bilo zbog bolesti u planini, a ne zbog ozljeda, što je danas u Europi svuda sve češće.

Tu su i nove vrste nesreća, povezane s novim načinima kretanja u brdima, a to su prvenstveno brdski bicikli.

Najnapornija akcija bila je ona na Biokovu, u teškim zimskim uvjetima, kada su stanice Split i Makarska uspješno spasile i do bolnice dopremile akutno oboljelog namještenika TV odašiljača na Biokovu.

Helikopter je sudjelovao u jednoj akciji, na Mosoru.

Sav ovaj spasavalački rad obavljen je volonterski i amaterski, a besplatno za spašene.

Većina spašenih nisu članovi HPS, što potvrđuje ulogu GSS-HPS kao službe javnog značenja.

(Dr Borislav Aleraj)

Speleologija

● **Svjetski rekord u Kaninu.** Koncem studenoga prošle godine dosegla su tri člana Društva za raziskivanje jam Ljubljana dno Brezna pod Laškom Planjom u Kaninu te tako svladali okomicu od 501 metar - svjetski rekord! Za taj im je podvig trebalo četiri akcije redom, da bi svladali led i stijenu, uglavnom bez polica. Po prvi put su svladali magičnu brojku 500 i za to su im stigle čestitke iz cijelog svijeta, kojima se i mi pridružujemo. Ovo je Brezno već četvrta tisućumetarska jama u Sloveniji, što je još jedan rekord svjetske vrijednosti. France Šušterčič u Planinskom vestniku (5,1995, str. 193) zaključuje: "Koliko Slovenaca zna za

to? Jamari su svoje učinili. Majko Slovenija, ti si na redu!" (ŽP)

● **Velebiten br. 17.** Ovaj vrijedni bilten PDS "Velebit" i dalje uređuje speleologinja Ana Sutlović. U svibnju 1995. izašao je ovaj broj za jesen 1994, na 38 stranica formata A-5, umnožen fotokopiranjem, s naslovnom i zadnjom stranicom u boji. Prvi je članak napisao Boris Aleraj o lavinskim nesrećama hrvatskih planinara u našim i svjetskim planinama. Slijede članci Vjerana Gomzija o planinarskom skupu zaštitara prirode u kanjonu Kamačnik radi njegove zaštite i protes-

ta zbog gradnje autoceste preko njega, Davora Čiko-
vića o proslavi 120. obljetnice hrvatskog planinarstva
na Kleku, Nevenka Špoljarića o neuspjelom usponu na
vrh Mont Blanca, dugi članak Gordana Budića o tro-
dnevnom takmičenju u turnom skijanju u Premani u
Italiji, članak Darka Bakšića o speleološkom is-
traživanju u okolici Paklenog i Hahlića, Damira Lac-
kovića o istraživanju jame Vrapčanke na Medvednici,
izvještaj Vladimira Mesarića (II. dio) o alpinističkoj
ekspediciji "Aljaska 94" i na kraju najava speleološko-
alpinističke ekspedicije "Ande 95" PDS "Velebit" u
ljetu 1995. (Vlado Božić)

● **Posjet jami kod Rašpora, Istra.** Šesteročlana ekipa
članova SO HPD "Željezničar" iz Zagreba posjetila je
za Uskrsne blagdane (15-17. travnja 1995) Jamu kod
Rašpora (Ponor kod Rašpora, Žankanu jamu) u Istri,
duboku 361 m, desetu po dubini u Hrvatskoj. U akciji
su sudjelovala dva instruktora speleologije (ujedno čla-
nova GSS-a) i četiri speleologa-pripravnika (od toga tri
djevojke). Cilj posjeta bilo je spuštanje do dna jame
(Trščanski ili Talijanski sifon) radi uvježbavanja i stje-
canja iskustva mladih speleologa za spuštanje u dublje
vertikalne speleološke objekte.

Jama se nalazi u Čičariji, na rubu zaseoka
Rašpora, u blizini Buzeta. Ulaz je na nadmorskoj visini
od 680 m, smješten uz asfaltnu cestu. Jama se sastoji
od nekoliko vertikalna, s najvećom od 125 m nedaleko
od ulaza, na čijem se dnu nalazi Božićeva dvorana.

Nazvana je po speleologu Božiću (to je u Rašporu
jedino prezime) koji je poginuo 1925. g. istražujući je
sa speleolozima iz Italije i Slovenije. Tom ih je pri-
likom zahvatila bujica vode. Inače, jama je uglavnom
suha, ali je zbog spomenute opasnosti poželjno prije
ulaska saznati vremensku prognozu. Temperatura u
unutrašnosti je 6-7°C.

U srednjem dijelu nalazi se meandar, a pri dnu
dvije veće dvorane i još jedan jako krivudajući mean-
dar, gotovo potpuno vodoravan. Na dnu je sifon do
kojeg se dolazi preko znatnih količina smeća. Ima ga
cijelim putem, a donese ga voda iz ulaznog dijela kamo
ga bacaju nesavjesni mještani. Postoji i Ljubljanski ili
Slovenski sifon (istražili su ga Slovenci) koji je nekoli-
ko metara dublji, ali koji ovom prilikom nije posjećen
zbog nedostatka vremena. Speleolozi su, naime, u jami
proboravili 24 sata bez spavanja. Ujedno je isprobano
uže "Edelried superstatik soft" od 200 m koje se poka-
zalo malo "prebrzim".

Kad je riječ o speleološkoj opremi, zanimljivo je
pripomenuti da je za ekspediciju 1974. g., uz primjenu
tehnike s mornarskim ljestvicama i osiguranjem po-
moću vitla, bilo potrebno 58 sati za svladavanje i mje-
renje jame, koja je tada, spomenimo i to, bila najdublja
poznata jama u Hrvatskoj. Na sastanku SO-a 20. trav-
nja 1995. prikazani su dijapozitivi iz 1974. i 1995. g.
radi usporedbe i prisjećanja na to doba. Budući da je
posjet prvotno planiran kao priprema za "Lukinu jamu
95", prava je šteta što u njemu nije sudjelovalo više
članova Odsjeka. (Vlasta Dečak)

Planinarstvo u tisku

● **Tri nove karte Samoborskog gorja.** Povodom 120.
obljetnice prvog izleta HPD-a na Oštrc i Plešivicu iz-
dane su tri karte Samoborskog gorja. Razlikuju se u
izradi i mjerilu, pa svaka karta može biti zanimljiva
određenom krugu planinara i izletnika.

● **Izletnička panoramska karta SAMOBORSKO
GORJE.** Izdavač je HPD "Japetić" iz Samobora. Kartu
je nacrtao Darko Štefanec. Uz donji rub panoramske
karte je cesta Sv. Nedjelja-Samobor-Bregana. Grebeni
u Samoborskom gorju su plastično prikazani sa cesta-
ma i markiranim putevima. Karta završava sa Jastre-
barskim, Japetićem i Zečakom. Na naslovnoj stranici je
fotografija Samobora a na poledini karte je opis
Samobora (A. G. Matoš), članak o prvom izletu HPD-a
i o 120 godina hrvatskog planinarstva (dr. Ž. Poljak) uz
više fotografija i reklama. Cijena 24 kn.

● **SAMOBORSKO I ŽUMBERAČKO GORJE,** turističko-
planinarski zemljovid. Izdavač je MARCON, Agencija za
kartografiju i intelektualne usluge u građevinarstvu,
Zagreb, Poljička ul. 5. Autori su Tomislav Krivec,
Zdenko Kristijan i Grgur Hubeny. to je

naša prva planinarska karta pripremljena uz pomoć
kompjutera (program AUTOCAD-12 i COREL-4).
Obuhvaća Samoborsko i Žumberačko gorje od Svete
Nedjelje i Samobora do Sošica i od Jastrebarskog i
Krašića do granice sa Slovenijom. Na naslovnici je
Okić-grad, a na poledini kratak opis svih planinarskih
domova, na hrvatskom, engleskom i njemačkom jeziku
te s fotografijama domova. Tu je i mala karta vršnog
dijela Žumberačke gore oko Svete Gere ili Trdinovog
vrha, od Sošica i Vodica do Vahte i domova u Seku-
ličima i Gospodičini. Mjerilo je 1:50000 a izohipse su
na 100 m. Ucertani su markirani putevi i ceste. Jedino
ova karta obuhvaća i Žumberačko gorje. Zasad se
prodaje po 25 kn. Obje karte mogu se naručiti razgled-
nicom na adresi: Zdenko Kristijan, Langova 27, 41430
Samobor. Karte šaljemo pouzecom. Obje karte šaljemo
i u Sloveniju po cijeni od 600 tolara.

● **SAMOBORSKO GORJE,** planinarsko-turistička
karta. Naklada: SMAND d.o.o. Varaždin; Cargovec
87, 42205 Vidovec. Obrada terena i izrada: Zlatko
Smerke, dipl. ing. Karta obuhvaća područje od Samo-
bora do Slavetića i Zečaka, te od Jastrebarskog do

Bregane i Stojdrage. Naslovnica je riješena kao i na ostalim kartama ovog izdavača (Medvednica i Ivanščica), s brojem karte 08. Mjerilo je 1:25000 a izohipse su na 25 m. Ucertane su i brojne nemarkirane staze po kojim se može planinariti. Na poledini je popis markiranih puteva, planinarskih obilaznica, domova, ugostiteljskih objekata i autobusnih linija poduzeća "SAMOBORČEK - AUTOTURIST" iz Samobora. Naručuje se u SMAND-u na gornjoj adresi po cijeni od 35 kn. U Zagrebu se sve tri karte prodaju u HPS, Zozarčeva 22 (9-13 h) i u pojedinim društvima i knjižarama. (Zdenko Kristijan)

● **Bilogorski planinar br. 39** za travanj 1995. donosi na 22 stranice osam priloga i to dva o Bilogori, po jedan o Strahinjšćici, Velebitu, Braču i Triglavu te in-

tervju s urednikom dr. Milivojem Kovačićem i prilog o zaštiti prirode. Dvadesetak ilustracija (fotografija i crteža) daju ovom broju osobitu grafičku dopadljivost. (ŽP)

● **Turistički vodič kroz Gorski kotar**, nedavno objavljen u Zagrebu (izdavač "Marsa 88"), sadrži na 94 stranice bogato ilustriran prikaz turističkih mogućnosti svrstanih u 9 poglavlja, svako o području jedne turističke zajednice (Brod Moravice, Čabar, Delnice, Fužine, Lokve, Mrkopalj, Ravna Gora, Skrad i Vrbovsko). Iako ova knjiga nema planinarsko obilježje, zanimat će svakog planinara koji posjećuje Gorski kotar. Tiskana je na papiru za umjetni tisak, s obiljem slika u boji i tekstom na četiri jezika (hrvatski, talijanski, njemački i engleski) (ŽP)

Vijesti

● **Iz Komisije za planinarske puteve HPS.** Na sastanku istarskih markacista u planinarskoj kući na Koritima, načinjen je popis planinarskih puteva i razgraničeno je markacijsko djelovanje društava. Za pročelnika istarskih markacista, Istarski koordinacijski odbor je izabrao Borisa Bičića iz PD "Glas Istre", Pula. Komisija je potaknula i dogovor društava o razgraničenju staze po Žumberku. U mjesecu srpnju izlazi iz tiska Priručnik za markaciste koji je napisao Zdenko Kristijan iz Samobora. Ovog će se ljeta pozornost markacista skrenuti na srednji Velebit, jer su markacije na sjevernom Velebitu već obnovljene. Podjela dionica već je obavljena. Zadatak je uređenje prilaza na Matijević brijeg (1611 m), Lisac (1449 m), Laktin vrh (1504 m), Budakovo brdo (1317 m) i Metlu (1288 m). Priprema se novo izdanje vodiča "Velebitska obilaznica", jer je lanjsko izdanje rasprodano. Novo izdanje obuhvatit će i neke nove točke, npr. Vukušića snježnicu, Pivčevac, Vratarski kuk i kružnu stazu kroz Rožanske kukove. Osobna sigurnost je potpuna, jedino na putu iz Krasna na Jezera ne valja skretati sa staze jer još nisu uklonjeni sve ostaci nekadašnjeg raketiranja. (Tomislav Pavlin)

● **Obnovljen rad PD "Prenj 1933" u Mostaru.** Planinarsko društvo "Prenj 1933" iz Mostara ima povijest dugu 62 godine. Utemeljeno je 1933. na inicijativu skupine uglednih građana i djelovalo je kao podružnica Hrvatskog planinarskog društva u Zagrebu.

Već tada su njegovi članovi otkrili Europi i svijetu čudesnu ljepotu hercegovačkih, do tada nepoznatih planina. Bogatstvom flore i faune te nepristupačnim i vrletnim predjelima privukle su mnoge znanstvenike, planinarske zaljubljenike i istraživače dubokih ponora i pećina.

Svatko je tu pronalazio nešto za sebe: znanstvenici endemske vrste životinja i bilja, planinari ljepote gorostasnih planina i njihovih čarobnih vrhunaca, a

speleolozi pećine do tada svijetu nepoznate (recimo: Vjetrenica kod Zavale).

Za protekle 62 godine Društvo je imalo svijetlih i nezaboravnih razdoblja koja su doprinosila njegovom ugledu i afirmaciji. Markirani su planinarski putovi, napravljene kuće i skloništa, organizirani skupni pohodi. Gotovo da nema planinara koji je posjetio Mostar a da nije obišao Čabulju, Čvršnicu, Prenj i Velež. Ali, mnogi su ostali u tim planinama zauvijek, opominjući druge da se čudljivost planina mora respektirati.

Ono najteže dogodilo se u travnju 1992. godine, u apokaliptičnom naletu rata. U plamenj stihiji nestalo je sve ono što smo mukotrpno izgrađivali 62 godine: izgorjele su planinarske kuće na Prenju - na Rujištu, Bijelim Vodama i Jezercu, planinarske kuće Čvršnice - Tise i Veliki Vilinac. Nema više društvenih prostorija u gradu. Mnogi članovi Društva netragom su nestali, mnogi ostavili živote boreći se za hrvatsku grudu, mnogi se i danas hrabro bore.

Tri godine rata sve su opustošile! Oh, Bože, kava tuga!

Međutim, tuzi i pesimizmu nema mjesta. Od preostalih članova Društva formiran je inicijativni odbor sa zadatkom da se oživi rad "Prenja". Dana 29. studenog 1994. g. održana je Obnoviteljska skupština na kojoj je bilo 40 članova. Izabran je upravni odbor za razdoblje od dvije godine. Za prvog predsjednika izabran je Anđelko Martinović, dopredsjednika Dražen Pažin, tajnika Ivan Salopek i knjigovoditeljicu Sara Romano Vujinović. Zadaci što ih je postavila Skupština nisu bili laki, ali ni neizvodljivi. Sustavom malih koraka, u uvjetima rata i ratne opasnosti, trebalo je Društvo aktivirati i stvoriti zdrave temelje za njegov budući rad. Prenj, Velež i Čvršnica postali su nam zbog ratnih događanja nedostupni. Pogledi su usmjereni prema Čabulji i Vran-planini. One su za sada ostale ciljem budućih naših pohoda i istraživanja.

Dom na Velikom Vilincu (Čvrstica), najviši dom što su ga sagradili hrvatski planinari (1961 m), preživio je drugi svjetski rat, a sada je ruševina
Foto: Ž. Poljak

Potaknuli smo obnavljanje društva u Herceg-Bosni i utemeljenje Planinarskog saveza Herceg-Bosne. Sveze s društvima iz Hrvatske i Slovenije već su se počele uspostavljati.

Neka ovaj članak bude poziv svim planinarima, prijateljima našeg Društva, Hrvatskom planinarskom savezu i planinarskim društvima širom Hrvatske da nam u ovim teškim danima pomognu. Novčana sredstva, vaša osobna planinarska i alpinistička oprema dobro će nam doći. Novčanu potporu šaljite Hrvatskoj banci Mostar na naš žiro-račun za kune: 11 800 - 678 - 1 017 062 ili devizni račun: 7 100 - 48 - 06 - 06 775 - 6, a opremu na adresu: Planinarsko društvo "Prej 1933", Ulica Stjepana Radića 76 B (suteran) 88000 Mostar.

Već nam je PD "Zagreb-Matica" poslalo program za planinarsku školu i mi im se toplo zahvaljujemo.

Osjećamo da naš poziv neće ostati bez odjeka!

Mostar, 24. travnja 1995. g.

(Anđelko Martinović)

● **Hrvatsko planinarsko društvo Imotski** održalo je redovitu izbornu Skupštinu društva 17. ožujka 1995. s oko 60 članova i uzvanika. Nakon izvješća o djelatnosti, usvojeni su novi Statut i financijsko izvješće, te izabrani novi rukovodeći organi. Za predsjednika društva, a ujedno i predsjednika Upravnog odbora, izabran je Luka Kolovrat, a tajnički poslovi još jednom

su povjereni Jošku Vukosavu, koji ih obnaša od utemeljenja društva. Na kraju Skupštine održana je projekcija dijapozitiva s proteklih uspješnih akcija i pohoda u domaća i strana gorja. (J. Vukosav)

● **20 godina PD "Dugi vrh" u Varaždinu.** U nedjelju, 18. lipnja društvo je proslavilo godišnjicu svoga osnutka i djelovanja na Grabrovici kod planinarskog doma "Vagon". Tu se okupilo mnogo planinara iz Varaždina te gosti iz Rijeke, Zagreba i Maribora. Program su uveličali članovi KUD "Željezničar" iz Varaždina, te učenici IV. razreda Osnovne škole Črešnjevo. Uprilичena je tombola i kviz iz znanja o planinarstvu, te šetnja po stazama na Dugi vrh. HPD "Željezničar" Zagreb poklonilo je društvu suncobran. Organizacija bezprijeborna, s mnogo smisla i u prirodi, na zadovoljstvo svih nazočnih planinara. (J. Sakoman)

● **Prvi našički križni put.** U organizaciji Sekcije sv. Bernarda, HPD "Krndija" Našice, održan je u subotu, 18. ožujka, 1. našički križni put. Zamišljen je kao kraći pohod, gdje se uz fizičku žrtvu (tj. pješčenje oko 16 km), obilaze sakralni objekti. Oni se predstavljaju na svoj način, ali i kao postaje križnog puta. Uz izvanredno povoljno vrijeme, na 1. postaji, u župnoj crkvi Sv. Duha u Feričancima, okupilo se oko 400 sudionika. Pozdravio ih je prečasnii gosp. J. Rački, župnik

Feričanački, a dekan vlč. Ivica Štrbenac iz Orahovice predao je križ prvom nosiocu. Nakon toga je voditelj Križnog puta, o. Željko Železnjak, župnik i gvardijan Našički, počeo s prvom postajom. Pjevanje je s mladima predvodio o. Drago Bedeničić iz Našica. Posebna su vrijednost križnog puta bila razmišljanja o pojedinim postajama što su ih priredili mladi iz mjesta kojima se prolazilo, te pojedine zajednice koje su sudjelovale na križnom putu prema ranije utvrđenom rasporedu. Sudjelovali su mladi iz Samobora, Zagreba, Orahovice, Virovitice, Đurđenovca, Osijeka, Pleternice, Sl. Broda, Požege, Nove Gradiške, Velimirovca te mnogi iz usputnih mjesta, tj. iz Feričanaca, Donje Motičine, Seone, Zoljana i Našica. Na postajama u Donjoj Motičini Seoni, Zoljanima i Našicama pridružilo se i mnoštvo mještana, koji su tako sudjelovali u križnom putu kroz svoja mjesta. Posljednja je postaja bila u našičkoj župnoj crkvi sv. Antuna Padovanskoga, nakon čega su svi sudjelovali u euharistiji koju je predvodio o. Željko. U sv. misi je propovijedao o temi koja je bila moto ovogodišnjeg križnog puta: "Kriste, ti si naš put!" U molitvi smo se sjetili i pokojnih planinara, članova našeg društva. (Slavko Žagar)

● **HPK "Split"** organiziralo je 21. svibnja izlet planinara na Blidinje jezero i posjet samostanu Masna luka pod Čvrstnicom, gdje je održana i sveta misa za splitske planinare. (Luce)

● **Slavonski planinarski savez** organizirao je 1-4. travnja uređenju planinarskih putova na Velebitu na dijelu povjerenom od Komisije za planinarske putove

HPS. Sudjelovalo je 26 planinara iz Sl. Broda, Pleternice, Našica, Feričanaca, Đurđenovca i Osijeka. Uređena je Premužićeva staza od Alana do Radlovca, zajedno sa odvojkom za Šatorinu (Matijević brijegom do Korita) te prilaz bunaru na Mliništu. Postavljena je i kutija sa upisnom knjigom i pečatom na prijevoju kod Matijević brijega (10 min do vrha). Postavljena je i kanta za vodu na bunaru na Mliništu. Uz vrlo dobro vrijeme, odličan radni elan te izvanredne ugođaje livada i proplanaka punih proljetnog planinskog cvijeća, posao je uspješno dovršen i proslavljen drugoga dana u ugodnom ambijentu doma na Zavižanu. Pozivamo planinare da posjete i ovaj dio Velebita, koji se inače manje posjećuje. Ima dva markantna vrha, Šatorinu i Matijević brijeg, s prekrasnim livadama i otvorenim vidicima. Podsjećamo da je moguć prilaz vozilima sve do Dokozine plane (1 sat do Šatorine) ili do Štirovače te da je sklonište na Radlovcu vrlo dobro. To omogućuje dvodnevne izlete, s mogućnošću kružnog povratka na Dokozinu plan (Štirovača) ili pak produženjem do Ravnog Dabra ili Baških Oštarija.

(Slavko Žagar)

● **Posvećen prvi križ na Velebitu.** Oko pedesetak planinara jednog od najstarijih planinarskih društava u Hrvatskoj, HPD-a "Visočica" iz Gospića, sudjelovalo je na posvećenju prvog križa na jednom od vrhova Velebita - Ljubičkom brdu (1320 m). Križ je uz prigodnu misu posvetio gospički župnik velečasni Stjepan Zeba u čast Svetog Bernarda, zaštitnika planina i planinara. Sam velečasni sudjelovao je u nošenju križa, a polazak je bio od crkve na Oštarijama. Planinari su

Planinari na našičkom križnom putu

Foto: S. Žagar

Križ na Ljubičkom brdu (1320 m) koji su postavili planinari iz Gospića 29. travnja Foto: T. Čanić

krenuli 29. travnja oko osam sati u dvije skupine. Prva skupina, na čelu s prof. Jandrom Benkovićem i vlč. Zebom, nosila je križ koji je napravio Milan Stilinović, djelatnik "Elektrolike" iz Gospića, a krenula je strmijim, malo kraćim usponom, dok je druga, u kojoj je bio veći broj planinara, pošla lakšom markiranom stazom. Obje su stigle gotovo istovremeno. Zbog posebnog nadahnuća planinari nisu umor gotovo ni osjetili. Iako je bilo strmo, svi su penjali odlično, počevši od najmlađe devetogodišnje Martine Vujnović do stokilaša Buce. Planinarima se trud zaista isplatio jer su im se pred očima po lijepom i sunčanom vremenu ukazali s jedne strane prekrasni velebitski vrhovi, poneki još pod snijegom, a s druge strane ličko sredogorje. Plavi Jadran ljeskao se sa svojim bisernim otocima. Prema oštarijskoj dolini posebno se isticao velebitni Hotel "Velebno", a stotinjak metara dalje lijeno se probijao potok Ljubica kraćim poljem kroz visinsku prelijepu velebitku prirodu. Čudnovati potok Ljubica možda je jedinstven u svijetu; dok sve rijeke teku u pravcu mora, on teče od mora prema Lici gdje ponire u velebitkim vrljetima. Govore da se podzemnim putem opet vraća prema moru. Pri vrhu Ljubičnog brda (1334 m) impresioniralo je raspoloženje pretežito mladih planinara, koji obećavaju bolju budućnost gospićkog planinarstva. Dok su Milan Stilinović i nekolicina planinara kopali jamu za postavljanje križa, miješali beton i pripremali križ za postavljanje, ostali su se planinari na čistom i zdravom velebitkom zraku krijeplili domaćom

hranom. Oko podneva, kada je bio učvršćen prvi križ na jednom od velebitskih vrhova, služio je svetu misu gospićki župnik vlč. Stjepan Zeba. Duh vjere u Boga i u konačnu pobjedu nad okupatorima toga je dana bdio nad najvećim planinom u Hrvata. Minutom šutnje odana je počast svim planinarima i poginulim braniteljima Lijepe naše. Potom su se zaorile pjesme "Vila Velebita" i "Junak iz Like". Od toga dana, 29. travnja, osim hrabrih branitelja i velebitske Vile, čuvat će nepokorenog hrvatskog gorostasa i posvećeni križ na Ljubičkom brdu.

● **Europski ledenjaci nestaju.** Upozorenja europskih čuvara okoliša izgledaju sve crnija. Oni su uvjereni da će za nekoliko desetljeća vrhovi naših Alpa okovani u vječni led biti još samo lijepa uspomena, kojoj ćemo se moći diviti na razglednicama. Stjenoviti vrhovi će nas podsjećati na neograničenu zasljepljenost i glupost čovjeka. Počelo je s umiranjem šuma, nastavilo se nedostatkom snijega i na kraju su se počeli topiti ledenjaci. Njemački i švicarski turistički djelatnici već pozivaju goste: "Posjetite bijele divove, dok su još bijeli!" Uslijed zatopljenja, što je posljedica onečišćenja zraka, temperatura na Zemlji se povisila za 0,66 stupnja i alpski su se ledenjaci u tom razdoblju smanjili za gotovo polovicu. U Austriji se prošle godine 110 najvećih ledenjaka otopilo u prosjeku za 8,8 metara, dok su u Švicarskoj promatrali 53 ledenjaka, koji su se u toku jedne godine smanjili za 11,5 metara. Istraživači

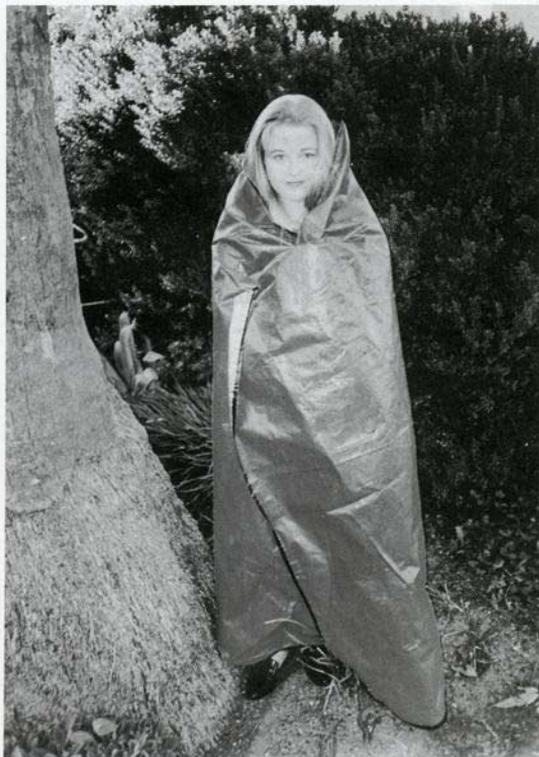
planina u Innsbrucku ističu bojazan da će se vječni led za nekoliko godina otopiti do veličine neznatnih ostataka, a mase stijena i nadvisa, kao goleme lavine, pokrenuti u doline. Planine nas više neće pozivati, dolaziti će nam ususret. U Europi već sedam godina nije bilo prave zime, takve na koju smo bili naviknuti za dobrih starih vremena. Tako se nešto nije dogodilo za posljednjih 320 ili, možda, za čak 500 godina. Uskoro ćemo se moći popeti na četiristisućnjake po suhom, kaže Max Maisch iz Geografskog instituta Sveučilišta u Zürichu. Uz pomoć računara je ustanovio da će veliki ledenjak Diavolezza "živjeti" još samo 15 godina, a Corvatsch iznad St. Moritza 30 godina. Tada će, također, završiti i cvatuće doba zimskog turizma, a ni ljeti neće više dolaziti bogati skijaši, koje helikopteri prevoze svako jutro na ledenjake. Umjesto njih planine će posjećivati lovci na blago, jer će toplina otkriti još mnoge "Otzije, stari nakit, oružje i tragove života što ih je prije više tisućljeća pokrio vječni led. (Preveo iz: "Planinskog vestnika", br. 10, 1994. ing. Boris Matejić)

● **Imotski planinari na Biokovu.** Svoj skroman doprinos obilježavanju pete obljetnice utemeljenja neovisne i samostalne države Hrvatske dali su i planinari HPD Imotski na Dan državnosti pohodom najvišim vrhu Biokova Sv. Juri. Uspon iz zabiokovskog sela Milići trajao je oko četiri sata. Iako vrijeme nije bilo naklonjeno sudionicima pohoda s obzirom na veliku sparinu i povremenu kišu, svi su, a bilo ih je preko dvije stotine, bez većih teškoća svladali uspon i stigli na vrh. Ni umor od napornog uspona nije zaustavio pjesmu i veselje, kako i dolikuje našoj mladeži, a imotski svećenik fra Jakov Udovičić odrazio je svetu misu u kapeli Sv. Jure smještenoj na samom vrhu Biokova. (J. Vukosav)

● **HPD "Pliva" održalo je tijekom travnja i svibnja planinarsku školu koju je upisalo 20 polaznika, a završilo 17. Škola se odvijala kroz predavanja i 7 izleta, a vodili su je instruktor HPS Vladimir Mlinarić i predsjednik društva Cvetko Mikulić. U skoli nam se pridružilo nekoliko članova HPD "Medveščak" te je tako uspostavljena i dobra suradnja s tim društvom u zajedničkoj organizaciji pojedinih izleta (Klek - Kamačnik i sjeverni Velebit). (Đ.Š.)**

● **TECFEN ogrtač za preživljavanje, u nas popularno nazvan atstrofolija, nudi nam tvrtka Tecfen Corporation, 5860 C Holister Avenue, Santa Barbara, California 93117 USA, Fax (805) 967-1295. Materijal je načinjen za nekadašnji program NASA. Proizvođač nam nije priložio cjenik nego samo sliku, koju reproduciramo na ovoj stranici. Osnovna je karakteristika da reflektira 80% toplinskih zraka što ih isijava čovječje tijelo te time pomaže preživljavanje u uvjetima ekstremne hladnoće. (ŽP)**

● **10 godina PD "Strilež" u Crikvenici** proslavljeno je u nedjelju 18. lipnja kod planinarske kuće Kurin (u izgradnji; /830 m/ malom svečanošću. Nakon pozdravne riječi predsjednika prim. dr. Stanka Jurdane

Tecfen ogrtač za preživljavanje

i kratkog povijesnog referata, prisutne planinare i goste (iz Njemačke i Češke) pozdravio je u ime Hrvatskog planinarskog saveza dr. Željko Poljak, čestitavši društvu osobito na uređenju planinarske kuće. Na kraju su najmarljiviji članovi dobili priznanja. Slijedio je uspon na obližnji vrh s lijepim vidikom na Viševcu, Strilež, Zagradski vrh i Ričičko bilo. (ŽP)

● **70-godišnjaci, odazovite se!** Godine 1986. proslavili su tadašnji planinari šezdesetogodišnjaci svoj rodendan zajedničkim usponom na Dinaru, "sladim od rodendanske torte". Među njima bili su prof. Milan Sunko iz Splita i Ivo Puharić iz Makarske. Ivo predlaže da se iduće godine, prilikom 70-godišnjice života, svi planinari vršnjaci nađu na Biokovu, gdje će opet zajednički proslaviti svoj rodendan. Radi organizacijskih priprema poziva sve vršnjake koji se žele pridružiti neka mu se jave na adresu: Ivo Puharić, 58300 Makarska, Starčevića 3.

● **Satlerov put u Karlovcu.** U sjećanje na poznatog karlovačkog planinara, pok. Zlatka Satlera, njegovim imenom nazvan je put što vodi od "Karlovačke pivovare" na Dubovcu pa sve do Staroga grada Dubovca - Put Zlatka Satlera. U pripremi je projekt uređenja dijela toga puta, te osiguranja i saniranja prilaza crkvi Sve-te Marije Snježne koja se nalazi na tome putu. Inicijator radova je Odjel za stambeno-komunalne djelatnosti,

● **Markacijska novost.** Planinari su se ove godine počeli susretati s oznakom X ispod uobičajene markacije. To je upozorenje da uskoro slijedi križanje ili račvanje puta. Novost je vrlo korisna i valja je upamtiti. (T. Pavlin)

a projektant Projektni biro "Urbanis". Uredit će se i prilaz do špilje Majke Božje Lurdske, a uz crkvu, uzduž "Putu Zlatka Satlera" bit će postavljen Križni put. (AS)

● **Karlovački spelcologi.** Pokroviteljstvo nad prvom karlovačkom ekspedicijom "Picos de Europa 95" preuzelo je na sebe poglavarstvo grada Karlovca. Speleolozi iz SO HPD "Dubovac" iz Karlovca ljeti polaze u ovaj znanstveno-športski izazov. Pripremajući se, oni su u osam kilometara dugoj špilji u kamenolomu Tounj boravili 14 sati i prešli više od polovice kanala, od

kojih neke i čamcima. Spustili su se i u 457 m duboku Ledenu jamu na Velebitu u čijem su istraživanju sudjelovali od 1992. godine. (Dr. Ante Starčević)

● **Vijesti iz HPD "Biokovo" Makarska.** Uspješno je završila tromjesečna Opća planinarska škola za mlade, Novih 12 polaznika dobilo je osnovno znanje o planini i ponašanju u njoj. U organizaciji Stanice vodiča Splita i Makarske, u okviru Prvosvibanjskih blagdana, obavljeno je trodnevno školovanje vodiča. U tom vremenu Biokovo su posjetile veće skupine planinara: iz Splita (50), Zagreba (40) i Jastrebarskog (20). Pohod za Dan državnosti ove je godine, po treći put, 28. svibnja uspješno izveden na Biokovo. Većina (njih 180) propješačila je do Doma pod Vošcem, i to izrazito mladi članovi, a oko 100 je stiglo vozilima. Na Biokovo je 30. svibnja stigla skupina od 120 planinara iz Imotskog i drugih mjesta, popevši se na vrh Sveti Jure (1762 m). Na Danu planinara Dalmacije, na području Zažablja, s usponom na vrh "Marin vijenac", 27. svibnja, sudjelovalo je i 11 Biokovaca, koji su srdačno zahvalili domaćinu HPD "Šibanica" Metković na dobrom i sadržajnom programu. Dana 29. svibnja 20 planinara HPD "Zagreb-Matica" s vodičem Brunom Šiblom, te troje Biokovaca, obavilo je nezaboravan uspon od Basta preko Osičina na vrh Sv. Ilija (1640 m). Uspješno ih je vodio domaćin Drago Erceg. Ovih dana ekipa HTV, u režiji g. Branka Lentića, snima na Biokovu i njegovu podnožju. Pri ruci su mu naši planinari i znalci Drago Erceg i Zoran Zrna. Uskoro ćemo vidjeti još jednu ugodnu priču o Biokovu. S obzirom na ratne prilike zadnjih godina sa zadovoljstvom bilježimo da je 1994. članarinu uplatilo ravno 100 planinara. Progres je pred nama. Makarska agencija planinarskog turizma, zvana "Biokovo active holiday", ugovorila je s HPD "Biokovo" zakup Planinarske kuće "Pod Juirom" za 4 mjeseca. Ovaj će objekt biti otvoren svakog vikenda, a za ostale dane po najavi. Cijene za planinare i dalje s popustom. Obavijesti na telefon: 616-455.

(Ivo Puharić)

● **Koliko je planinara u Sloveniji?** Prema podacima Planinskog vestnika (5, 1995), u 196 planinarskih društava bilo je 1994. 84.182 člana, od čega 31.530 mladih, što znači 4% manje nego 1993. Ima 38 registriranih vodiča, 527 vodiča izleta, 429 omladinskih vodiča, 17 postaja GSS sa 666 članova, od čega 53 instruktora, 42 liječnika, 25 vodiča lavinskih pasa, 26 minera snježnih lavina, 50 letača, 112 pripravnika. Lani je GSS imao 135 akcija, od toga 30 zimskih. Slovenski su planinari dobili iz državnog proračuna 15 milijuna tolara (oko 200.000 DEM) za održavanje planinarskih kuća. (ŽP)

Tablica 2. Akcije Gorske službe spašavanja HPS u 1994. g.
(uz članak na str. 233)

Datum	Unesrećeni	Prebivalište	Član PD	Mjesto nesreće	Ozljeda	Uzrok nesreće	Stanica GSS
3. 1.	M. B. ž 11	Zagreb	NE	Medvednica Činovnička livada	kontuzija potkoljenica	pad pri sanjkanju	Zagreb
16. 1.	Š. N. m 57	Makarska	NE	Biokovo	jaka lumboishialgija	obolio namještnik na TV odašiljaču	Split Makarska
31. 1.	? . ? . m ?	?	NE	Mosor, Bubića doci	prijelom lubanje	?	Split (uključen helikopter)
1. 2.	N. K. m 35	Zagreb	NE	Medvednica, Sljeme	razderotina šake, krvarenje	ozljeda motornom pilom pri piljenju drva	Zagreb
10. 4.	B. V. m 25	Vrgorac	NE	Biokovo, stijene iznad Podaca	opsežne ozljede glave, smrt	pao berući gljive	Makarska Split
15. 5	K. S. m 48	Zagreb	PD INA-Naftaplin	Medvednica, Njivice	srčani infarkt	pozilo mu pri planinarenju	Zagreb
28. 5.	T. M. m 36	Zagreb	PD Tesla	Velebit, Kiza	prijelom potkoljenice, rane na glavi	planinareći spotakao se i pao s vrha Kize	Gospić, i pripadnici HV
24. 5.	S. D. m 21	Karlovac	NE	Klek, Z. stijena, Smjer za gitaru	iščašenje ramena	nezgoda pri penjanju u stijeni	Karlovac
22. 8.	K. N. m 67	Rijeka	PD Kamenjak	Vidova gora, podnožje, otok Brač	ozljede glave, smrt	?; vjerojatno poskliznuće i pad niz suhozid	Split
1. 10.	M. S. m 26	Samobor	PD Japetić	Oštrc, Veliki Dol	kontuzija vratne kralješnice rane na glavi	pad pri vožnji brdskim biciklom	Samobor
13. 11.	M. M. ž 22	Zagreb	PD Željezničar	Kapela, ulaz spilje Tounjčice	kontuzija kralješnice	pad u sjed pri neuspjelom pokušaju spusta po užetu (abseil)	Zagreb
4. 12.	L. ? . m 54	Zagreb	PD INA-Naftaplin	Medvednica, potez: Grafičar-Runolist	potraga, bez ozljeda	nije se vratio na vrijeme kući s izleta	Zagreb

Great Plateau u Arizoni (SAD)

Foto: Dr. Ž. Poljak

CHROMOS

Tvornica grafičkih boja

CHROMOS

Printing Ink factory

Za grafičku industriju proizvodimo:

- boje za sve tehnike tiska s pripadajućim primjesama,
- različita pomoćna sredstva za rad u tiskarama,
- grafičke lakove,
- po željama kupaca izradujemo boje i primjese.

Za industriju prerade plastičnih masa proizvodimo:

- boje za bojenje polietilena, polistirena, PVC-a u obliku granula,
- boje u tekućem stanju za bojenje polietilena, polistirena, ABS-a,
- boje za bojenje nezasićenih poliestera,
- boje za bojenje gume.

Zagrebačka 30, 41430 Samobor
Telefon: 041/ 782-122

Telefax 041/ 782-430
Telex: 21717 chrom rh